

KKV Körkép – 2008 / július: A kis- és közepes vállalkozások üzleti helyzete, tartozásai és a forint erősödésére adott reakciói

A Figyelő, az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet (GVI) és a Volksbank Rt. 2005 januárjában közös kutatást indított a kis- és közepes vállalkozások üzleti helyzetének, rövid távú kilátásainak feltárására és e cégcsoport üzleti helyzetét befolyásoló gazdasági és intézményi tényezők és hatások felmérésére. E vizsgálat során negyedévente, összesen 300 a feldolgozóiparba, az építőiparba és a szolgáltatásokba sorolt cég körében, egymással megegyező mintán, a kis- és közepes cégek gazdasági teljesítményét és ágazati megoszlását reprezentáló céget kérdezzük meg és elemezzük a kapott eredményeket.

2008 második negyedévében a bruttó hazai termék (GDP) 0,6 százalékkal nőtt az első negyedévhez képest és 2,1 százalékkal emelkedett az előző év azonos időszakához képest.

A kis- és közepes vállalkozások üzleti helyzete javult 2008 második negyedévében. Mind a négy vizsgált konjunktúramutató értéke nőtt ezen időszak alatt, legnagyobb mértékben a jövedelmezőségé. A kis- és közepes méretű vállalkozások rövid távú várakozásai az előző negyedévhez hasonlóan vegyes képet mutatnak. 2008 második negyedévében három mutató értéke csökkent a hatból, leginkább a várható beruházási aktivitás mutatója. Mindezek következtében a KKV Konjunktúraindex növekedett és jelenlegi értéke a legmagasabb a júliusban eddig mért értékek közül. A várakozások körüli bizonytalanság igen enyhén csökkent az előző negyedévhez képest.

A vállalatok tartozásait és késedelmes fizetését vizsgálva az derül ki, hogy a megkérdezett kis- és közepes vállalkozások 82%-ának több alkalommal is késedelmesen fizetett legalább egy partnere az elmúlt fél évben. Elmondható, hogy a késedelmes fizetés elterjedtsége és mélysége 2008 második negyedévében nagyobb mértékű, mint tavaly ilyenkor: a vállalatok partnereinek közel egyharmada rendszeresen a fizetési határidő lejárta után fizet és a késedelmesen befolyó összeg a teljes értékesítés 38,5%-át teszi ki, mely arány 6 százalékponttal nőtt a tavalyi év óta, ezzel legmagasabb eddigi értékét érve el. Az eredmények azt mutatják, hogy a kisebb és a tisztán magyar tulajdonú cégeket sújtja legnagyobb arányban a késedelmes fizetés problémája, gazdasági ágak szerint pedig az építőipari cégek körében okozza a legnagyobb problémát ez a jelenség. A lánctartozás problémájában szintén a kisméretű, tisztán magyar tulajdonú és az építőipar területén működő vállalatok a leginkább érintettek. Az építőipari cégek 68%-ával fordult elő az elmúlt év során, hogy vevőik késedelmes fizetése miatt nem tudták betartani a fizetési határidőt.

A megkérdezett vállalatok exportértékesítésének jövedelmezősége 2008 első félévében többé-kevésbé kedvezőtlenül alakult. 2006-hoz képest visszaesett azon cégek aránya, melyek passzívan reagálnak az árfolyam-ingadozásra és beleszámolják profitváltozásukba az emiatti kockázatot, de még így is ez a leggyakoribb, árfolyam-ingadozásra adott vállalati reakció. Pénzügyi műveletekkel 2008-ban némileg több vállalkozás próbálja csökkenteni az árfolyamkockázatot, mint 2006-ban. Exportárain igen kevés vállalat változtat az árfolyamkockázat miatt. Az exportorientált vállalkozások üzletmenete szempontjából a magas árfolyam egyértelműen kedvezőbb, mint az alacsony. Ugyanígy a magas forint/euró árfolyamot preferálják azon vállalatok is, melyeknél az exportból származó árbevétel meghaladja az importból beszerzett anyagok értékét. A mintába került legkisebb (20-49 fős) és legnagyobb (100-249 fős) vállalatok egyaránt a relatíve alacsony forint/euró árfolyamot vélik üzletmenetük szempontjából előnyösnek.

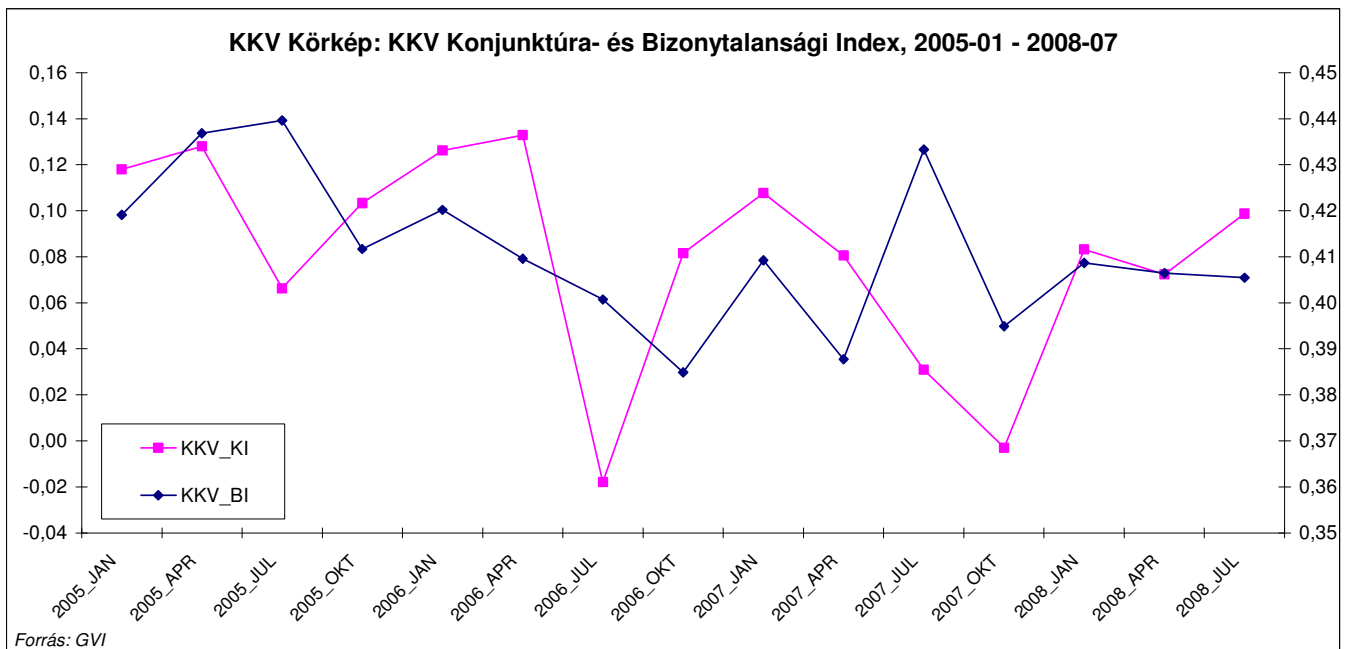
Kutatásvezető: Tóth István János, ügyvezető igazgató (e-mail: istvan.janos.toth@gvi.hu)

Készítette: Makó Ágnes, elemző

Kézirat lezárva: 2008. szeptember 8.

KKV Körkép: Konjunktúra- és Bizonytalansági Index, 2005-2008

Megjegyzés: bal skála KKV Konjunktúraindex, jobb skála KKV Bizonytalansági index

Tartalom

Tartalom	3
1. A vizsgálat célja	4
2. A minta	4
3. Konjunktúra	5
3.1. Bruttó hazai termék (GDP)	5
3.2. Konjunktúra- és Bizonytalansági Index	7
3.3. Kapacitáskihasználás jelenlegi szintje	10
3.4. Rendelésállomány	11
3.5. Termelési szint és üzleti helyzet.....	12
3.7. A létszám és a beruházások várható alakulása	15
3.8. Az árak alakulása	16
4. A vállalkozások tartozásai	17
4.1. Késedelmes fizetés.....	17
4.2. Lánctartozás	25
5. A forint erősödésére adott vállalati reakciók	27
5.1. Az árfolyamkockázat kezelése	30
5.2. Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból.....	36
Táblázatok, ábrák	42
Függelék – a vizsgálat kérdőíve	63

1. A vizsgálat célja

A KKV Körtkép a Figyelő, a Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet (GVI) és a Volksbank közös kutatása, amely azt tűzte ki célul, hogy negyedéves rendszerességgel vállalati empirikus adatfelvétellel alapozva vizsgálja és elemezze a magyarországi kis- és közepes vállalati szektor üzleti helyzetét, kilátásait és e cégek üzleti helyzetét befolyásoló tényezőket. A vállalkozások konjunkturális helyzetére vonatkozó kérdéseken kívül minden esetben olyan aktuális témákat, problémákat és az ezekre adott vállalati reakciókat is vizsgáljuk, amelyek fontos szerepet játszanak a vállalatcsoport alkalmazkodóképessége, jövedelmi helyzete és fejlődése szempontjából. A tizenötödik felvétellel 2008. júliusában került sor. Ebben a felmérésben a vállalkozások tartozásait vizsgáltuk, valamint a forint/euró árfolyam csökkenésének a vállalkozásokra gyakorolt hatását tártuk fel.

2. A minta

A mintát úgy alakítottuk ki, hogy a KSH kimutatásai szerint legalább 20 főt foglalkoztató¹ cégek nagyság szerint képzett csoportjainak arányai tükrözzék a cégcsoportoknak az aggregált foglalkoztatásban játszott szerepét, és ezzel egyidejűleg illeszkedjen a cégcsoportban a feldolgozóipar, építőipar és szolgáltatások GDP-hez való hozzájárulásának arányaihoz (lásd az 1., 2. és 3. táblázatokat).

Kutatásunkban így a KKV Körtképben felmért cégek gazdasági súlyuk és foglalkoztatottságban játszott szerepük szerint megfelelően reprezentálják a magyar KKV szektort alkotó vállalatokat. A felvétel alapján kapott eredmények általánosíthatók a 20-249 főt foglalkoztató cégek egészére.

A felvételek során megkeresett vállalkozások szinte teljesen azonos megoszlást mutatnak a vállalatok besorolására használt ismérvek, mint pl. ágazati besorolás, létszám-kategória, export aránya vagy a nettó árbevétel tekintetében. A mintatulajdonságok megegyezése azért fontos, mert ez megbízható alapot teremt a felvétel időpontjaiban adott válaszok összehasonlításához.

A 2008. júliusi felvétel során 300 cég vezetője válaszolt telefonon a kérdezőbiztosok által feltett kérdésekre. A válaszadó cégek 77%-a teljes egészében magyar tulajdonú, míg 7%-uk részben és 16%-uk teljes egészében külföldi tulajdonban van. A cégek 52%-a kizárólag belföldre szállít, 18%-uk pedig termékei többségét Magyarország határain kívül értékesíti.

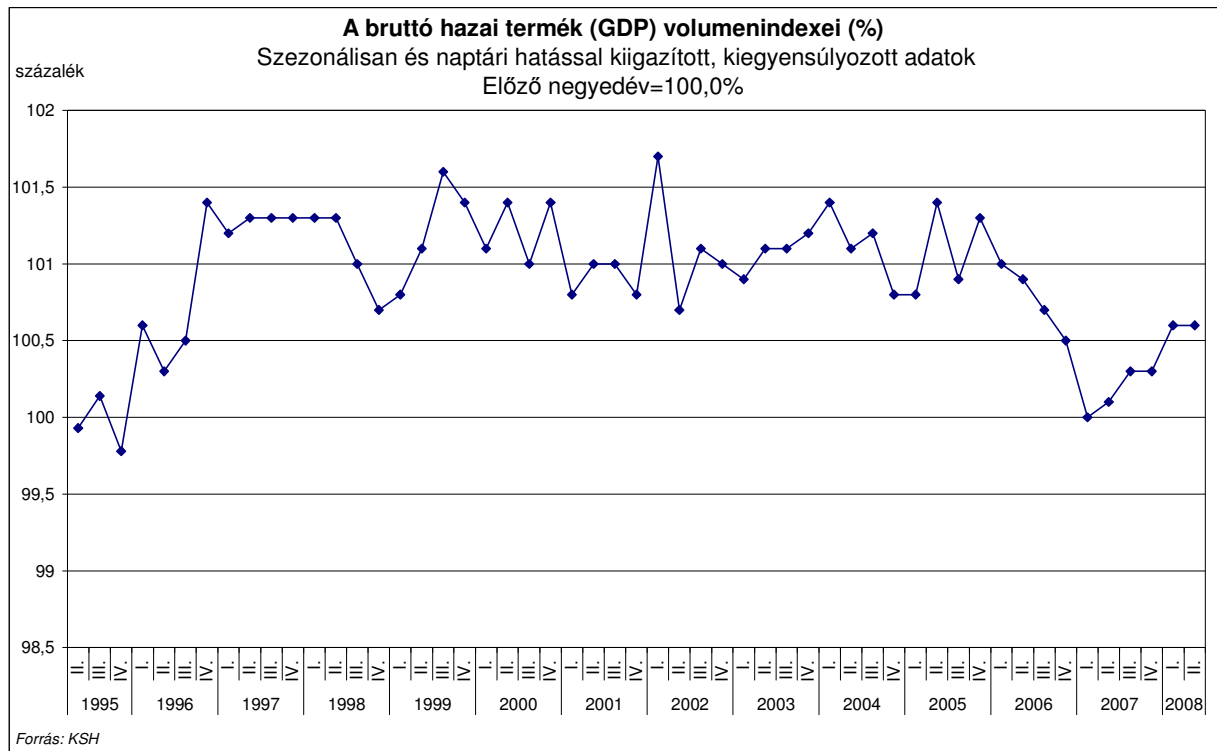
¹ A 20 fős határt az a tapasztalat indokolta, hogy a kisebb, 10-19 főt foglalkoztató cégeknek a vállalati felvételekre adott válaszaik több elháríthatatlan problémától terheltek. Egyrészt e cégek között a válaszadási hajlandóság számottevően alacsonyabb, mint a nagyobb cégeknél, másrészt – és főleg – az általuk adott válaszok pontossága rendkívül gyenge és érvényessége sem kielégítő.

3. Konjunktúra

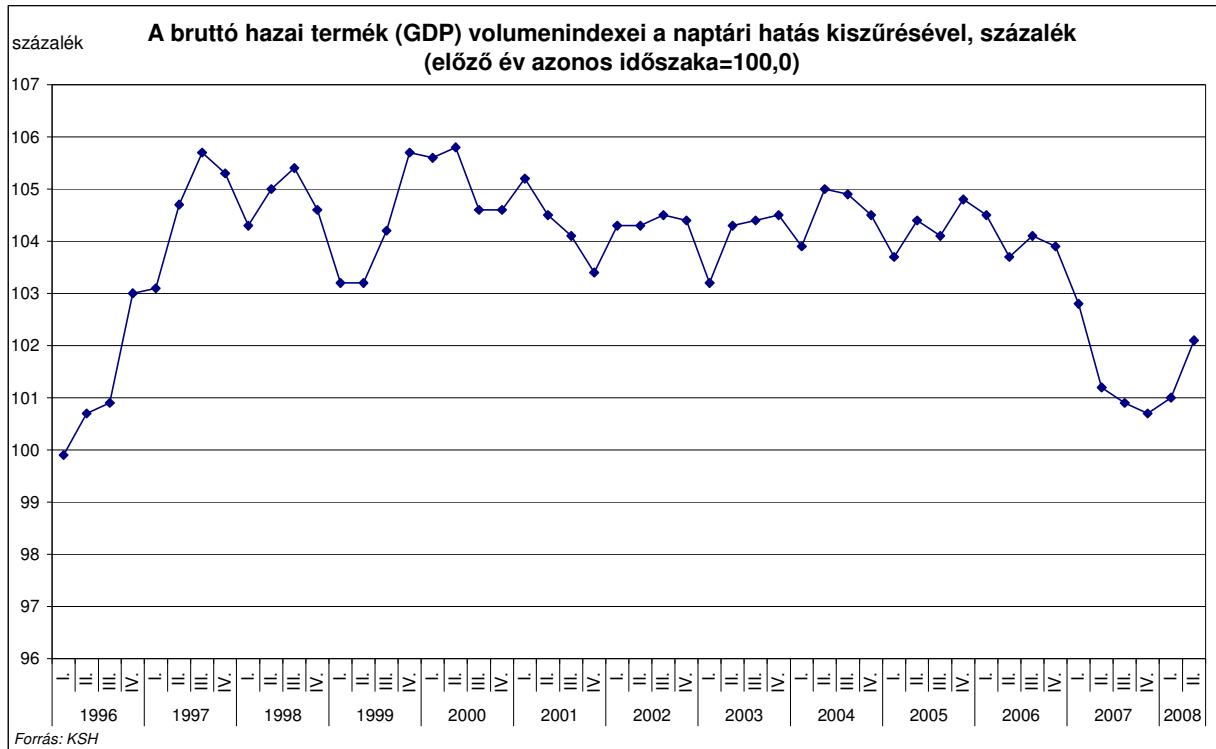
3.1. Bruttó hazai termék (GDP)

2008 második negyedében a bruttó hazai termék (GDP) 0,6 százalékkal nőtt az első negyedéhez képest, így növekedési üteme megegyezik az előző negyedéves szinttel. Az előző év azonos időszakához képest viszont 2,2 százalékkal – a naptári hatás kiszűrésével 2,1 százalékkal – emelkedett, ami a 2007 utolsó negyedében elért mélypont után akár egy növekedési szakasz kezdetét is jelentheti (lásd a 3.1.1. és 3.1.2. ábrákat).

3.1.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei (%), szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok, előző negyedév=100,0% (1995. II. negyedév - 2008. II. negyedév)

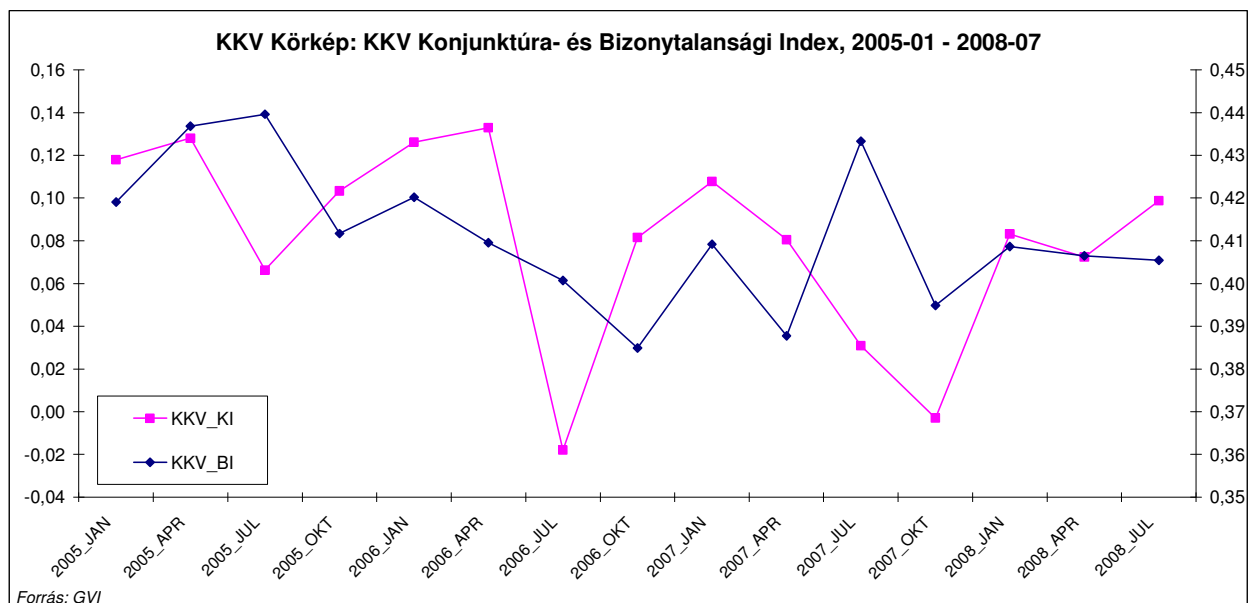
3.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei a naptári hatás kiszűrésével, százalék, előző év azonos időszaka=100,0 (1996. I. negyedév - 2008. II. negyedév)

3.2. Konjunktúra- és Bizonytalansági Index

A kis- és közepes vállalkozások üzleti helyzetének 2007 utolsó negyedében tapasztalt jelentős javulása, majd az előző negyedév kismértékű visszaesése után 2008 második negyedében ismét a Konjunktúraindex növekedése tapasztalható. Ennek oka az, hogy mind a négy vizsgált konjunktúramutató értéke nőtt ezen időszak alatt, legnagyobb mértékben a jövedelmezőségé (lásd a 3.2.2. ábrát). A kis- és közepes méretű vállalkozások rövid távú várakozásai az előző negyedévhez hasonlóan vegyes képet mutatnak. 2008 második negyedében három mutató értéke csökkent a hatból, leginkább a várható beruházási aktivitás mutatója, mely így megközelíti 2006 júliusi mélypontját (lásd a 3.2.3. ábrát). Mindezek következtében a KKV Konjunktúraindex növekedett és jelenlegi értéke a legmagasabb a júliusban eddig mért értékek közül. A várakozások körüli bizonytalanság enyhén csökkent az előző negyedévhez képest, de ennek mértéke szinte elhanyagolható (lásd a 3.2.1. ábrát).

3.2.1. ábra: KKV Körtkép: A Konjunktúra- és Bizonytalansági Index alakulása, 2005. január - 2008. július

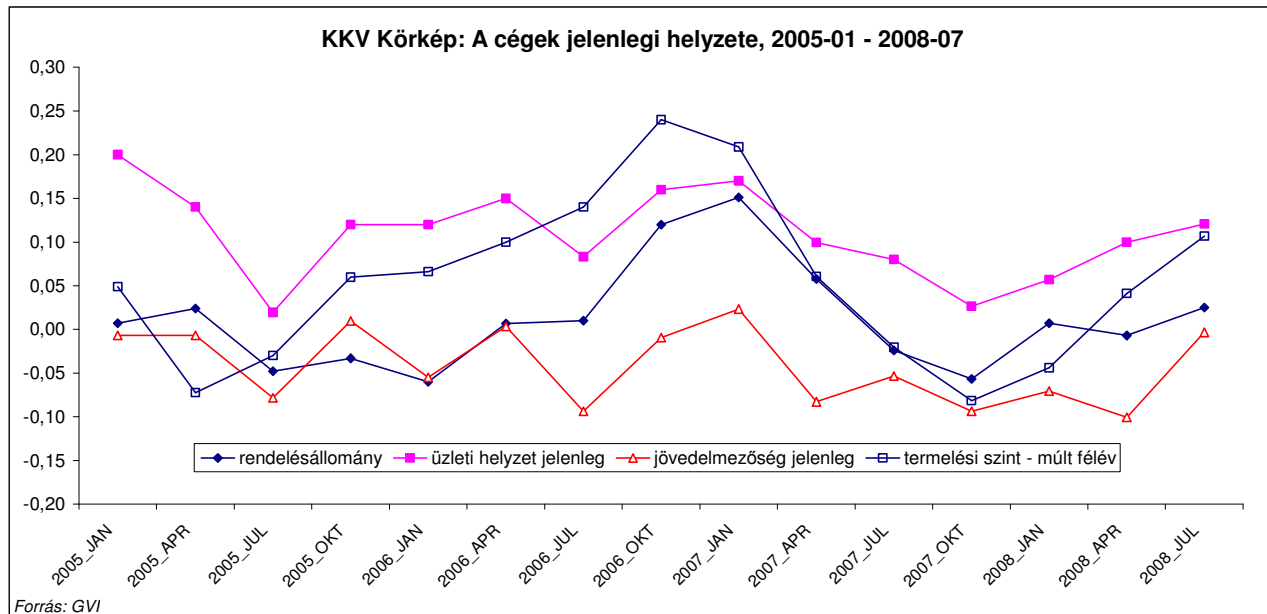

Megjegyzés: bal skála KKV Konjunktúraindex, jobb skála KKV Bizonytalansági Index

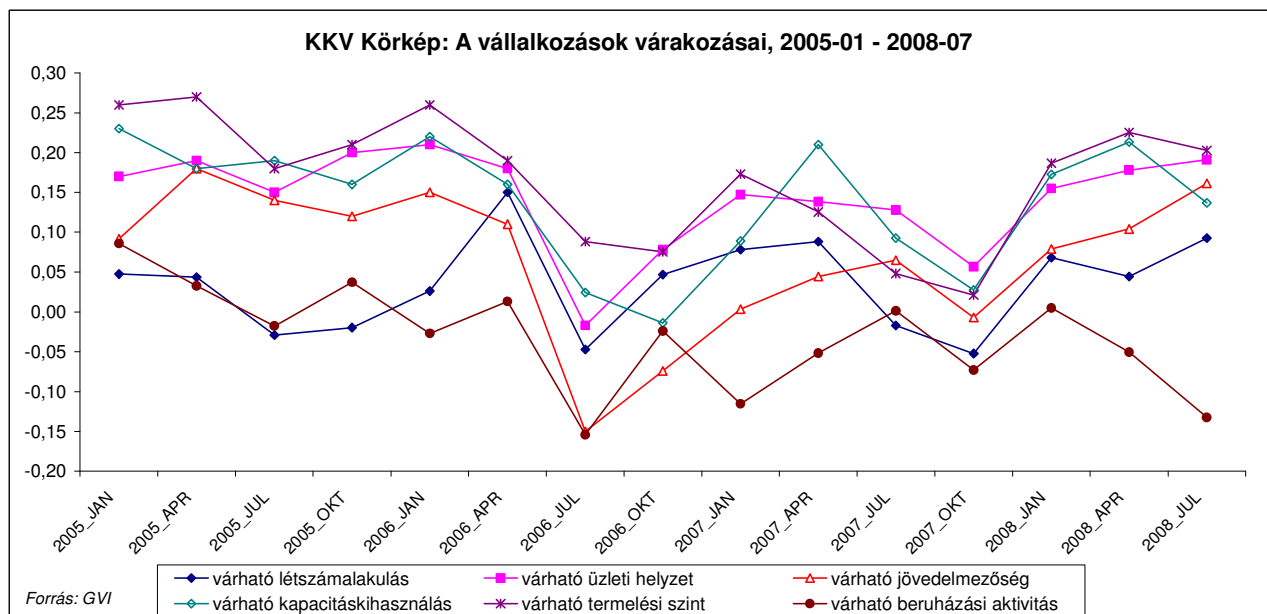
2008 első negyedében a kkv-k közül a kisméretű (20-49 alkalmazottat foglalkoztató) cégek körében jelentősen növekedett a Konjunktúraindex értéke, így elérte eddigi legmagasabb értékét. A közepes méretű (50-99 fős) vállalkozások esetében csak enyhe emelkedést figyelhetünk meg, a 100 főnél nagyobb cégeknél pedig csökkent az index értéke.

Exporttevékenység szerinti bontásban azt találjuk, hogy a Konjunktúraindex értéke a hazai piacra termelő, valamint az értékesítésüknek legfeljebb 50 százalékát exportáló cégek körében nőtt, míg az ennél többet exportáló vállalatok esetében enyhén csökkent. A tulajdonosi háttérrel tekintve szintén vegyes a kép (és az előző negyedév tendenciáival részben ellentétes): 2008 második negyedében a tisztán magyar tulajdonú cégek körében növekedett, a részben külföldi tulajdonúak esetében erőteljesen csökkent, a teljesen külföldi kézben levőknél pedig kismértékben nőtt az index értéke (lásd az 1-3. ábrákat).

3.2.2. ábra: KKV Körkép: Konjunktúramutatók, 2005. január - 2008. július

3.2.3. ábra: KKV Körkép: Rövid távú várakozások, 2005. január - 2008. július

3.3. Kapacitáskihasználás jelenlegi szintje

A kapacitáskihasználtság átlagos szintje jelentősen (3,1 százalékponttal) nőtt az elmúlt három hónapban, vagyis megtört a 2007 elején kezdődött csökkenő tendencia. A mostani, 80,6%-os kapacitáskihasználtság a 2007 januári (szintén 80,6%-os) szint mellett a vizsgált időszak legmagasabb értéke (lásd a 3.3.1. ábrát).

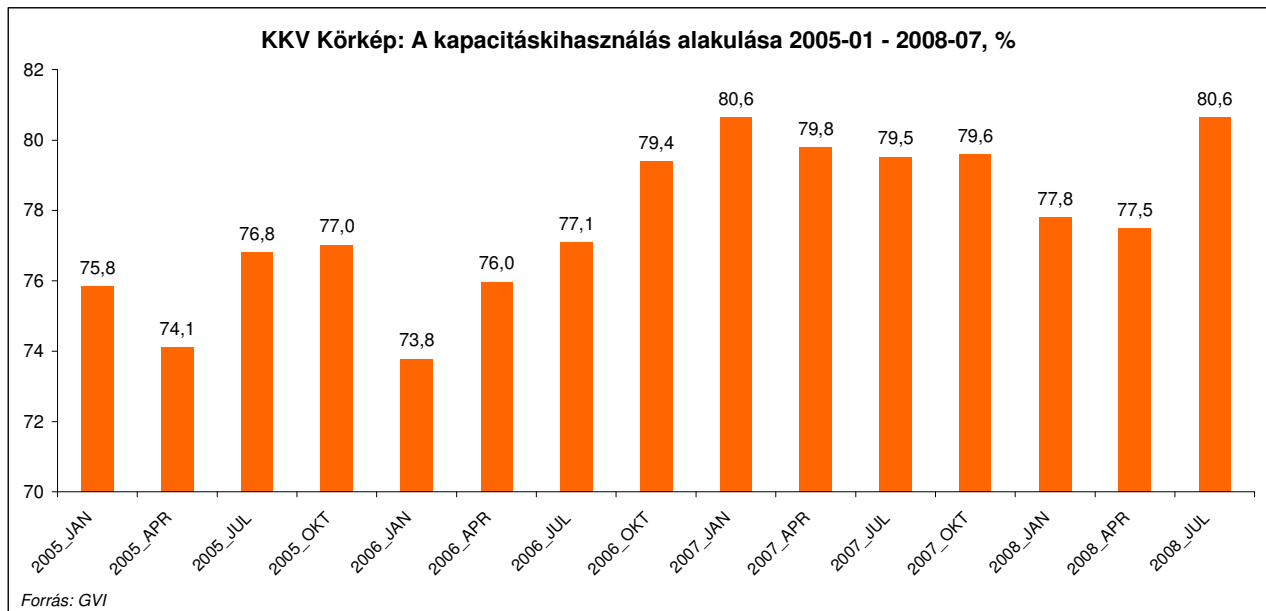
2008 második negyedévében a kapacitáskihasználtság átlagos szintje minden, a külföldi tulajdonhányad szerint képzett vállalat-kategória esetében emelkedett. A legnagyobb ütemű növekedést a tisztán külföldi tulajdonban levő cégek produkálták, enyhén megelőzve ezzel a részben külföldi tulajdonú vállalkozásokat (lásd az 5. ábrát).

Az export árbevételen belüli aránya szerint képzett csoportok mindegyikéről elmondható, hogy az utóbbi negyedévben növekedett kapacitáskihasználtságuk. Ennek legmagasabb szintje még mindig a döntően exportáló cégek körében tapasztalható, ráadásul az elmúlt negyedév csökkenése után ismét ez a csoport mutatta a legnagyobb ütemű növekedést (lásd a 6. ábrát).

Gazdasági ágak szerinti bontásban azt láthatjuk, hogy 2008 második negyedévében – az előző negyedévhez hasonlóan – a gazdasági szolgáltatások és a kereskedelem területén tevékenykedő vállalkozások kapacitáskihasználtsága közel változatlan maradt. Az építőiparban igen erőteljesen, a feldolgozóiparban pedig kisebb mértékben nőtt a kapacitáskihasználtság az idei év második három hónapjában (lásd a 7. ábrát).

A létszám szerint képzett kategóriák alapján is az látható, hogy mindhárom csoport vállalatának átlagos kapacitáskihasználtsága nőtt. A 100-249 fős vállalkozások kapacitáskihasználtsága a legmagasabb, ezután következik az 50-99 fős közepes vállalatoké, a 20-49 fős kisvállalatok kapacitáskihasználtsága pedig dinamikus növekedést mutat, de így is a harmadik helyen áll.

3.3.1. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás alakulása a KKV szektorban, (%), 2005. január - 2008. július

3.4. Rendelésállomány

A rendelésállomány mutatója javult 2008 második negyedévében: a cégek 22%-a jelzett magas, 19%-a pedig alacsony rendelésállományt, míg az előző negyedévben 20%-uk számolt be magas, 21%-uk pedig alacsony rendelésállományról.

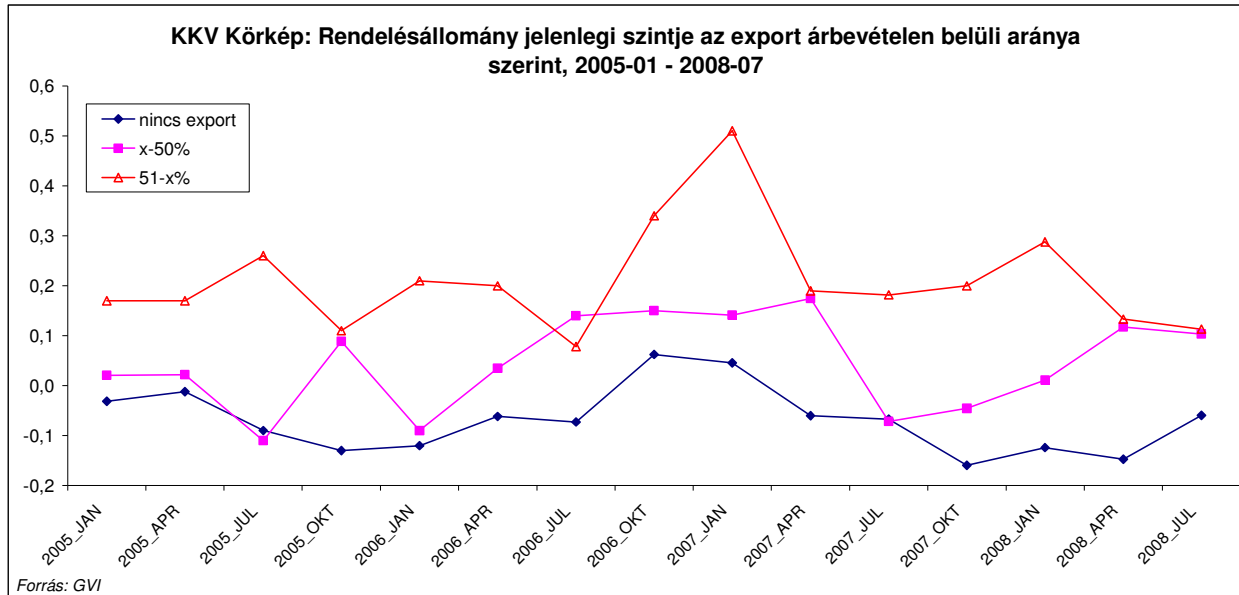
Az értékesítésüknek legfeljebb felét exportáló vállalatok körében a kereslet növekedésének 2007 júliusa óta megfigyelhető tendenciája megtörni látszik 2008 második negyedévében, bár a csökkenés igen enyhe. Az ennél többet exportáló cégek esetében szintén igen enyhe csökkenést figyelhetünk meg, így a két fenti vállalat-kategória rendelésállományt jellemző mutatója együtt mozog. A hazai piacra termelő cégek mutatója enyhén emelkedett 2008 júliusában (lásd a 3.4.1. ábrát).

A tisztán külföldi tulajdonú cégek rendelésállományának növekedése és a részben külföldi kézben levők körében történt csökkenés ahhoz vezetett, hogy 2008 második negyedévében ismét az előbbieket számolták be magasabb értékről. A külföldi cégek körében 18,5%-ról 27,7%-ra emelkedett a magas rendelésállományt említők aránya 2008 áprilisa óta. A tisztán magyar tulajdonban levő vállalkozások rendelésállományát jellemző mutató értéke enyhén emelkedett (lásd a 10. ábrát).

A rendelésállományt létszamosztályok szerint megvizsgálva azt láthatjuk, hogy a nagyobb cégeknél folytatódott a 2008 első negyedévet jellemző tendencia: a 100 főnél több személyt foglalkoztató cégek rendelésállománya továbbra is növekszik, az 50-99 fős vállalatoké pedig enyhén csökken. A legkisebb, 20-49 fős vállalkozásoknál viszont az előző negyedéves csökkenés növekedésre váltott 2008 második negyedévében. Ezáltal változatlanul a legnagyobb cégek mutatója bizonyult a legmagasabbnak (lásd a 11. ábrát). A 20-49 fős vállalkozásoknak 27%-a számolt be

alacsony rendelésállomány-szintről (ez az előző negyedévben 32% volt), az 50-99 fős cégeknél ez az arány 16%, a 100 főnél nagyobb cégek esetében pedig csupán 15%.

3.4.1. ábra: A rendelésállomány jelenlegi szintje az export árbevételen belüli aránya szerint a KKV szektorban, 2005. január - 2008. július

3.5. Termelési szint és üzleti helyzet

A cégek termelési szintjének 2007 utolsó három hónapjában kezdődött növekedése 2008 második negyedévében megtorpanni látszik. A termelési szint csökkenéséről a cégek 21%-a, a termelés bővüléséről pedig 32%-uk számolt be, ami 8 százalékpontos csökkenést, illetve 1 százalékpontos csökkenést jelent az előző negyedévi arányokhoz képest. A cégek 47%-a a termelési szint stagnálását jelezte, mely arány csak 38% volt 2008 áprilisában.

Továbbra is a döntően exportáló cégek termelési szintje a legmagasabb, annak ellenére, hogy kissé csökkent az előző időszakhoz képest (lásd a 12. ábrát). A termékeit vagy szolgáltatásait döntően külföldön értékesítő cégek 41%-a jelezte a termelési szint növekedését és 18%-a a termelés csökkenését, ami az előbbi esetében 5 százalékpontos csökkenést, az utóbbinál pedig stagnálást jelent az előző három hónapoz képest. A kizárólag belpiacra termelő cégek esetében folytatódik az előző negyedévben elkezdődött növekedési folyamat: 25%-uk számolt be a termelési szint csökkenéséről, ami 10 százalékponttal alacsonyabb az előző időszakhoz képest, 30%-uk pedig növekedéséről, ami 6 százalékponttal magasabb a 2008. áprilisi értéknél. A külföldi tulajdon aránya szerint képzett csoportok közül a tisztán külföldi tulajdonosi háttérrel rendelkező cégek termelési szintje a legmagasabb, folytatva az előző negyedéves növekvő tendenciát. A második helyen 2008 júliusában a tisztán magyar tulajdonú cégek állnak, mivel átlagos termelési szintjük nőtt, a részben külföldi tulajdonú cégeké pedig csökkent (lásd a 13. ábrát).

A cégek üzleti helyzetében javulás figyelhető meg. Jó üzleti helyzetről a vállalkozások 30%-a, rossz üzleti helyzetről pedig a vállalkozások 17%-a számolt be (az előbbi 1 százalékpontos növekedést, az utóbbi 1 százalékpontos csökkenést jelent 2008 első negyedéhez képest).

A tisztán külföldi kézben levő vállalkozások üzleti helyzetének javulása és a részben külföldi tulajdonúak üzleti helyzetének romlása azt eredményezte, hogy 2008 második három hónapjában ismét az előbbiek számoltak be a leginkább kedvező üzleti helyzetről. Továbbra is a tisztán magyar tulajdonban lévők üzleti helyzete a legkedvezőtlenebb, de a mutató előző negyedévben elindult növekedése folytatódott (lásd a 14. ábrát). A tisztán külföldi tulajdonban levő cégek 43%-a tartja jónak üzleti helyzetét, ami 5 százalékpontos növekedést jelent. A vegyes tulajdonú cégeknél ez az arány 41%, ami 2 százalékponttal magasabb az előző negyedévi értéknél, míg a magyar tulajdonban levőknek csak 26%-a számolt be jó üzleti helyzetről, de ez is 1 százalékpontos növekedést jelent az előző időszakhoz képest.

A jelenlegi üzleti helyzet megítélése esetében megfordultak az előző negyedéves tendenciák: a nagy cégek mutatója romlott, a kisebbeké pedig javult. A nagy (100-249 fős) cégek 29%-a minősítette üzleti helyzetét jónak és 16%-uk rossznak, ami 4 százalékpontos csökkenést, illetve 2 százalékpontos növekedést jelent. Az 50-99 fős vállalatok 30%-a számolt be jó üzleti helyzetről és 22%-a rosszról, mely értékek 1 százalékpontos emelkedést, illetve 2 százalékpontos visszaesést mutatnak az előző negyedévhez képest (lásd a 15. ábrát).

A gazdasági szolgáltatások területén működő vállalkozások 41%-a értékelte jónak üzleti helyzetét, ami 8 százalékpontos visszaesés az előző három hónaphoz képest. A kereskedelmi vállalkozások körében ugyanez az arány szintén 41%, ami 5 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző negyedévben. A feldolgozóipari cégek 25%-a számolt be jó üzleti helyzetről, ami nagy ütemű, 12 százalékpontos növekedést jelent. Az építőiparban 7 százalékponttal csökkent a jó üzleti helyzetről beszámoló cégek aránya, az e területen működő vállalkozások 14%-a elégedett üzleti helyzetével.

3.6. Üzleti várakozások

Bár a KKV-k üzleti várakozásait összességében továbbra is javuló tendenciák jellemzik, a rossz üzleti helyzetre számító cégek aránya is nőtt az előző negyedévhez képest (11,6%-ról 12,2%-ra). Vállalatméret szerint azt mutatják az adatok, hogy 2008 második negyedévében a 100-249 személyt foglalkoztató cégek enyhén borúlátóbbak lettek, az 50-99 fős vállalatok várakozásai pedig még erőteljesebben romlottak az előző három hónaphoz képest. A kis, 20-49 fős cégek viszont derülátóbbak üzleti helyzetüket tekintve (lásd a 16. ábrát). Az exporttevékenységet tekintve azt láthatjuk, hogy egyedül az értékesítésüknek legfeljebb felét exportáló vállalatok kategóriájára jellemző az optimizmus (lásd a 17. ábrát). 2008 második negyedévében a feldolgozóipar és a gazdasági szolgáltatások területén működő cégek körében a várakozások romlása figyelhető meg, ezzel szemben az építőiparban és a kereskedelemben emelkedés következett be az üzleti várakozások tekintetében (lásd a 18. ábrát). Utóbbiak körében 35% azon cégek aránya, amelyek jó üzleti helyzetre számítanak a következő félév során, mely arány 5 százalékponttal magasabb az előző negyedévi értéknél.

A termelési szint esetében 2008 második negyedévében borúlátás jellemzi a cégeket. 2,5 százalékponttal, 32,4%-ra csökkent azon vállalatok aránya, melyek a termelési szint növekedésére számítanak. A kis létszámú cégek várakozásai romlottak, a közepeseké javultak, a legalább 100 főt foglalkoztatóké pedig stagnált (lásd a 19. ábrát). A kizárólag belföldi piacra szállítók 28,7%-a jelezte, hogy termelési szintje nőni fog, mely csak 0,6%-kal több, mint az előző negyedévben. A külföldi piacra is termelő vállalatok között ugyanez az arány 43%-ról 33%-ra esett vissza, a döntően exportáló vállalatok között pedig csak igen enyhén (0,5 százalékponttal) nőtt a bizakodók aránya.

A gazdasági ágak közül az építőipar és a kereskedelem területén működő cégekre jellemző a várható termelési szint növekedése. Ez különösen erőteljes az előbbieket körében: az áprilisban mért 23%-ról 39%-ra nőtt azon cégvezetők aránya, akik a termelési szint emelkedésére számítanak. A feldolgozóiparban és a gazdasági szolgáltatások területén működő vállalkozásokra a visszaesés jellemző: az előbbieket 31%-a, az utóbbiaknak pedig 19%-a számít termelési szintjének emelkedésére, mely 8 százalékpontos, illetve 23 százalékpontos csökkenést jelent az előző három hónaphoz képest (lásd a 20. ábrát).

A termelési szint várható alakulását tekintve a tisztán magyar és tisztán külföldi tulajdonú cégek közötti különbségek csökkenését figyelhetjük meg, mivel az előbbieket javuló, az utóbbiak pedig romló tendenciát mutatnak. A tisztán külföldi tulajdonban levő cégek kisebb arányban számítanak termelési szintjük növekedésére, mint az előző időszakban, de még így is ezek a vállalatok a legoptimistábbak (lásd a 21. ábrát). Az ebbe a kategóriába tartozó cégek vezetőinek 33%-a várja a termelési szint növekedését, ami 10 százalékpontos csökkenést jelent 2008 első negyedévéhez képest. A magyar tulajdonban levő vállalkozások 34%-a növekedésre és 13%-a csökkenésre számít, amely 1 százalékpontos növekedést, illetve 1 százalékpontos csökkenést jelent az előző negyedévi értékhez képest. A külföldi rész tulajdonú vállalatok termelési szintre vonatkozó várakozásai erőteljes visszaesést mutatnak, mellyel eddigi legalacsonyabb szintjét érte el mutatójuk. Ezen cégek között a termelési szint növekedését prognosztizálók aránya 36%-ról 18%-ra esett vissza az utóbbi negyedév során.

A kapacitáskihasználás várható alakulásában negatív tendenciák mutatkoznak, a vállalkozások 22%-a bízik a tőkehasznosítási mutató emelkedésében (ez az arány 6 százalékponttal volt nagyobb áprilisban), visszaesését pedig a cégek 8%-a prognosztizálja, mely arány 1,4 százalékponttal magasabb az előző negyedévinél.

A jövedelmezőséget illetően is megfigyelhető a várakozások kedvezőbbé válása: a cégek 27%-a bízik javulásban, amely 5 százalékpontos növekedést jelent az áprilisban megfigyelthez képest, valamint a romlást váró cégek aránya is csökkent. Ez utóbbi arány 2008 második negyedévében 11% volt, ami 0,8 százalékpontos csökkenést jelent az előző időszakhoz képest.

3.7. A létszám és a beruházások várható alakulása

A munkaerő-kereslet valamelyest nőtt az elmúlt negyedév során: a vállalkozások 19%-a tervez munkaerő-felvételt, ami 4 százalékpontos emelkedést jelent az előző negyedévhez képest. Minden létszámosztály-kategóriában növekvő tendencia érvényesült, mely legerőteljesebben a kisvállalkozásoknál volt érzékelhető. Körükben 19% a munkaerő-felvételt tervezők aránya, amely érték 4 százalékponttal magasabb a 2008. áprilisinál (lásd a 22. ábrát). Az exportarány tekintetében a döntően exportáló és az egyáltalán nem exportáló vállalkozások körében is nőtt a létszámnövekedést várók aránya. Az előbbiek 28%-a tervezi növelni alkalmazottainak számát, ami 7 százalékponttal magasabb az előző negyedévhez képest, míg a kizárólag belpiacon értékesítő cégek 17%-a tervez felvételt, ami 9 százalékponttal több, mint az áprilisi érték. A külföldi tulajdonban levő vállalkozások nagyobb arányban terveznek munkaerő-felvételt, mint a hazai cégek. Ez utóbbiak munkaerő-kereslete közel változatlan az előző időszakhoz képest (15%-ról 16%-ra nőtt a felvételt tervezők aránya), míg a tisztán külföldi tulajdonban levő cégek körében 20%-ról 31%-ra nőtt ugyanez az arány. A részben külföldi kézben levő cégeknél is emelkedés tapasztalható: 11%-ról 23%-ra nőtt körükben a növekvő létszámot prognosztizálók aránya.

A várható létszámváltozást figyelembe véve és a felvétel során kapott eredményeket a vizsgált sokaság, a több mint 9300 kis- és közepes vállalkozás egészére vetítve a következő félévben növekedni fog a munkaerő-kereslet a kkv szektorban – ha a cégvezetők terveiknek megfelelően cselekednek. **Ha így tesznek, akkor körülbelül 4800 fővel fog nőni a foglalkoztatottság a következő félévében, ami a szektorban 847 ezer foglalkoztatottal számolva 0,56%-os foglalkoztatás-növekedést jelent.** (lásd a 23. ábrát).

A beruházási aktivitás csökkenésére lehet számítani a következő hónapokban. 2008 júliusában a cégek 39%-a nem tervez beruházást (áprilisban 32% volt ez az arány), 10%-uk tervez csökkentést (három hónappal korábban 14%) és 18%-uk szeretné növelni beruházási aktivitását (az előző negyedévben 20%). A vállalkozások méretét tekintve megállapítható, hogy a legkisebb cégek a legoptimistábbak a beruházások várható alakulását illetően és a nagyobb cégek várakozásainak romlása miatt a kategóriák közötti különbségek csökkentek (lásd a 24. ábrát). A gazdasági ágakat tekintve látható, hogy a beruházási kedv a gazdasági szolgáltatások területén működő vállalkozások körében drasztikusan visszaesett és elérte a vizsgált időszak legalacsonyabb szintjét. A kereskedelemben és a feldolgozóiparban is csökkent a várható beruházási aktivitás, az építőipar területén működő vállalatok körében viszont emelkedett (lásd a 25. ábrát).

A beruházási kedv alakulását az exporttevékenység szerint vizsgálva elmondható, hogy a döntően exportáló és a kisebb mértékben exportáló cégek beruházási hajlandósága erőteljesen csökkent (lásd a 26. ábrát), bár az előbbieké még így is a legmagasabb a többi kategóriához képest. A döntően exportáló cégek 30%-a nem tervez beruházást, amely arány 6 százalékponttal nagyobb az előző negyedévinél. A kizárólag belpiacra termelő cégek körében 42% a beruházni nem szándékozó

aránya, ez az érték 2 százalékponttal nőtt az áprilisi értékhez képest. Emellett egyedül ebben a kategóriában magasabb a beruházásaikat növelni tervező vállalatok aránya az előző időszakhoz képest (április: 13%, július: 16%).

3.8. Az árak alakulása

A kis- és közepes vállalkozások külpiazi és belpiazi árak enyhe csökkentését tervezik a következő félév során (lásd a 27. ábrát). A belföldi értékesítési árakat a cégek 6,3%-a növelné a várható inflációnál jobban és 26,3%-uk (áprilisban 34,4%) a becsült infláció mértékének megfelelően kíván árat emelni. Ezzel szemben a cégek igen jelentős része, 49%-a (áprilisban 33%) nem kíván változtatni árain, 17%-uk (áprilisban 27%) szerint pedig az inflációnál kevésbé fognak emelkedni árak a következő fél évben (lásd a 3.8.1. táblázatot).

A gazdasági ágazatok közül egyedül a feldolgozóipar területén működő cégek tervezik enyhén növelni belföldi árakat, a többi gazdasági ág esetén viszont érzékelhető az árcsökkentési nyomás (lásd a 28. ábrát).

3.8.1. táblázat: A cégek belföldi árainak várható alakulása, 2005. január – 2008. július

A cég belföldi árainak várható alakulása a következő hat hónapban						
	Az inflációnál jobban nőnek	Az inflációval azonos mértékben nőnek	Az inflációnál kevésbé nőnek	Nem változnak	Csökkennek	Összesen
2005_JAN	7,70%	36,60%	17,40%	32,40%	5,90%	100,00%
2005_APR	5,20%	27,30%	16,80%	44,40%	6,30%	100,00%
2005_JUL	2,70%	26,50%	15,80%	50,00%	5,00%	100,00%
2005_OKT	4,70%	33,00%	19,30%	38,00%	5,00%	100,00%
2006_JAN	3,30%	37,50%	14,00%	40,80%	4,30%	100,00%
2006_APR	4,80%	30,00%	16,70%	46,80%	1,70%	100,00%
2006_JUL	16,10%	32,60%	12,60%	34,70%	3,90%	100,00%
2006_OKT	13,40%	40,10%	22,90%	21,20%	2,40%	100,00%
2007_JAN	12,20%	40,00%	17,63%	28,47%	1,69%	100,00%
2007_APR	5,00%	27,50%	20,36%	45,36%	1,79%	100,00%
2007_JUL	17,33%	24,19%	16,25%	41,16%	1,08%	100,00%
2007_OKT	12,27%	42,01%	15,24%	28,25%	2,23%	100,00%
2008_JAN	7,50%	47,50%	22,14%	21,79%	1,07%	100,00%
2008_APR	5,32%	34,40%	27,00%	32,62%	0,71%	100,00%
2008_JUL	6,30%	26,30%	17,03%	48,52%	1,85%	100,00%

Forrás: GVI

A belföldi árakhoz hasonlóan az exportáló cégek sem várnak árnövekedést: a januári 42% és az áprilisi 16,4% után csupán 15,8%-uk vár drágulást.

4. A vállalkozások tartozásai

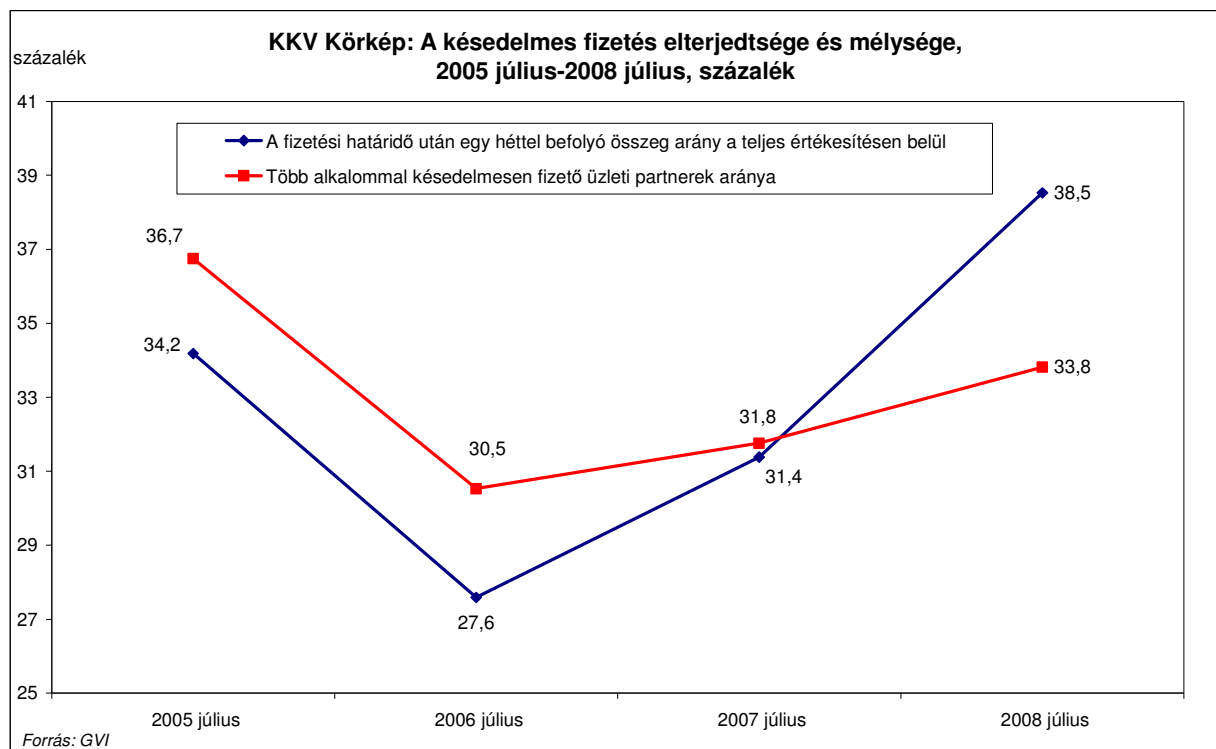
A KKV-szektor egyik igen súlyos problémája a késedelmes fizetés és az ebből fakadó lánc tartozás. 2008 júliusi felvételünkben a késedelmes fizetésről, a lánc tartozás okozta problémákról és a tartozások kezeléséről kérdeztük meg a vállalatvezetőket. Adatainkat össze tudjuk hasonlítani a 2005 júliusa és 2007 júliusa között lezajlott adatfelvételek megfelelő eredményeivel.

4.1. Késedelmes fizetés

A vizsgálatban résztvevő 300 kis- és közepes vállalkozás 81,6%-ának több alkalommal is késedelmesen fizetett legalább egy partnere az elmúlt fél évben. Másik oldalról közelítve meg a kérdést, a megkérdezett vállalatok 32,6%-a jelezte, hogy legalább egyszer már fizetett késedelmesen partnereinek az elmúlt évben.

A megkérdezett kis- és közepes vállalkozások partnereinek közel egyharmada rendszeresen a fizetési határidő lejáta után fizet: az elmúlt fél évben késedelmesen fizető üzleti partnerek átlagos aránya 2008-ban 33,8% volt, tehát az arány enyhén (2 százalékponttal) növekedett 2007 óta, viszont így sem éri el a 36,7%-os 2005-ös értéket. A késedelmesen befolyó összeg a teljes értékesítés 38,5%-át teszi ki, mely arány 6 százalékponttal nőtt a tavalyi év óta, ezzel legmagasabb eddigi értékét érve el. Tehát elmondható, hogy a késedelmes fizetés elterjedtsége és mélysége 2008 második negyedében nagyobb mértékű, mint tavaly ilyenkor (lásd a 4.2.1. ábrát).

4.1.1. ábra: KKV Körtkép: A késedelmes fizetés elterjedtsége és mélysége, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₅=303; N₂₀₀₆=292; N₂₀₀₇=295; N₂₀₀₈=283)

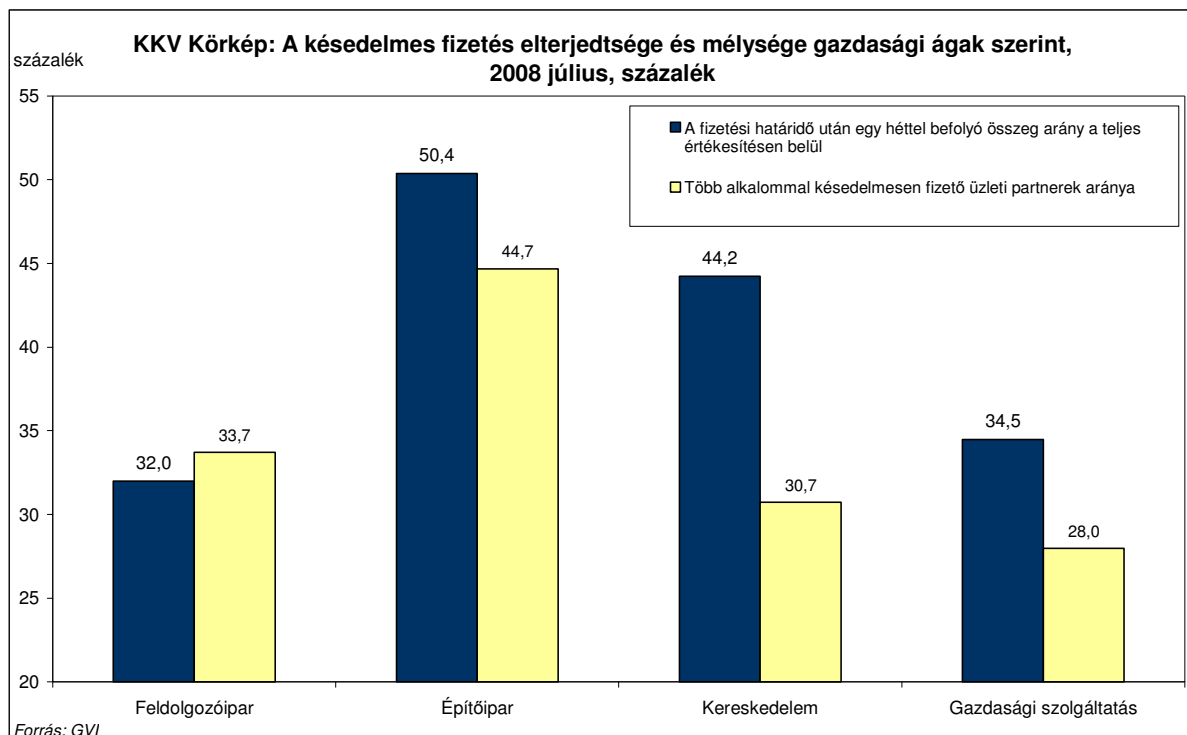
Az eredmények azt mutatják, hogy – az elmúlt évekhez hasonlóan – 2008-ban is a kisebb cégeket sújtja nagyobb arányban a késedelmes fizetés problémája. Az 50 főnél kisebb cégek körében átlagosan 37%-os a több alkalommal késedelmesen fizető partnerek aránya (tavaly 35% volt ez az arány), valamint az értékesített termékek vagy szolgáltatások ellenértékének átlagosan 41%-a (tavaly 37%-a) folyik be egy héttel a fizetési határidő után. Ezzel szemben a 100 főnél nagyobb vállalkozásoknál átlagosan csak 28% azon cégek aránya, amelyek több alkalommal határidő után fizettek 2008 első félévében, továbbá a fizetési határidő után egy héttel befolyó összeg is csupán a teljes értékesítés átlagosan 35%-át teszi ki.

Külföldi tulajdonhányad szerint az látható az adatokból, hogy a tisztán magyar tulajdonú vállalatok partnerei késnek leggyakrabban a fizetéssel: átlagosan 34%-uk fizetett késedelmesen 2008 első félévében és az értékesített termékek ellenértékének 39%-a folyt be így. A külföldi tulajdonú cégeknél a későn fizető partnerek aránya csak 27%, a későn befolyó összeg pedig a teljes értékesítés 28%-át teszi ki.

Exporthányad szerint hasonló összefüggéseket mutatnak az adatok: a kizárólag hazai piacra termelő cégek üzletfeleinek 34%-a fizet késedelmesen és a termékek ellenértékének 39%-a késve érkezik be a céghez. A döntően exportáló vállalatoknál a megfelelő arányok csak 24%-ot, illetve 29%-ot tesznek ki.

Gazdasági ágak szerint vizsgálva a késedelmes fizetést megállapítható, hogy a jelenség az építőipari cégek körében okozza a legnagyobb problémát. Üzleti partnereik átlagosan 45%-a fizet késedelmesen és az ellenérték 50%-a késedelmesen folyik be (lásd a 4.1.2. ábrát).

4.1.2. ábra: KKV Körkép: A késedelmes fizetés elterjedtsége és mélysége gazdasági ágak szerint, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₈=296)

A fizetési késedelem előfordulása a legfontosabb vevők esetében sem elhanyagolható: a cégek 8,9%-ánál mindig, 20,1%-ánál gyakran, 33,1%-ánál ritkán késik a legfontosabb vevő fizetési kötelezettségeinek teljesítésével, és a vállalkozások 37,9%-ánál soha nem fordul elő a kiemelt partner késedelmes fizetése. Tavaly óta a soha nem késő és a minden alkalommal késő vevők aránya egyaránt növekedett (lásd a 4.1.1. táblázatot).

4.1.1. táblázat: KKV Körkép: A fizetési késedelem előfordulása a legfontosabb vevő esetében, 2005 július-2008 július

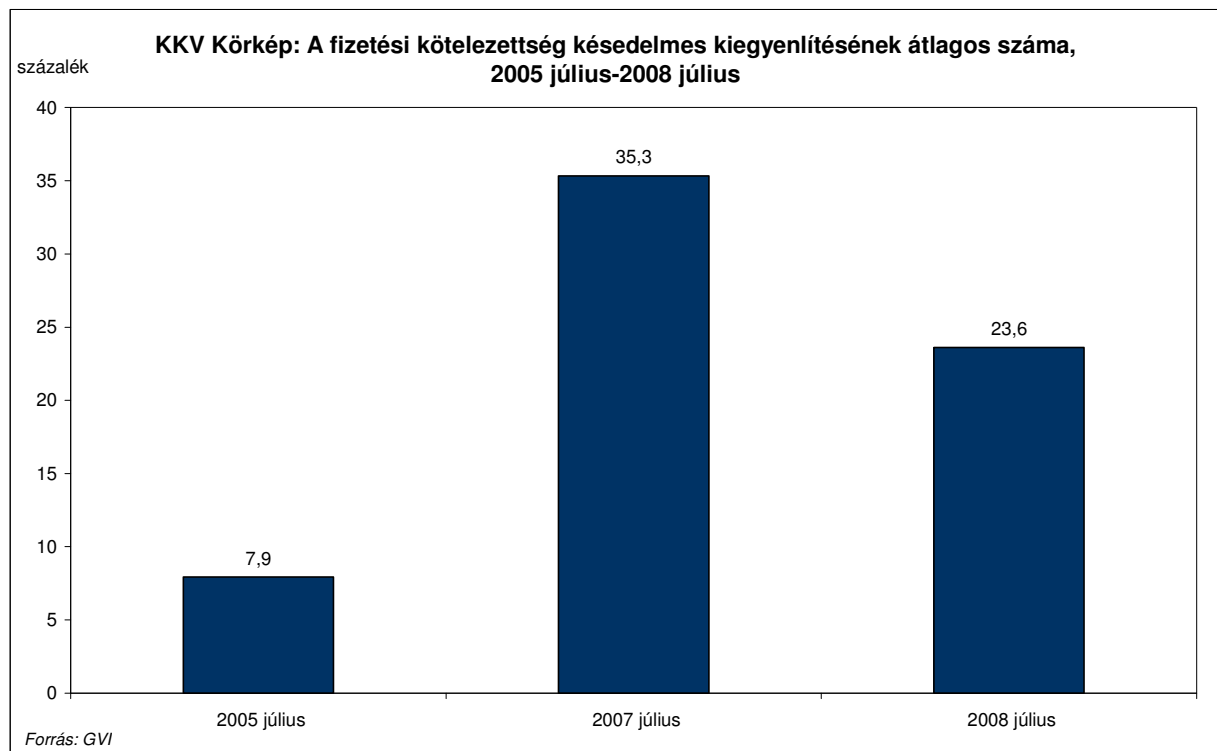
	2005 július		2007 július		2008 július	
	Esetszám	Százalék	Esetszám	Százalék	Esetszám	Százalék
Soha	119	43,43	98	33,45	111	37,88
Ritkán	78	28,47	114	38,91	97	33,11
Gyakran	54	19,71	62	21,16	59	20,14
Mindig	23	8,39	19	6,48	26	8,87
Összesen	274	100,00	293	100,00	293	100,00

Forrás: GVI

2008 harmadik negyedében a megkérdezett vállalatok átlagosan 23,6 alkalommal késtek más vállalatokkal szembeni fizetési kötelezettségük kiegyenlítésével, mely érték jóval alacsonyabb, mint a 2007-es (35,3), de a 2005-ös értéket meghaladja.

2008-ban a leggyakrabban az 50-99 fős vállalkozások késtek a fizetéssel, mely évente átlagosan 29 alkalmat jelent, legritkábban pedig a 20-49 fős kis cégek (évi 6 alkalom). A leggyakrabban késő vállalatok a részben külföldi tulajdonú cégek (évente 124 alkalom), az egyáltalán nem, vagy keveset exportálók (évente 24-27 alkalom) és gazdasági ág szerint az építőipari cégek (évi 82 alkalom).

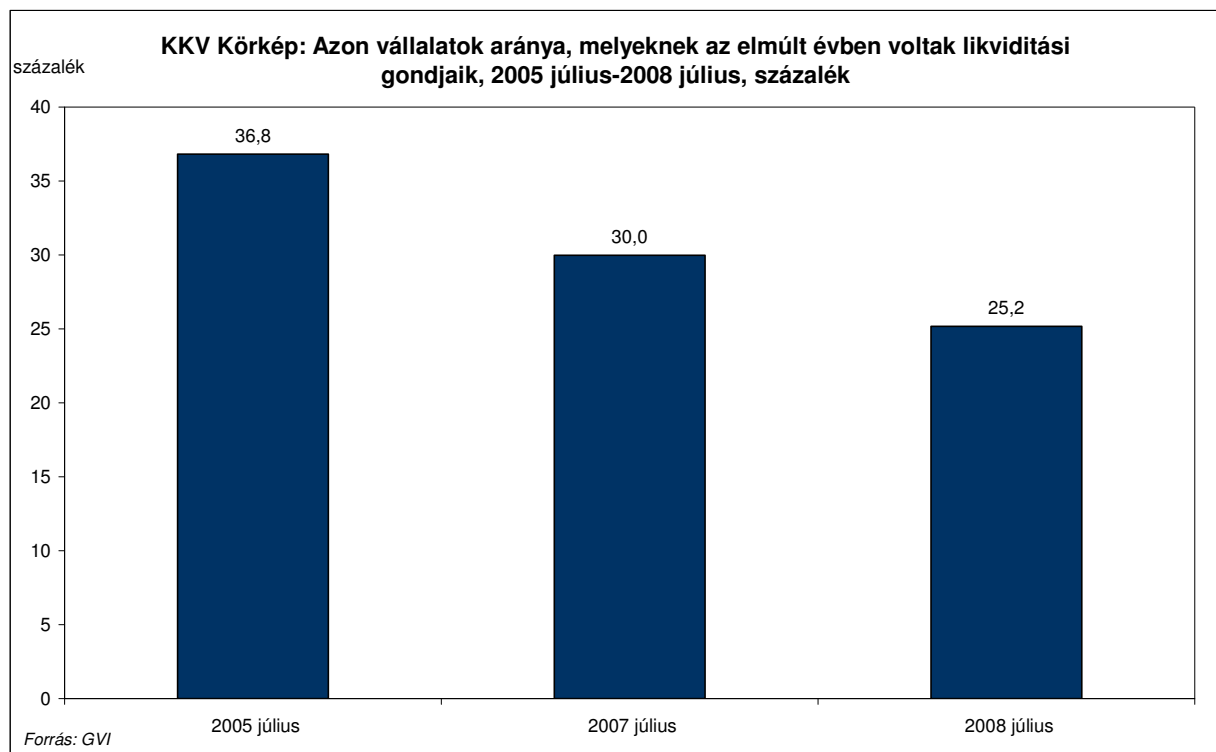
4.1.3. ábra: A fizetési kötelezettség késedelmes kiegyenlítésének átlagos száma, 2005 július-2008 július ($N_{2005}=223$; $N_{2007}=235$; $N_{2008}=230$)

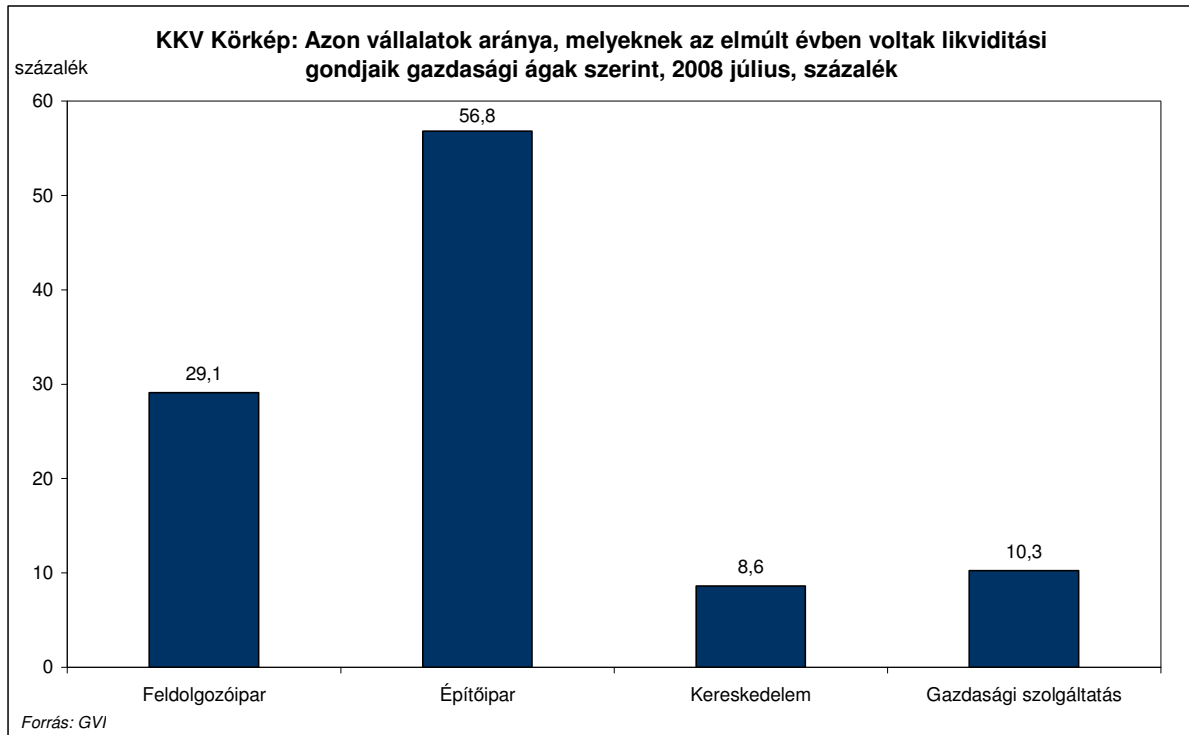
A késedelmes fizetésnek minden bizonnyal kiemelkedő szerepe van abban, hogy a megkérdezett vállalkozások egynegyedénél likviditási gondok merültek fel az elmúlt év során. A megkérdezett vállalatok 25,2%-a küzd likviditási gondokkal, mely arány időben csökkenő tendenciát mutat: 2005-ben 36,8% volt, 2007-ben pedig 30% (lásd a 4.1.4. ábrát).

A likviditási problémák leginkább az 50-99 fős, a részben külföldi tulajdonban levő, valamint a döntően exportáló cégekre jellemzők. Gazdasági ágak szerint érzékelhető a legnagyobb, kategóriák közötti különbség: az építőipari cégek messze a legnagyobb arányban küzdenek likviditási problémákkal (lásd a 4.1.5. ábrát).

4.1.4. ábra: Azon vállalatok aránya, melyeknek az elmúlt évben voltak likviditási gondjaik, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₅=307; N₂₀₀₇=297; N₂₀₀₈=298)

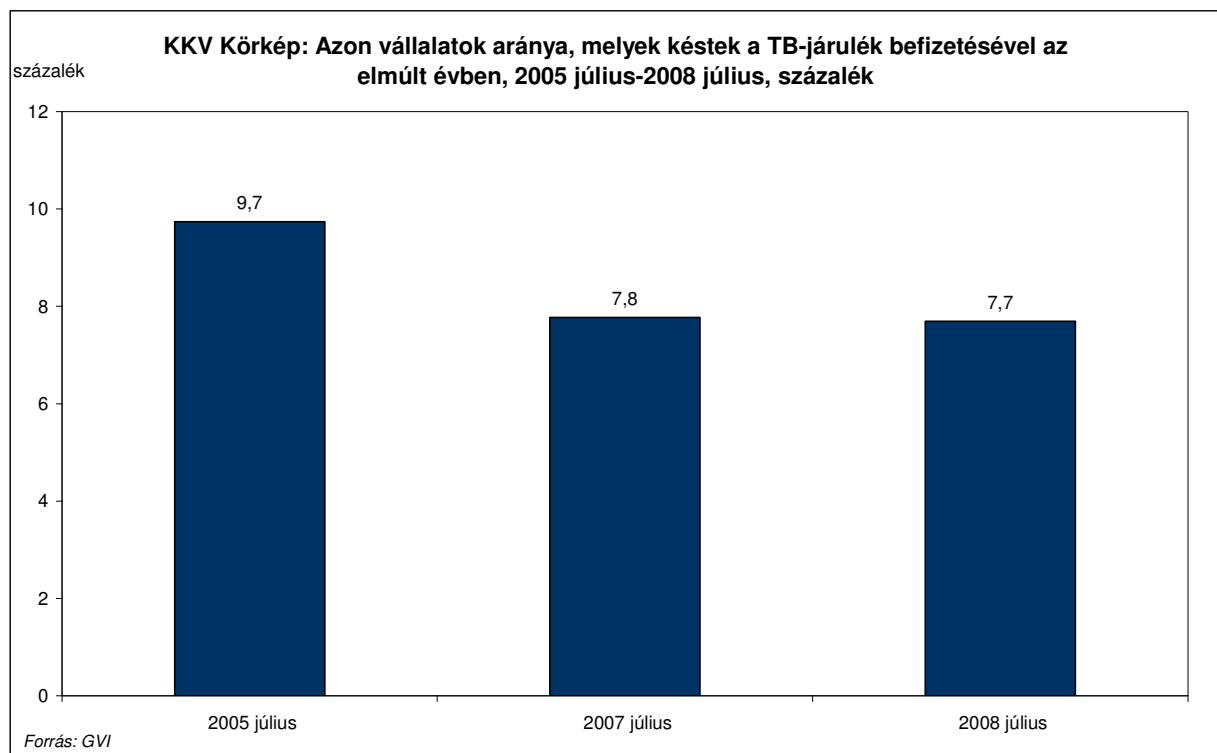

4.1.5. ábra: Azon vállalatok aránya, melyeknek az elmúlt évben voltak likviditási gondjaik gazdasági ágak szerint, 2008 július, százalék (N₂₀₀₈=298)

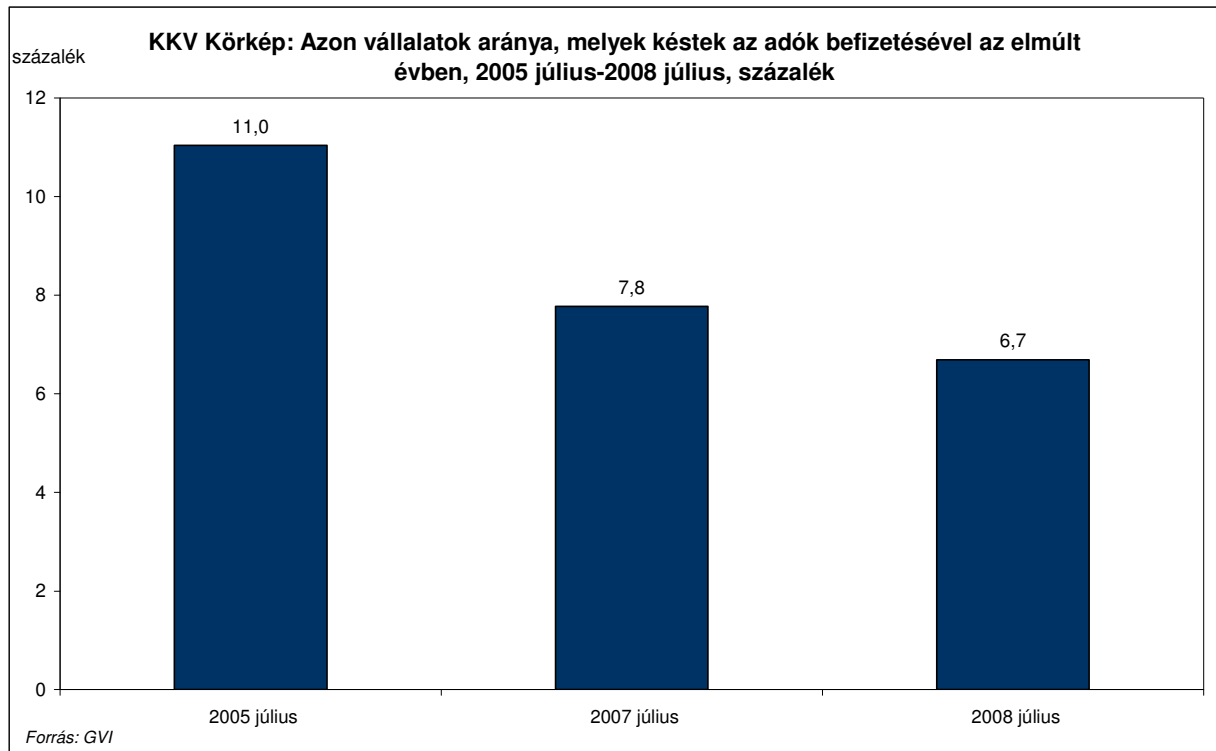

A tavalyi évhez hasonlóan 2008-ra is az jellemző, hogy a kis- és középvállalkozások a hatóságok felé inkább betartják a határidőket, mint egymás felé, tehát az egymás közötti késedelmes fizetésnél jóval ritkábban fordul elő az adók és járulékok határidő utáni befizetése. A TB-járulék befizetésével a megkérdezett vállalatok 7,7%-a késett az elmúlt évben. Ez az arány lassan csökkenő tendenciát mutat: 2005 júliusában 9,7% volt, 2007-ben pedig 7,8%. Az adók befizetésével a cégek 6,7%-a késett 2008-ban, mely arány viszonylag gyors ütemben csökken: 2005 júliusában 11% volt, 2007-ben pedig 7,8% (lásd a 4.1.5. és 4.1.6. ábrákat). Mindkét esetben az figyelhető meg, hogy a legkisebb cégek fizetnek legnagyobb arányban a határidő lejárta után.

4.1.5. ábra: Azon vállalatok aránya, melyek késtek a TB-járulék befizetésével az elmúlt évben, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₅=308; N₂₀₀₇=296; N₂₀₀₈=299)

4.1.6. ábra: Azon vállalatok aránya, melyek késtek az adók befizetésével az elmúlt évben, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₅=308; N₂₀₀₇=296; N₂₀₀₈=299)

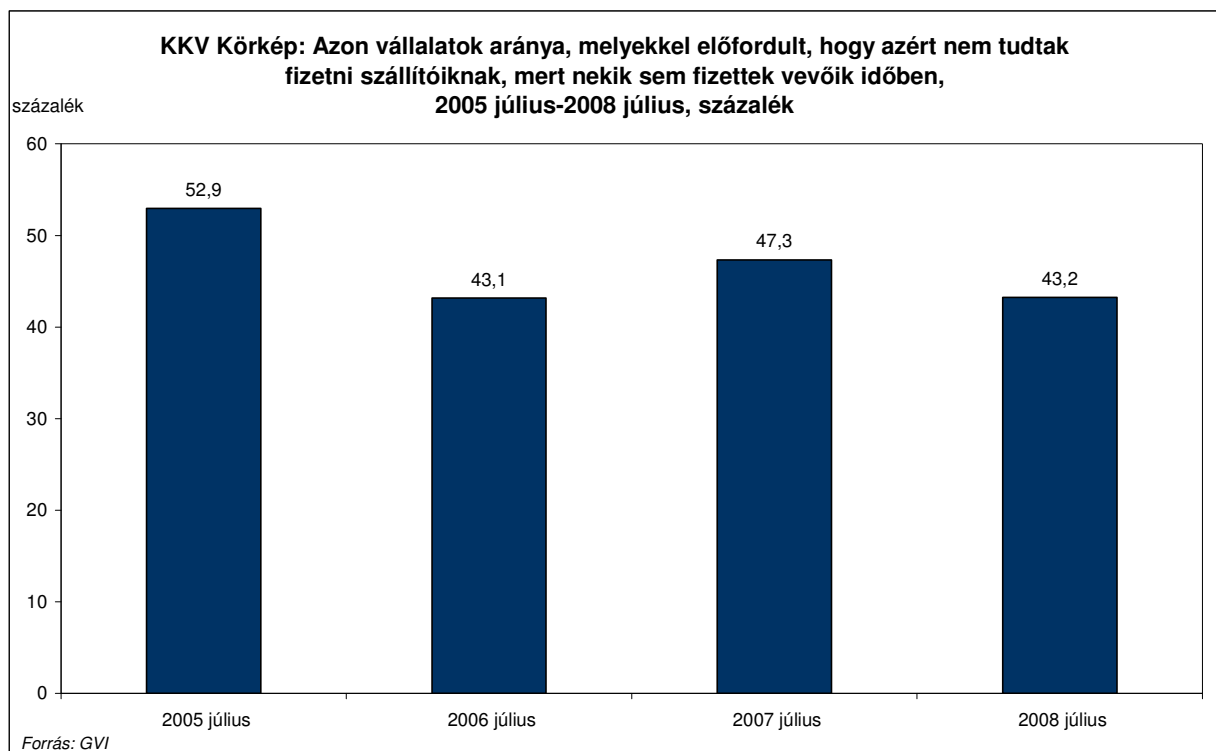

4.2. Lánctartozás

A késedelmes fizetés egyik kézenfekvő oka a lánctartozás. Ennek jó indikátora azon vállalatok aránya, melyekkel előfordult, hogy azért nem tudtak fizetni szállítóiknak, mert nekik sem fizettek vevőik időben. Ez az arány 43,2% volt 2008 júliusában, nagyjából ugyanannyi, mint 2006-ban, 2007-hez képest pedig 4 százalékpontos csökkenést mutat (lásd a 4.2.1. ábrát).

A tartozási láncban nagyobb arányban találunk kisebb vállalkozásokat, mint nagyobbakat: előbbieket körülbelül 50%-a, utóbbiaknak viszont csak 32,5%-a fizetett késedelmesen azért, mert neki sem fizettek időben. Külföldi tulajdoni hányad szerint a tisztán magyar tulajdonú vállalatokkal fordul elő leggyakrabban (47%), hogy azért nem tudtak időben fizetni szállítóiknak, mert nekik sem fizettek vevőik határidőre. Exportarány szerint az értékesítésük felénél kevesebbet exportálók között jelenti a legnagyobb problémát a lánctartozás. Ismét megállapíthatjuk, hogy az építőipari cégek a leginkább érintettek a lánctartozásban, hiszen 68%-ukkal fordult elő az elmúlt év során, hogy vevőik késedelmes fizetése miatt nem tudták betartani a fizetési határidőt, míg a kereskedelem területén működő vállalkozások között csupán 28% ezen cégek aránya.

4.2.1. ábra: Azon vállalatok aránya, melyekkel előfordult, hogy azért nem tudtak fizetni szállítóiknak, mert nekik sem fizettek vevőik időben, 2005 július-2008 július, százalék (N₂₀₀₅=306; N₂₀₀₆=299; N₂₀₀₇=298; N₂₀₀₈=296)

2005 júliusához képest 2008-ban 4,64%-ra csökkent azon vállalatok aránya, melyek üzleti partnerei körében csökkent a lánc tartozás által okozott problémák súlya (2007-hez képest pedig nőtt). Azon vállalatok aránya pedig, melyek partnerei esetében nőtt ezen problémák súlya, 2005-höz képest 10 százalékponttal csökkent (34,18%-ra).

4.2.1. tábla: KKV Körtkép: Üzleti partnerei körében hogyan alakult a lánc tartozás által okozott problémák súlya? 2005 július-2008 július, százalék

	2005 július	2006 július	2007 július	2008 július
Csökkent	7,58	4,78	3,52	4,64
Nem változott	47,65	58,46	64,06	61,18
Nőtt	44,77	36,76	32,42	34,18

Forrás: GVI

A tartozások kezelésének módjait tekintve 2008. júliusában a megkérdezett vállalkozások többsége (58,53%) saját maga hajtja be adósságait, 14,38%-uknak még nem tartoztak, 21,74%-uk pedig egyéb módon kezeli tartozásait. Igen kevés megkérdezett jelezte, hogy külsős adósságbehajtót alkalmaz, illetve, hogy faktorál.

4.2.2. tábla: KKV Körtkép: Cége hogyan kezeli a tartozásokat? 2008 július, százalék

	Esetszám	Százalék
Még nem tartoztak neki	43	14,38
Saját maga hajtja be a tartozásokat	175	58,53
Külsős adósságbehajtót alkalmaz	5	1,67
Faktorál	4	1,34
Csak akkor fizet, ha már megkapta a tartozást	7	2,34
Egyéb módon	65	21,74
Összesen	299	100,00

Forrás: GVI

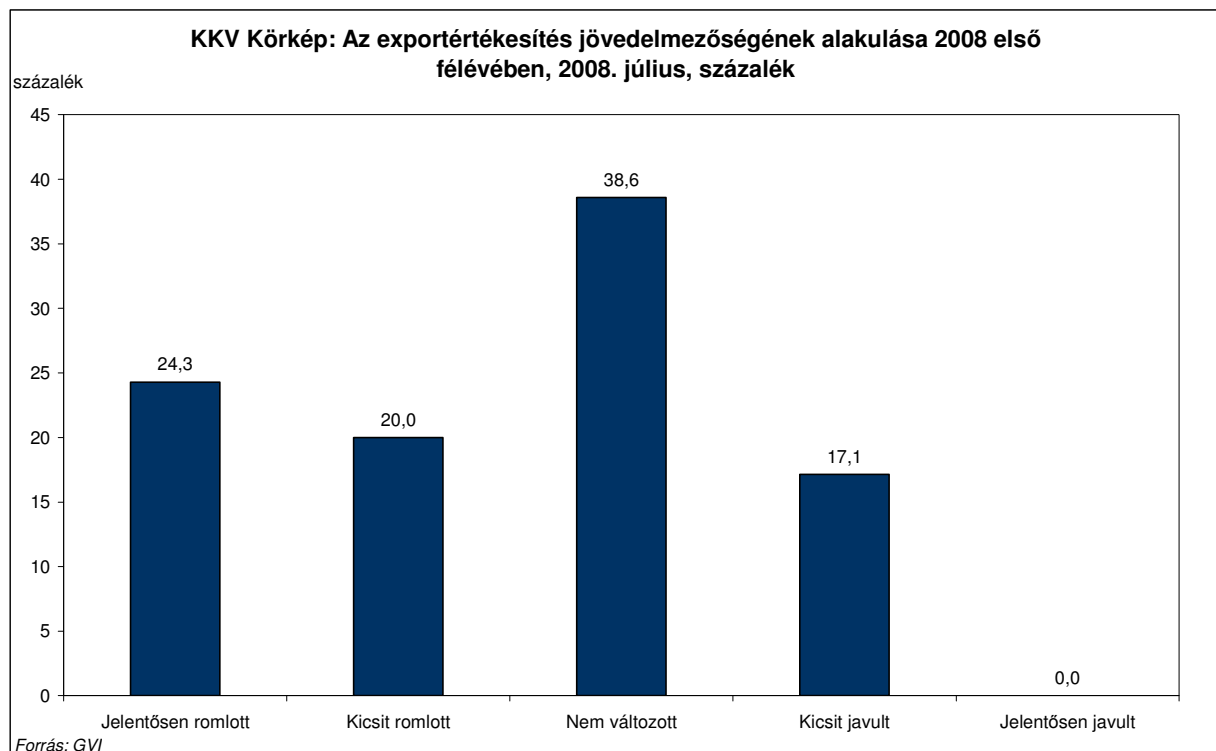
5. A forint erősödésére adott vállalati reakciók

2008. júliusi felvételünkben azt vizsgáltuk, hogy a vállalkozásokra milyen hatással van a forint/euró árfolyam alakulása, különös tekintettel az exportértékesítés jövedelmezőségére. A kérdés aktualitását a forint euróval szembeni nagymértékű erősödése adta, mely 2008. június közepe és július közepe között igen gyors ütemben zajlott le. Július 9-én forintcsúcs született: az euró/forint árfolyam átlépte a 230-as küszöböt a bankközi devizapiacra és történelmi mélypontot ért el 229,51 forint/eurónál. Az erősödés július 15-én állt meg.

A vállalatok vezetőit először cégük exportértékesítésének jövedelmezőségéről, ennek 2008 első féléves alakulásáról kérdeztük. Ezután azt vizsgáltuk meg, hogy általában az export jövedelmezőségének csökkenéséből származó problémákat, valamint a júliusi forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázatot milyen módon próbálják kezelni a vállalkozások. Végül arra kértük meg a vállalatvezetőket, hogy értékeljenek cégük szempontjából néhány lehetséges forint/euró árfolyamot.

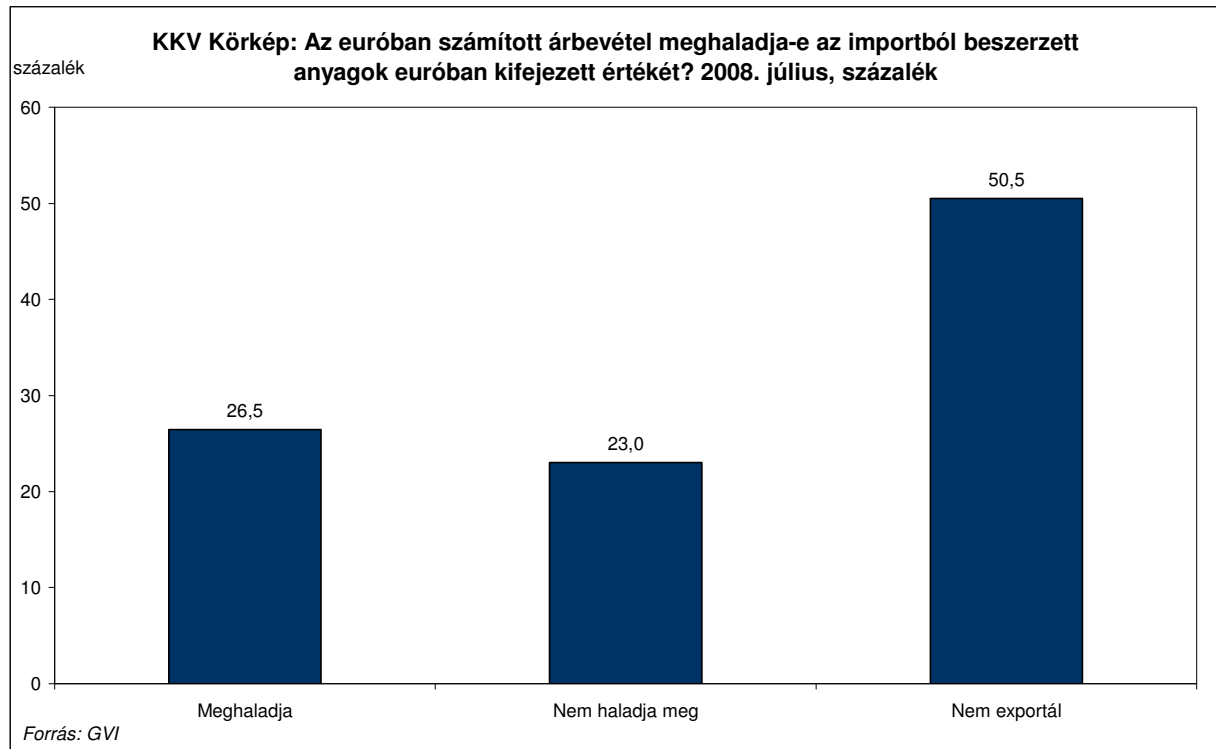
A megkérdezett vállalatok exportértékesítésének jövedelmezősége 2008 első félévében többé-kevésbé kedvezőtlenül alakult. A cégek körülbelül 40%-a esetében nem változott az export jövedelmezősége, 44%-uk esetében pedig romlás tapasztalható (ebből 24%-nál jelentős romlás). A vállalatoknak csak 17%-a jelzett enyhe javulást és egy cég sem számolt be jelentős javulásról (lásd az 5.1. ábrát).

5.1. ábra: Az exportértékesítés jövedelmezőségének alakulása 2008 első félévében, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=153)

Az euróban számított árbevétel a megkérdezett cégek 26,5%-ánál haladja meg az importból beszerzett anyagok euróban kifejezett értékét, 23%-uknál nem haladja meg azt, 50%-uk pedig egyáltalán nem exportál (lásd az 5.2. ábrát).

5.2. ábra: Az euróban számított árbevétel meghaladja-e az importból beszerzett anyagok euróban kifejezett értékét? 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=291)

Az árfolyamváltozásra adott reakciók esetében fontos vizsgálandó tényező a vállalkozások teljes árbevételén belüli exportaránya. A vizsgált 300 vállalkozás körülbelül fele csak hazai piacra termel, 30%-uk értékesítésének legfeljebb felét exportálja és 18%-uk értékesítésének legalább felét teszi ki az export.

Az 5.1-5.3. táblázatokból látható, hogy az exportvezérelt működés főként a nagyobb létszámú (legalább 50 fős), a legalább részben külföldi tulajdonú és a feldolgozóipar területén működő vállalatokra jellemző.

5.1. táblázat: A mintában szereplő vállalkozások megoszlása exporthányad és létszám-kategóriák szerint, 2008. július, százalék (N=295)

	20-49 fő	50-99 fő	100-249 fő	Összesen
Nincs export	65,35	45,12	43,75	51,53
x-50%	24,75	31,71	34,82	30,51
51-x%	9,90	23,17	21,43	17,97
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00

Forrás: GVI

5.2. táblázat: A mintában szereplő vállalkozások megoszlása exporthányad és külföldi tulajdonhányad szerint, 2008. július, százalék (N=295)

	Tisztán hazai tulajdon	Részben külföldi tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon	Összesen
Nincs export	56,19	36,36	36,17	51,53
x-50%	32,30	31,82	21,28	30,51
51-x%	11,50	31,82	42,55	17,97
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00

Forrás: GVI

5.3. táblázat: A mintában szereplő vállalkozások megoszlása exporthányad és ágazatok szerint, 2008. július, százalék (N=295)

	Feldolgozó-ipar	Építőipar	Kereskedelem	Gazdasági szolgáltatás	Összesen
Nincs export	30,83	79,55	60,00	73,68	51,53
x-50%	36,84	13,64	35,00	18,42	30,51
51-x%	32,33	6,82	5,00	7,89	17,97
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Forrás: GVI

5.1. Az árfolyamkockázat kezelése

Az 5.1.1. ábrán látható, hogy az export jövedelmezőségének csökkenéséből származó problémákat a vállalatok legnagyobb arányban (22,2%) a termelési költségek további csökkentésével próbálják megoldani. Ezen kívül a válaszadók legalább 10-10%-ára jellemző, hogy a termelés fokozásával (13,1%), a belföldi értékesítés növelésével (12,7%), a szállítók felé devizában történő elszámolással (12,6%), a termékválaszték bővítésével (11,1%), illetve a fejlesztések és képzések visszafogásával (10,6%) kísérli ellensúlyozni az export jövedelmezőségének csökkenését.

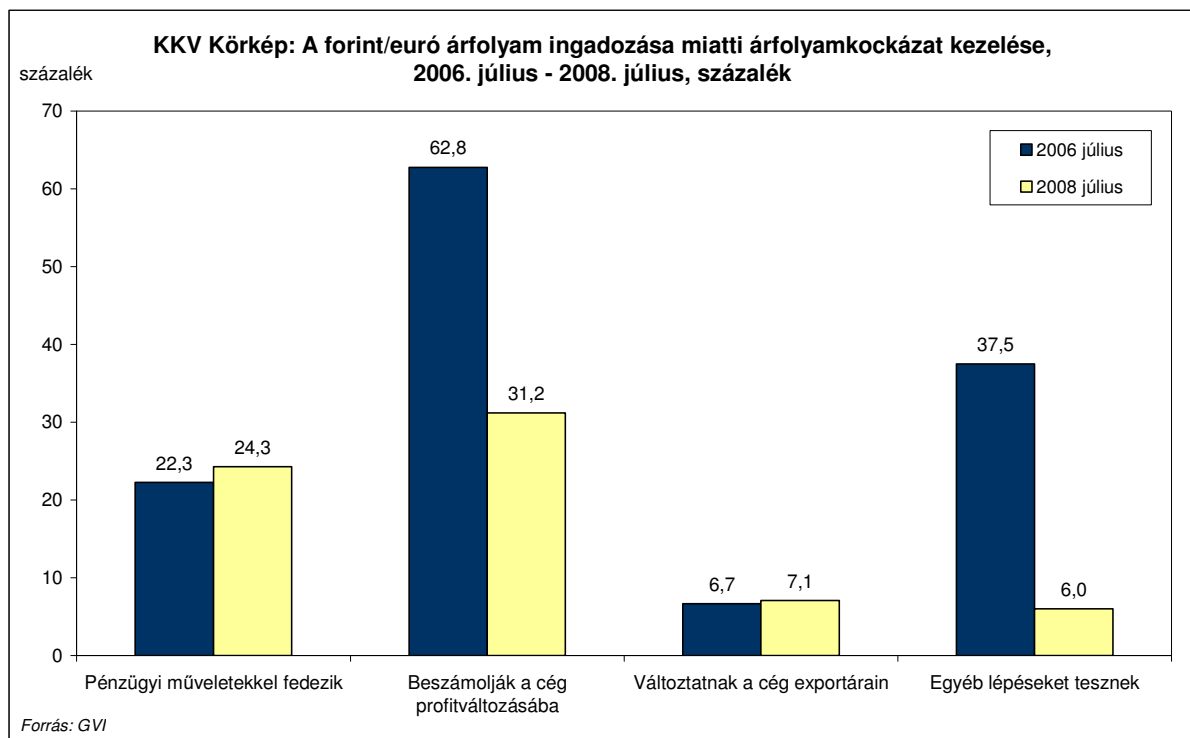
5.1.1. ábra: Az export jövedelmezőségének csökkenéséből származó problémák megoldása, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=211)

A forint/euró árfolyam-ingadozásainak kezelésére vonatkozó kérdést 2006 júliusában és 2008 júliusában is feltettük a megkérdezett vállalkozásvezetőknek. (2006-ban ezt a forint euróval szembeni nagymértékű gyengülése indokolta: az árfolyam eddigi legmagasabb havi átlagos értékét 277,58 forint/eurónál 2006 júliusában érte el.)

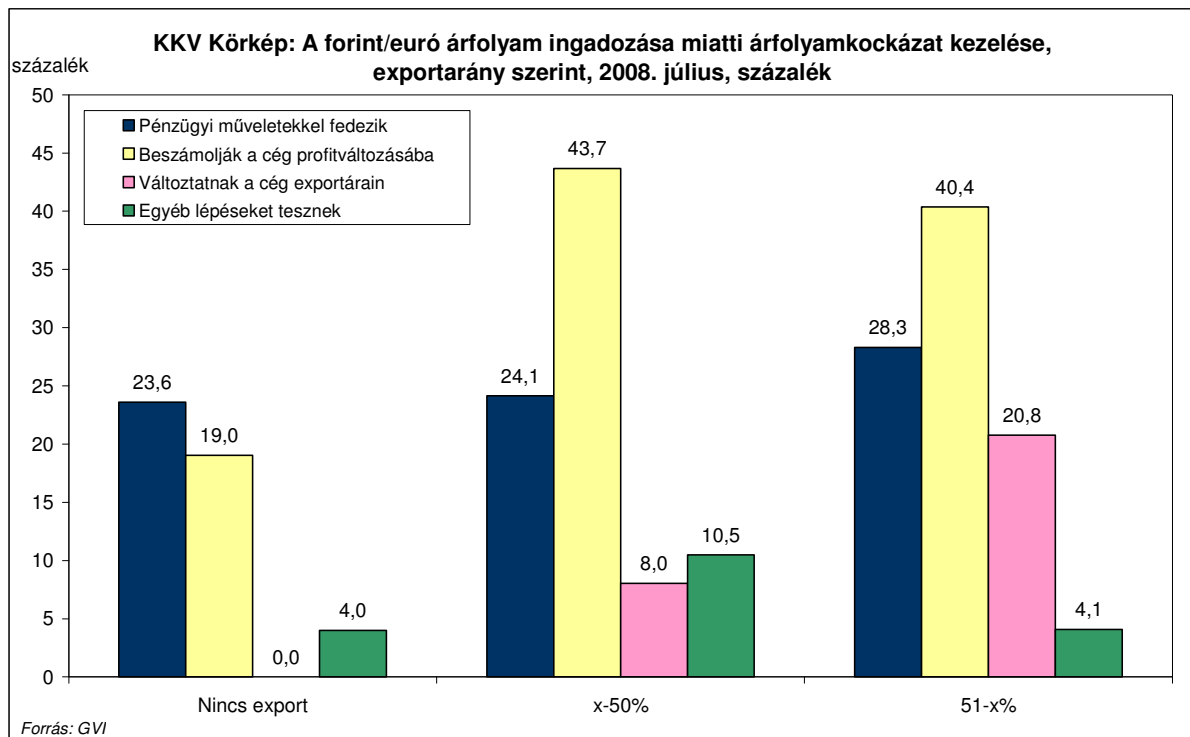
Az 5.1.2. ábrán látható, hogy 2006-ban a cégek mintegy 63%-a passzívan reagált az árfolyam-ingadozásra és beleszámolta profitváltozásába az emiatti kockázatot, 2008-ra pedig ez az arány 31%-ra esett vissza. Ezen kívül „egyéb lépéseket” is jóval kevesebb vállalkozásvezető tett a kockázat csökkentésére 2008-ban, mint 2006-ban (2006-ban 37,5%, 2008-ban csak 6%). Pénzügyi műveletekkel 2008-ban némileg több vállalkozás próbálja csökkenteni az árfolyamkockázatot: 2006-ban 22,3%-uk, 2008-ban pedig 24,3%-uk. Az exportárakon igen kevés vállalat változtat az árfolyamkockázat miatt: 2006-ban 6,7% volt ez az arány, 2008-ban pedig 7,1%.

5.1.2. ábra: A forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázat kezelése, 2006. július - 2008. július, százalék (N₂₀₀₆=288; N₂₀₀₈=278)

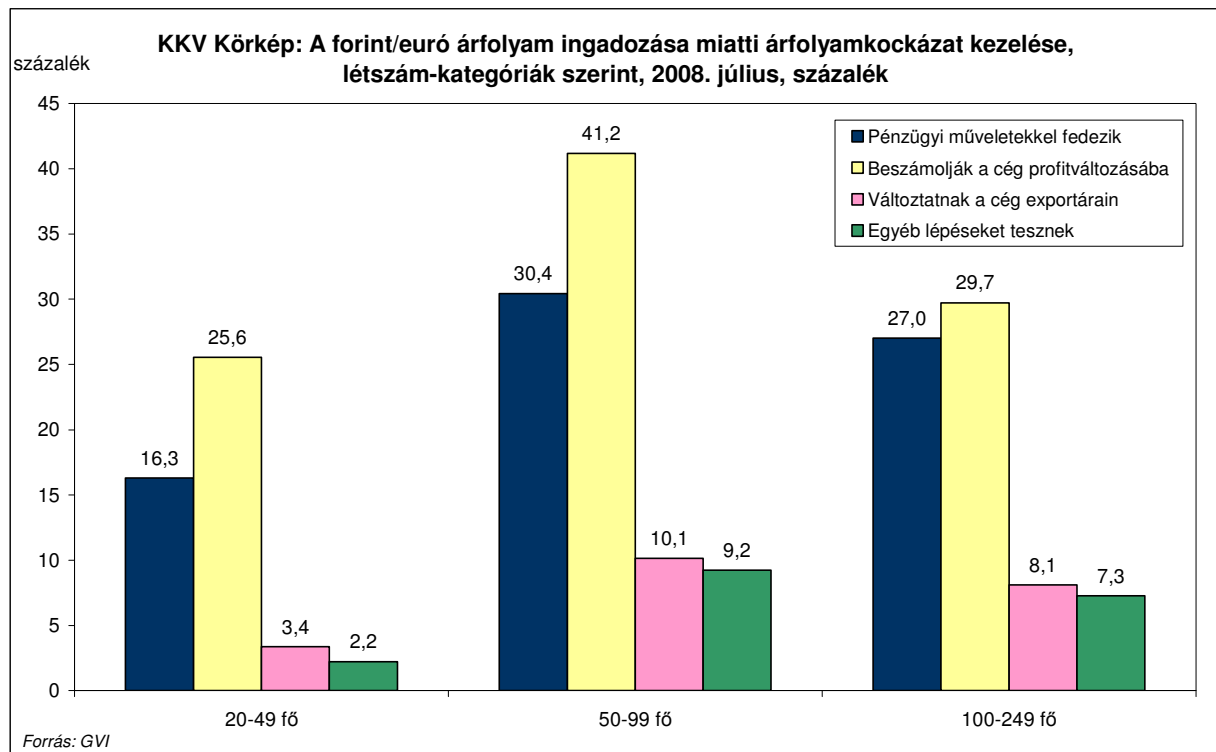
Az 5.1.3. ábrán, az exportarány szerinti bontásból látható, hogy a kizárólag belpiacra termelő vállalatok többsége (23,6%) pénzügyi műveletekkel fedezi a forint/euró árfolyam ingadozása miatti kockázatokat. Az értékesítésüknek legfeljebb felét exportáló vállalatokra viszont az jellemző (43,7%), hogy az ilyen lehetséges veszteségeket beleszámítják a cég profitváltozásába. A döntően exportáló vállalkozások szintén ezzel a módszerrel élnek legnagyobb arányban (40,4%), de igen nagy arányban (20,8%) választják a cég exportárainak változtatását is (mely arány az értékesítésüknek legfeljebb felét exportáló vállalatoknál csak 8%).

5.1.3. ábra: A forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázat kezelése, exportarány szerint, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=267)

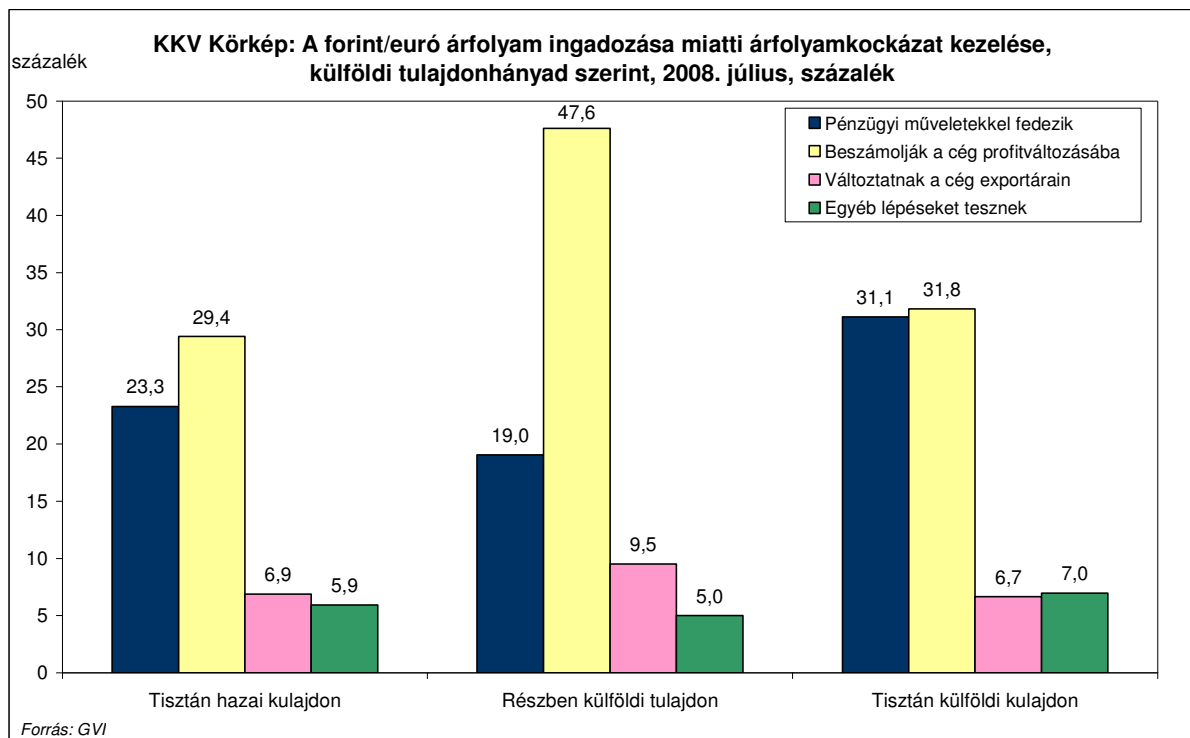
Létszám-kategóriák szerint vizsgálva a kérdést látható, hogy jellemzően a nagyobb vállalatok tesznek lépéseket az árfolyam-ingadozás miatti kockázatok kezelésére. Ennek oka vélhetően az, hogy a kisebb cégek között kevesebb exportáló vállalat van. Minden vállalatcsoport esetében az volt a legjellemzőbb gyakorlat, hogy beleszámolják a cég profitváltozásába az árfolyam-ingadozás révén előállt nyereséget, illetve veszteséget. A kis, legfeljebb 49 fős cégek 25,6%-a, az 50-99 fős cégek 41,2%-a és a 100-249 fős cégek 29,7%-a jelezte ezt. A nagyobb cégekre jellemző, hogy pénzügyi műveletekkel fedezik a kockázatokat (50-99 fős vállalatok: 30,4%; 100-249 fős vállalatok: 27%). A közepes (50-99 fős) vállalatokra a legjellemzőbb, hogy exportáraikon is változtatnak az árfolyam-ingadozás ellensúlyozásaképpen (lásd az 5.1.4. ábrát).

5.1.4. ábra: A forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázat kezelése, létszám-kategóriák szerint, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=272)

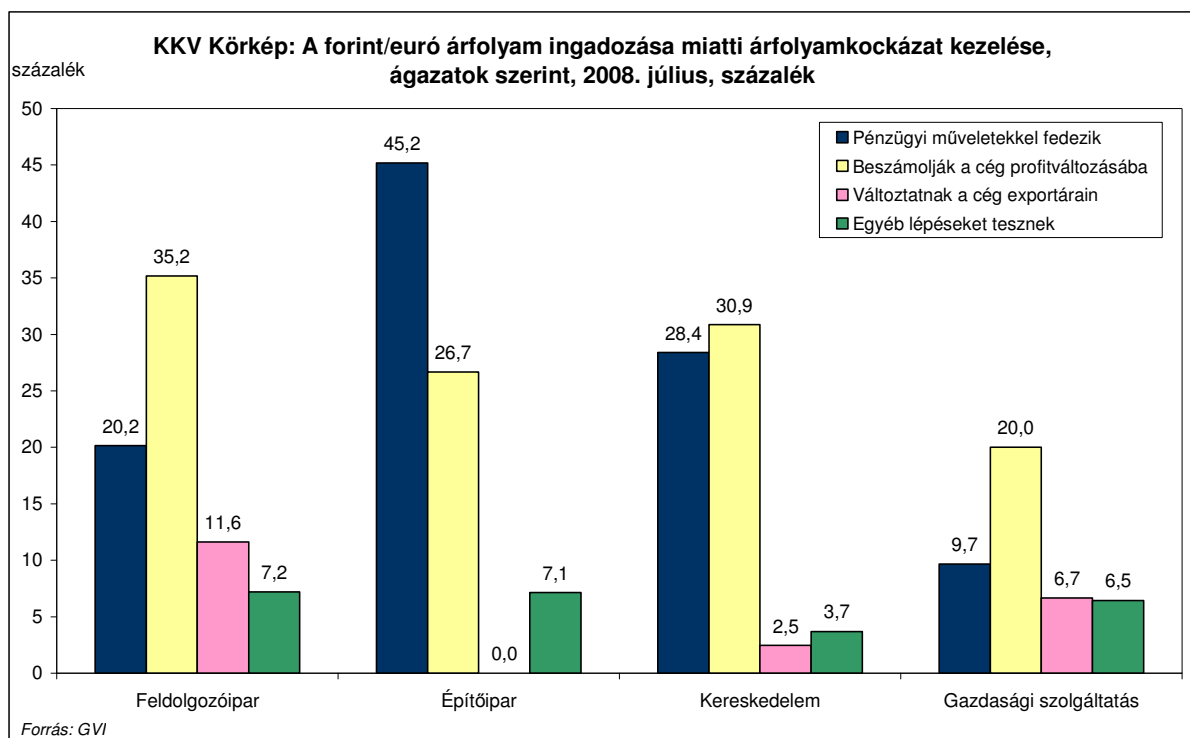
Külföldi tulajdonhányad szerint vizsgálva az adatokat az derül ki, hogy a tisztán hazai tulajdonú vállalatok kisebb arányban tesznek árfolyam-ingadozás kockázatait ellensúlyozó lépéseket (ennek oka részben az, hogy kevés exportáló vállalat van köztük). 30%-uk beleszámolja a veszteséget a cég profitváltozásába, 23%-uk pedig pénzügyi műveletekkel igyekszik megoldani ezt a problémát. A részben külföldi tulajdonú cégek igen nagy hányada (47,6%) beleszámolja a kockázatot a cég profitváltozásába és 9,5%-uk változtat exportárain. A tisztán külföldi tulajdonú cégek 30-30%-a számolja bele az árfolyamveszteséget a cég profitváltozásába, illetve fedezi azt pénzügyi műveletekkel, és 6,7%-uk változtat a cég exportárain (lásd az 5.1.5. ábrát).

5.1.5. ábra: A forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázat kezelése, külföldi tulajdonhányad szerint, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=265)

Ágazatok szerint az látható, hogy az építőiparban a legnagyobb azon cégek aránya (45%), melyek pénzügyi műveletekkel fedezik árfolyamkockázataikat. A feldolgozóiparban (mely ágazatban gyakori az exportra termelés) jellemzően beleszámítják azt a cég profitváltásába (35%). A kereskedelemben (31%) és a gazdasági szolgáltatások területén (20%) is ez utóbbi az elterjedt gyakorlat, bár ezen ágazatokra nem jellemző az exportorientáltság (lásd az 5.1.6. ábrát).

5.1.6. ábra: A forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázat kezelése, ágazatok szerint, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=269)

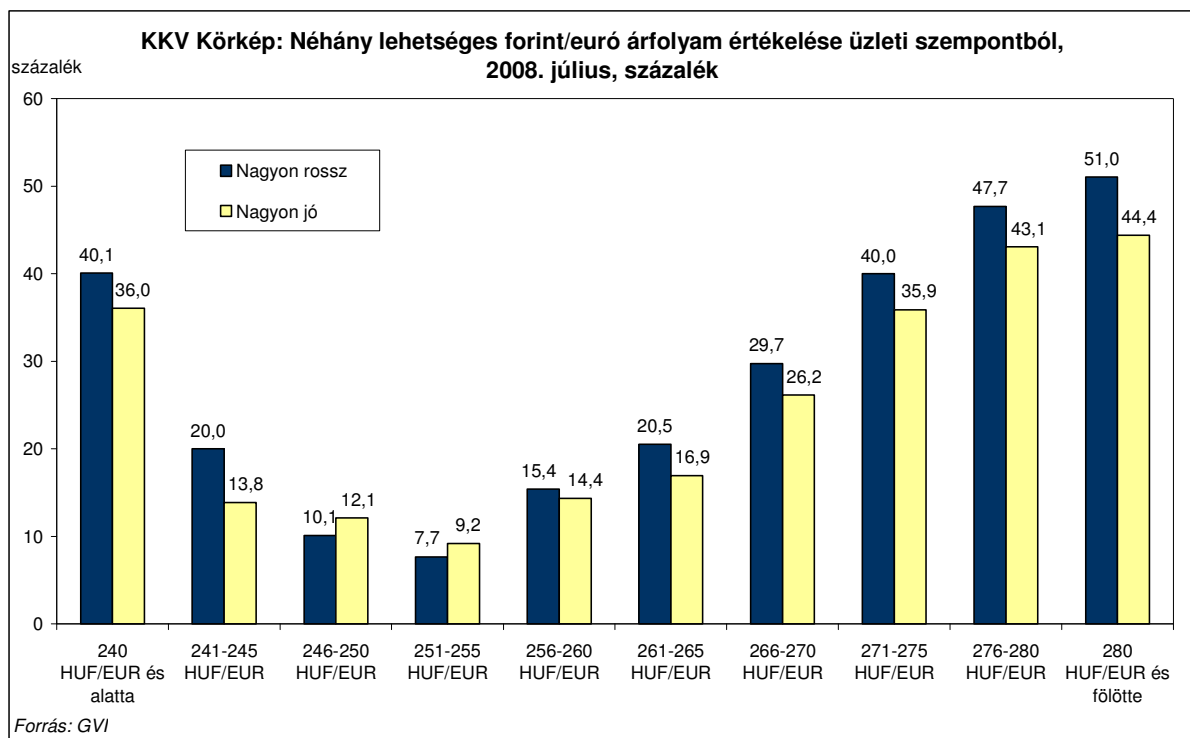

5.2. Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból

Júliusi kérdőívünk segítségével azt is megvizsgáltuk, hogy a vállalatvezetők saját cégük üzleti szempontjait figyelembe véve hogyan ítélik meg a forint/euró árfolyam egyes lehetséges értékeit. A válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták az árfolyamokat. Az 5.2.1. ábrán a legrosszabb és a legjobb osztályzatok árfolyamonkénti százalékos előfordulását láthatjuk, a többi ábrán pedig az osztályzatok átlagos értékét közöljük.

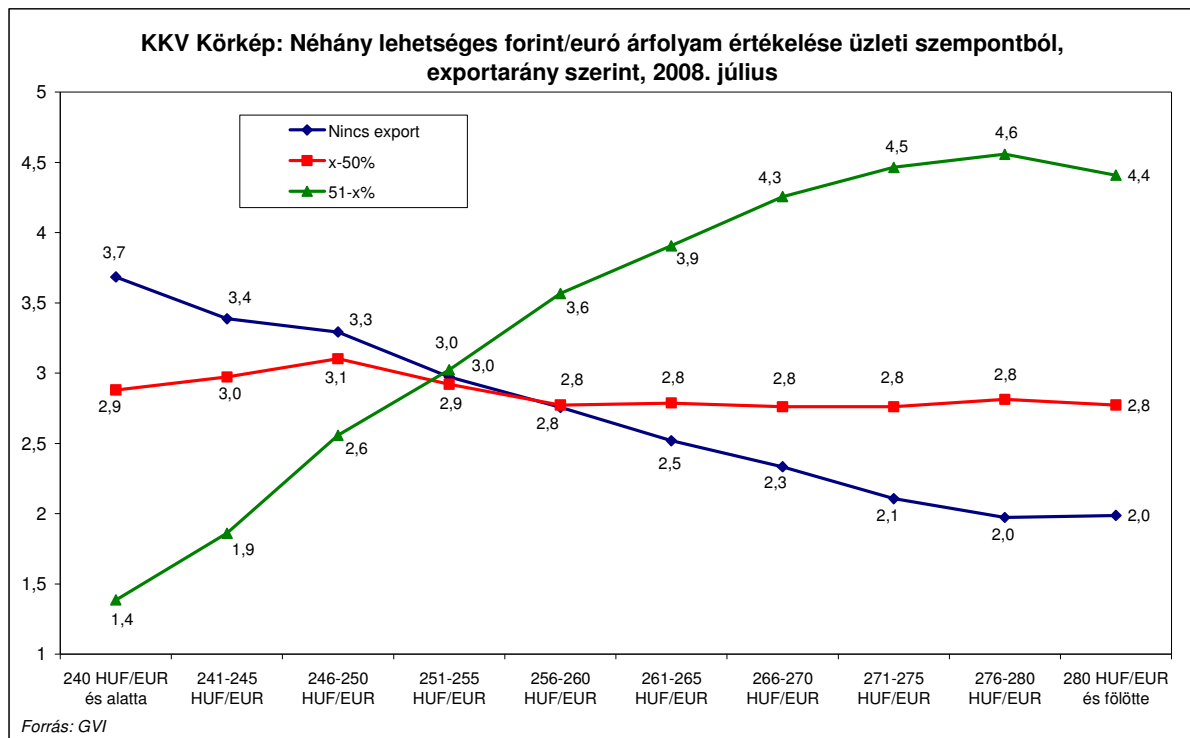
Az 5.2.1. ábrán látható, hogy a megkérdezett vállalkozások által „nagyon jónak” és „nagyon rossznak” mondott árfolyamok százalékos megoszlása nagyjából együtt mozog. Tehát a 240 forint/euró alatti árfolyamtól a 251-255 forint/euró árfolyamig csökken azon cégek aránya is, melyek számára nagyon jó lenne az adott árfolyam, valamint azoké is, amelyek számára nagyon rossz lenne ugyanaz. A 251-255 forint/euró árfolyam a legtöbb cég számára közömbös, ezután pedig a 280 forint/euró feletti árfolyamig mindkét arány folyamatosan növekszik.

5.2.1. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, 2008. július, százalék (N₂₀₀₈=197)

Az 5.2.2. ábrán, az exportarány szerinti bontásból jól látható, hogy a kizárólag belpiacra termelő vállalatok az alacsonyabb forint/euró árfolyamot (tehát az erős forintot) preferálják a magasabbal szemben. Az exportorientált vállalkozások esetében ez fordítva van, ezek üzletmenete szempontjából a magas árfolyam (gyenge forint) kedvezőbb, mint az alacsony – bár a legmagasabb, 280 forint/eurós árfolyam esetében némileg kisebb a kapott átlagos érték, mint az eggyel alacsonyabb kategóriához tartozó. Azon vállalatok, melyek értékesítése dominánsan hazai piacon történik, nagyjából közömbösnek mondhatók a forint/euró árfolyammal kapcsolatban: az átlagértékek 2,8 és 3,1 közötti ingadozása elhanyagolhatónak mondható. Ennek oka az lehet, hogy ezen cégek belföldi eladásainak túlsúlya kiegyensúlyozhatja az esetleges, exporthoz kapcsolódó bevétel-kiesést.

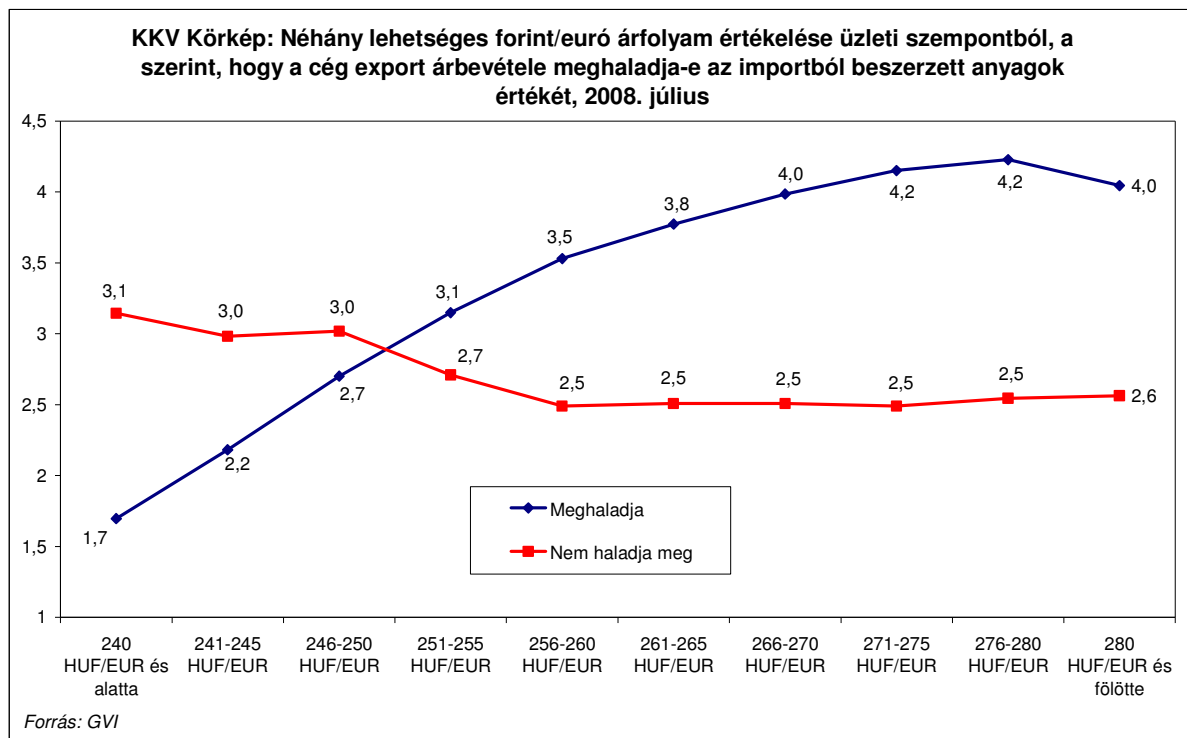
5.2.2. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, exportarány szerint, 2008. július (N₂₀₀₈=193)

Megjegyzés: a válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták a forint/euró árfolyamokat abból a szempontból, hogy vállalatuk számára mennyire lenne jó vagy rossz az adott árfolyam. Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, 1 – nagyon rossz lenne. Az ábrán a különböző árfolyamokhoz tartozó válaszok súlyozatlan átlagai láthatóak.

Az exportarány mellett az is fontos kérdés az árfolyamra vonatkozó preferenciákat tekintve, hogy az adott vállalkozás exportból származó árbevétele nagyobb-e az importból beszerzett anyagok értékénél. Az 5.2.3. ábrából az derül ki, hogy azon vállalatok számára, amelyeknél az exportból származó árbevétel meghaladja az importból beszerzett anyagok értékét, a magas forint/euró árfolyam jóval kedvezőbb, mint az alacsony. Ezen vállalatok a 240 forint/eurós árfolyamot szinte kivétel nélkül kedvezőtlennek ítélték (átlagos érték: 1,7), a legalább 280 forint/eurós árfolyamot pedig nagyon kedvezőnek (átlagos érték: 4,0). Azon cégek pedig, melyek esetében az exportból származó árbevétel nem haladja meg az importból beszerzett anyagok értékét, többnyire közömbös a forint/euró árfolyam: a 240 és 250 forint/euró közötti árfolyamokat átlagosan elfogadhatónak ítélték (átlagos érték: 3,0-3,1), az ennél magasabbakat pedig enyhén kedvezőtlennek (átlagos érték: 2,5-2,7).

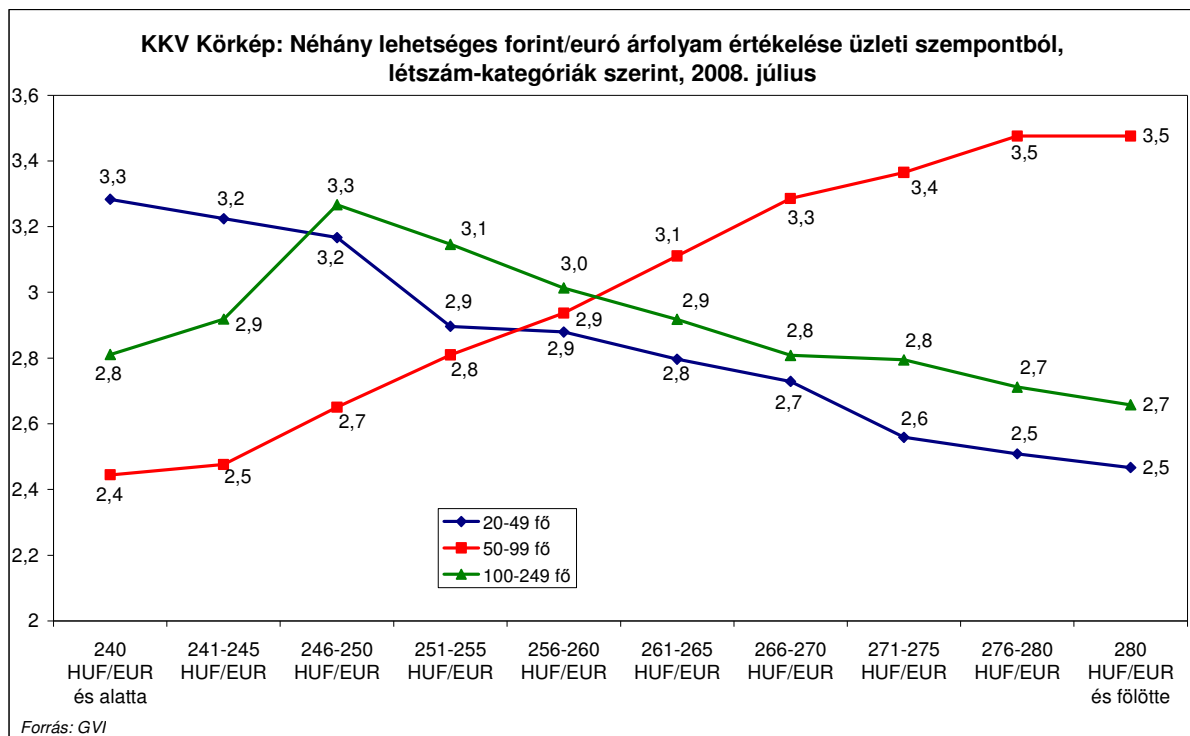
5.2.3. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, a szerint, hogy a cég export árbevétele meghaladja-e az importból beszerzett anyagok értékét, 2008. július (N₂₀₀₈=196)

Megjegyzés: a válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták a forint/euró árfolyamokat abból a szempontból, hogy vállalatuk számára mennyire lenne jó vagy rossz az adott árfolyam. Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, 1 – nagyon rossz lenne. Az ábrán a különböző árfolyamokhoz tartozó válaszok súlyozatlan átlagai láthatóak.

A létszám-kategóriákat tekintve megállapítható, hogy a mintába került legkisebb (20-49 fős) és legnagyobb (100-249 fős) vállalatok egyaránt a relatíve alacsony forint/euró árfolyamot vélik üzletmenetük szempontjából előnyösebbnek, a közepes (50-99 fős) cégek ezzel szemben a magasabb árfolyamot preferálják. Az eredmény a legnagyobb cégeket tekintve némileg meglepő, mivel ezek árbevételeiben jellemzően nagyobb súlyt kap az export, ezért azt várnánk, hogy az erős forintot preferálják (lásd az 5.2.4. ábrát).

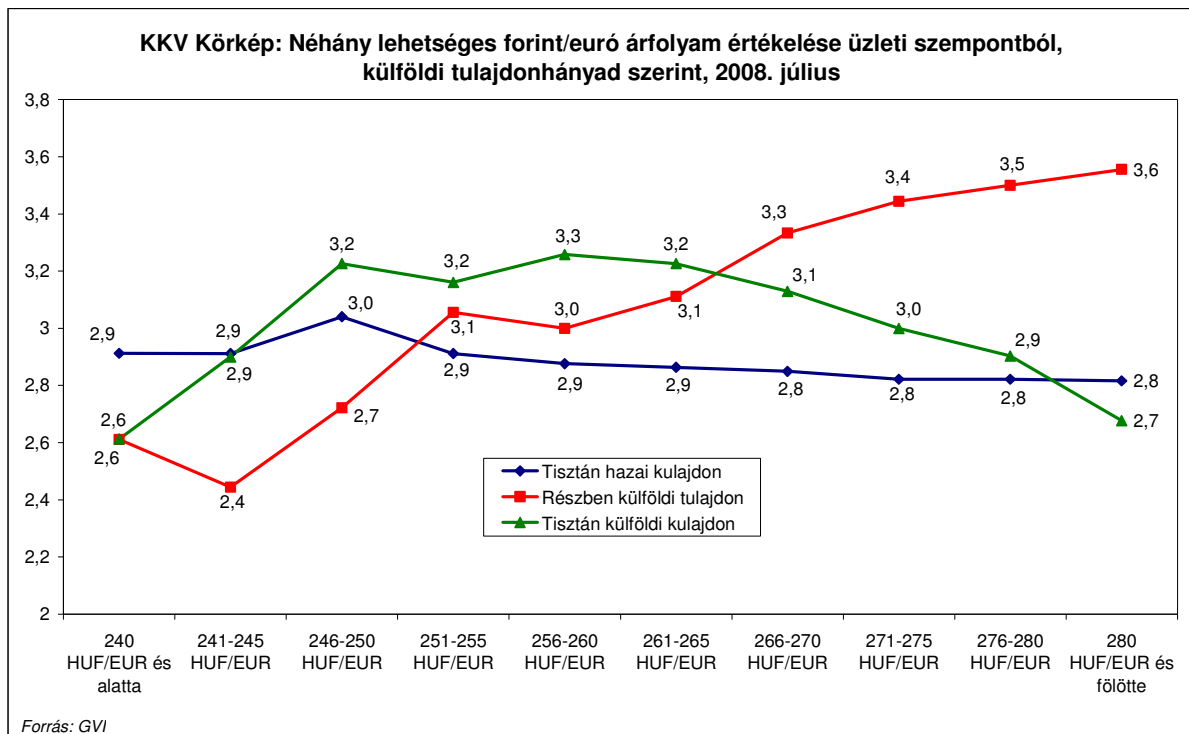
5.2.4. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, létszám-kategóriák szerint, 2008. július (N₂₀₀₈=195)

Megjegyzés: a válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták a forint/euró árfolyamokat abból a szempontból, hogy vállalatuk számára mennyire lenne jó vagy rossz az adott árfolyam. Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, 1 – nagyon rossz lenne. Az ábrán a különböző árfolyamokhoz tartozó válaszok súlyozatlan átlagai láthatóak.

Külföldi tulajdonhányad szerint az derült ki az adatok elemzéséből, hogy a megkérdezett, tisztán hazai tulajdonú vállalatok közömbösek a forint/euró árfolyam iránt, mivel átlagértékeik 2,8-3,0 körül igen kevés ingadozást mutatnak. A részben külföldi tulajdonú vállalatok a magas árfolyamot (az euróval szemben gyenge forintot) preferálják, melynek oka az, hogy közülük viszonylag sok cég exportál. A tisztán külföldi tulajdonú vállalatok esetében fordított U-alakú összefüggést láthatunk, melynek oka – többek között – a külföldi anyavállalattal folytatott pénzügyi tranzakciók kockázatot ellensúlyozó hatása lehet (lásd az 5.2.5. ábrát).

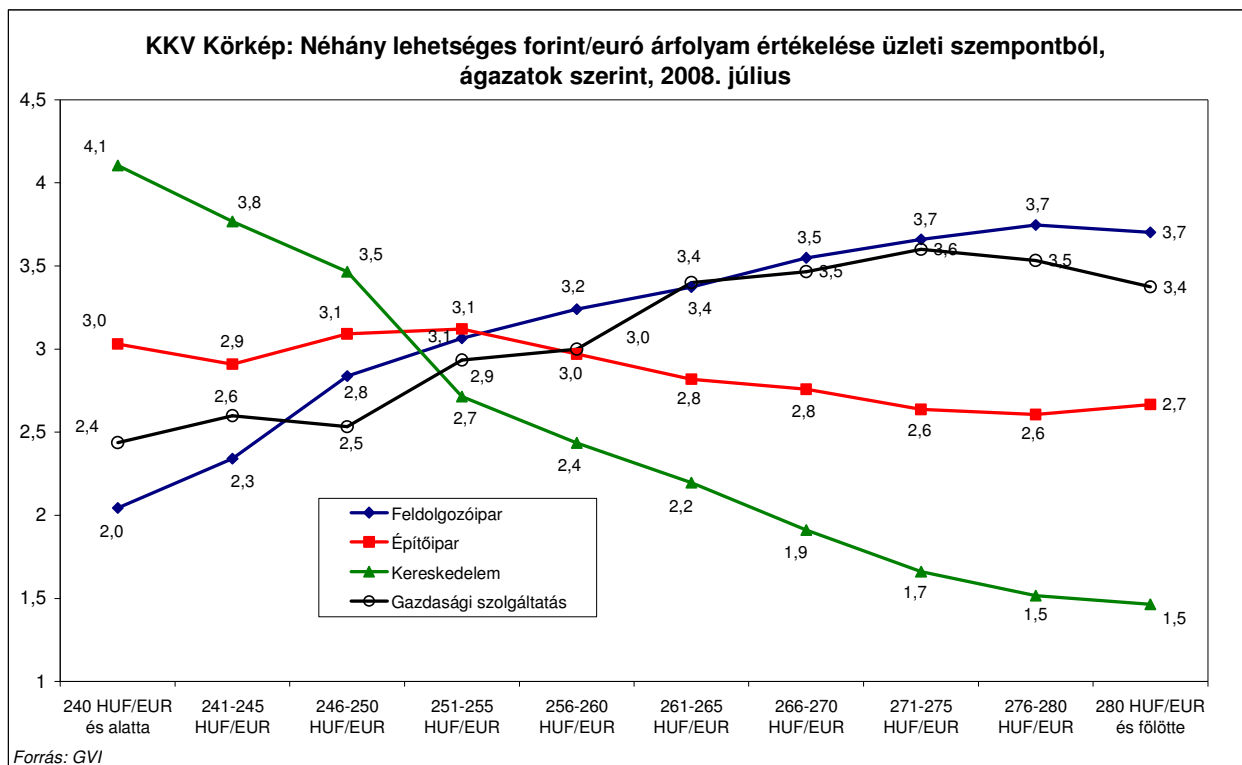
5.2.5. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, külföldi tulajdonhányad szerint, 2008. július (N₂₀₀₈=195)

Megjegyzés: a válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták a forint/euró árfolyamokat abból a szempontból, hogy vállalatuk számára mennyire lenne jó vagy rossz az adott árfolyam. Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, 1 – nagyon rossz lenne. Az ábrán a különböző árfolyamokhoz tartozó válaszok súlyozatlan átlagai láthatóak.

Az ágazatok szerinti bontást tekintve az derül ki az adatokból, hogy a kereskedelem területén működő cégek számára az alacsony forint/euró árfolyam jóval előnyösebb, mint a magas (mivel ebben a csoportban elenyésző az exportorientált vállalatok aránya). Az építőipari vállalatok számára többé-kevésbé közömbös a valutaárfolyam. A feldolgozóipar területén működő (nagy százalékban exportáló) és a gazdasági szolgáltató vállalatok azt jelezték, hogy számukra a magas árfolyam az előnyösebb (lásd az 5.2.6. ábrát).

5.2.6. ábra: Néhány lehetséges forint/euró árfolyam értékelése üzleti szempontból, ágazatok szerint, 2008. július (N₂₀₀₈=196)

Megjegyzés: a válaszadók 1-től 5-ig osztályozhatták a forint/euró árfolyamokat abból a szempontból, hogy vállalatuk számára mennyire lenne jó vagy rossz az adott árfolyam. Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, 1 – nagyon rossz lenne. Az ábrán a különböző árfolyamokhoz tartozó válaszok súlyozatlan átlagai láthatóak.

Táblázatok, ábrák

1. táblázat: A kis- és közepes cégek száma 2003-ban létszámcsoportok és gazdasági ágak szerint

	Feldolgozóipar (15-37)	Építőipar (45)	Kereskedelem (50-52)	Gazdasági szolgáltatások (70-74)	Összesen
20-49 fő	2897	1073	2008	293	6271
50-99 fő	1071	254	502	73	1900
100-249 fő	776	106	270	30	1182
Összesen	4744	1433	2780	396	9353

Forrás: KSH

2. táblázat: A cégek tervezett mintabeli száma létszámcsoportok és gazdasági ágak szerint, 2003-ban

	Feldolgozóipar (15-37)	Építőipar (45)	Kereskedelem (50-52)	Gazdasági szolgáltatások (70-74)	Összesen	Létszám – 2003 (fő)	Arányok
20-49 fő	46	15	28	13	102	265,0	0,34
50-99 fő	39	12	23	11	85	219,7	0,28
100-249 fő	50	17	31	15	113	293,8	0,38
összesen	136	44	81	39	300	778,5	1,00
GDP – 2003 (Mrd Ft)	925,5	299,4	553,1	264,9	2042,9		
Arányok	0,45	0,15	0,27	0,13	1,00		

Forrás: KSH

3. táblázat: A válaszadó cégek megoszlása létszámcsoportok és gazdasági ágak szerint, 2006. július – 2008. július

	Feldolgozóipar (15-37)	Építőipar (45)	Kereskedelem (50-52)	Gazdasági szolgáltatások (70-74)	Összesen
2006-3					
20-49 fő	15,3%	5,0%	9,3%	4,7%	34,2%
50-99 fő	12,6%	4,0%	7,6%	3,7%	27,9%
100-249 fő	16,9%	5,6%	10,3%	5,0%	37,9%
Összesen	44,9%	14,6%	27,2%	13,3%	100,0% N=301
2006-4(*)					
20-49 fő	15,5%	4,9%	9,2%	4,3%	33,9%
50-99 fő	12,8%	4,3%	7,6%	3,6%	28,3%
100-249 fő	17,1%	5,6%	10,2%	4,9%	37,8%
Összesen	45,4%	14,8%	27,0%	12,8%	100,0% N=304
2007-1					
20-49 fő	15,0%	5,3%	9,3%	4,3%	33,9%
50-99 fő	12,6%	4,3%	7,6%	4,3%	28,9%
100-249 fő	16,9%	6,0%	10,3%	4,0%	37,2%
Összesen	44,5%	15,6%	27,2%	12,6%	100,0% N=301
2007-2					
20-49 fő	15,2%	5,0%	9,3%	4,3%	33,8%
50-99 fő	12,6%	4,0%	7,6%	3,6%	27,8%
100-249 fő	16,9%	5,6%	10,3%	5,6%	38,4%
Összesen	44,7%	14,6%	27,2%	13,6%	100,0% N=302
2007-3					
20-49 fő	15,3%	5,0%	9,3%	4,3%	34,0%
50-99 fő	12,7%	4,0%	7,7%	3,7%	28,0%
100-249 fő	17,0%	5,7%	10,3%	5,0%	38,0%
Összesen	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0% N=300
2007-4					
20-49 fő	15,0%	5,0%	9,6%	4,0%	33,6%
50-99 fő	13,0%	4,0%	7,6%	3,7%	28,2%
100-249 fő	16,9%	6,0%	10,3%	5,0%	38,2%
Összesen	44,9%	15,0%	27,6%	12,6%	100,0% N=301
2008-1					
20-49 fő	15,4%	5,0%	9,0%	4,3%	33,8%
50-99 fő	12,7%	4,0%	7,7%	3,7%	28,1%
100-249 fő	17,1%	5,7%	10,4%	5,0%	38,1%
Összesen	45,2%	14,7%	27,1%	13,0%	100,0% N=299
2008-2					
20-49 fő	15,3%	5,0%	9,3%	4,3%	34,0%
50-99 fő	12,7%	4,0%	7,7%	3,7%	28,0%
100-249 fő	17,0%	5,7%	10,3%	5,0%	38,0%
Összesen	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0% N=300

KKV Körkép 2008/3

2008-3						
20-49 fő	15,3%	5,0%	9,3%	4,3%	34,0%	
50-99 fő	12,7%	4,0%	7,7%	3,7%	28,0%	
100-249 fő	17,0%	5,7%	10,3%	5,0%	38,0%	
Összesen	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0%	

*: *Súlyozott adatok*

4. táblázat: A megkérdezett KKV-k megoszlása a külföldi tulajdon aránya szerint 2005.01 – 2008.07

	,00 nincs külföldi tul.	,50 részben külföldi	1,00 tisztán külföldi tul.	Összesen
2005. január	77,3%	6,4%	16,4%	100,0%
2005. április	74,1%	7,7%	18,2%	100,0%
2005. július	77,1%	8,7%	14,2%	100,0%
2005. október	76,5%	6,4%	17,0%	100,0%
2006. január	77,3%	6,8%	15,9%	100,0%
2006. április	76,6%	7,8%	15,6%	100,0%
2006. július	77,7%	8,0%	14,3%	100,0%
2006. október (*)	72,9%	11,9%	15,2%	100,0%
2007. január	73,7%	11,3%	15,0%	100,0%
2007. április	75,7%	10,0%	14,3%	100,0%
2007. július	73,2%	8,4%	18,5%	100,0%
2007. október	76,1%	8,6%	15,3%	100,0%
2008. január	73,2%	10,4%	16,4%	100,0%
2008. április	72,3%	9,3%	18,3%	100,0%
2008. július	76,7%	7,3%	16,0%	100,0%

*: Súlyozott adatok

5. táblázat: A megkérdezett KKV-k megoszlása gazdasági ágak szerint, 2005.01 – 2008.07

	1,00 feldolgozóipar	2,00 építőipar	3,00 kereskedelem	4,00 gazdasági szolgáltatás	Összesen
2005. január	45,2%	14,6%	27,2%	13,0%	100,0%
2005. április	44,7%	14,7%	27,7%	13,0%	100,0%
2005. július	44,6%	15,4%	26,9%	13,1%	100,0%
2005. október	44,4%	15,1%	27,3%	13,2%	100,0%
2006. január	44,5%	14,8%	27,4%	13,2%	100,0%
2006. április	44,2%	15,1%	27,2%	13,5%	100,0%
2006. július	44,9%	14,6%	27,2%	13,3%	100,0%
2006. október (*)	45,4%	14,8%	27,0%	12,8%	100,0%
2007. január	44,5%	15,6%	27,2%	12,6%	100,0%
2007. április	44,7%	14,6%	27,2%	13,6%	100,0%
2007. július	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0%
2007. október	44,9%	15,0%	27,6%	12,6%	100,0%
2008. január	45,2%	14,7%	27,1%	13,0%	100,0%
2008. április	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0%
2008. július	45,0%	14,7%	27,3%	13,0%	100,0%

*: Súlyozott adatok

6. táblázat: A megkérdezett KKV-k megoszlása az export árbevételen belüli aránya szerint, 2005.01 – 2008.07

	,00 nincs export	1,00 x – 50%	2,00 51-%	Összesen
2005. január	55,0%	32,9%	12,1%	100,0%
2005. április	56,2%	31,4%	12,4%	100,0%
2005. július	54,0%	33,1%	12,9%	100,0%
2005. október	59,5%	26,1%	14,4%	100,0%
2006. január	59,7%	25,2%	15,2%	100,0%
2006. április	55,9%	28,9%	15,1%	100,0%
2006. július	56,5%	26,4%	17,1%	100,0%
2006. október (*)	58,7%	30,3%	11,0%	100,0%
2007. január	51,9%	31,6%	16,5%	100,0%
2007. április	50,8%	29,2%	19,9%	100,0%
2007. július	52,5%	29,1%	18,4%	100,0%
2007. október	51,3%	30,0%	18,7%	100,0%
2008. január	48,2%	31,4%	20,4%	100,0%
2008. április	49,8%	34,8%	15,4%	100,0%
2008. július	51,5%	30,5%	18,0%	100,0%

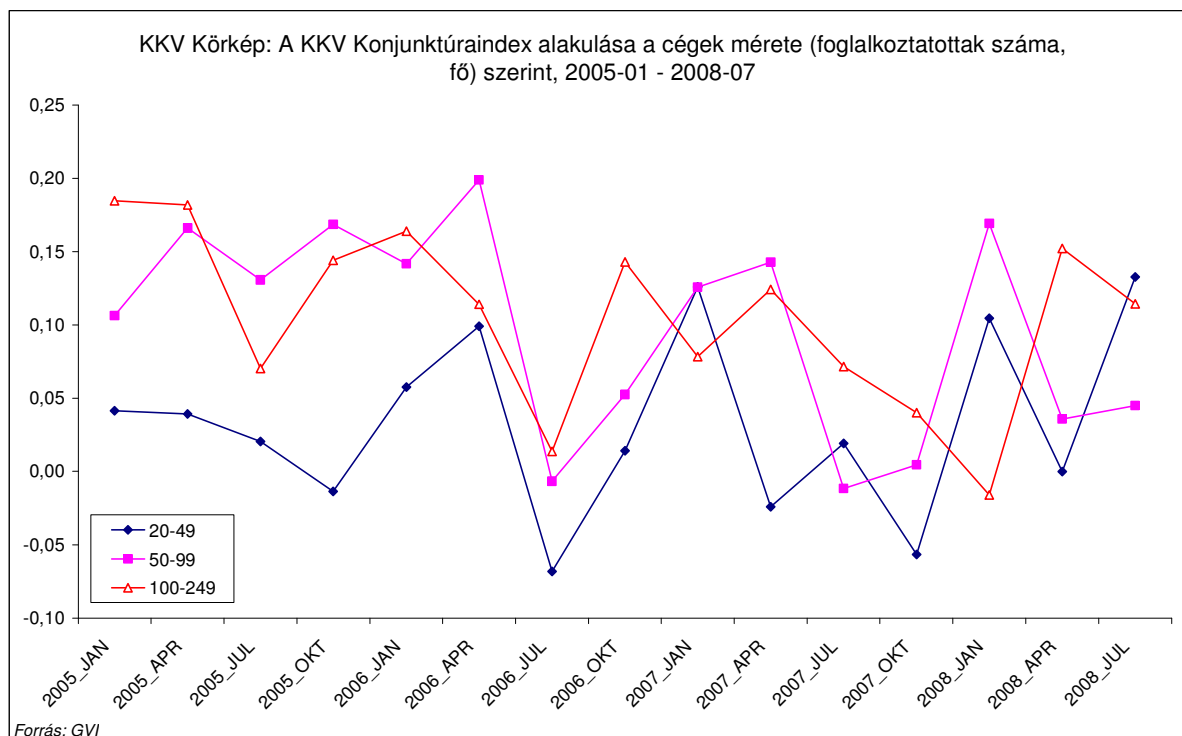
*: Súlyozott adatok

7. táblázat: A megkérdezett KKV-k megoszlása létszámkategóriák szerint 2005.01 – 2008.07

	1,00 20-49 fő	2,00 50-99 fő	3,00 100-249 fő	Összesen
2005. január	33,9%	28,2%	37,9%	100,0%
2005. április	34,3%	28,0%	37,7%	100,0%
2005. július	33,7%	28,2%	38,1%	100,0%
2005. október	34,4%	28,9%	36,7%	100,0%
2006. január	33,9%	28,4%	37,7%	100,0%
2006. április	34,0%	28,2%	37,8%	100,0%
2006. július	34,2%	27,9%	37,9%	100,0%
2006. október (*)	33,9%	28,3%	37,8%	100,0%
2007. január	33,9%	28,9%	37,2%	100,0%
2007. április	33,8%	27,8%	38,4%	100,0%
2007. július	34,0%	28,0%	38,0%	100,0%
2007. október	33,6%	28,2%	38,2%	100,0%
2008. január	33,8%	28,1%	38,1%	100,0%
2008. április	34,0%	28,0%	38,0%	100,0%
2008. július	34,0%	28,0%	38,0%	100,0%

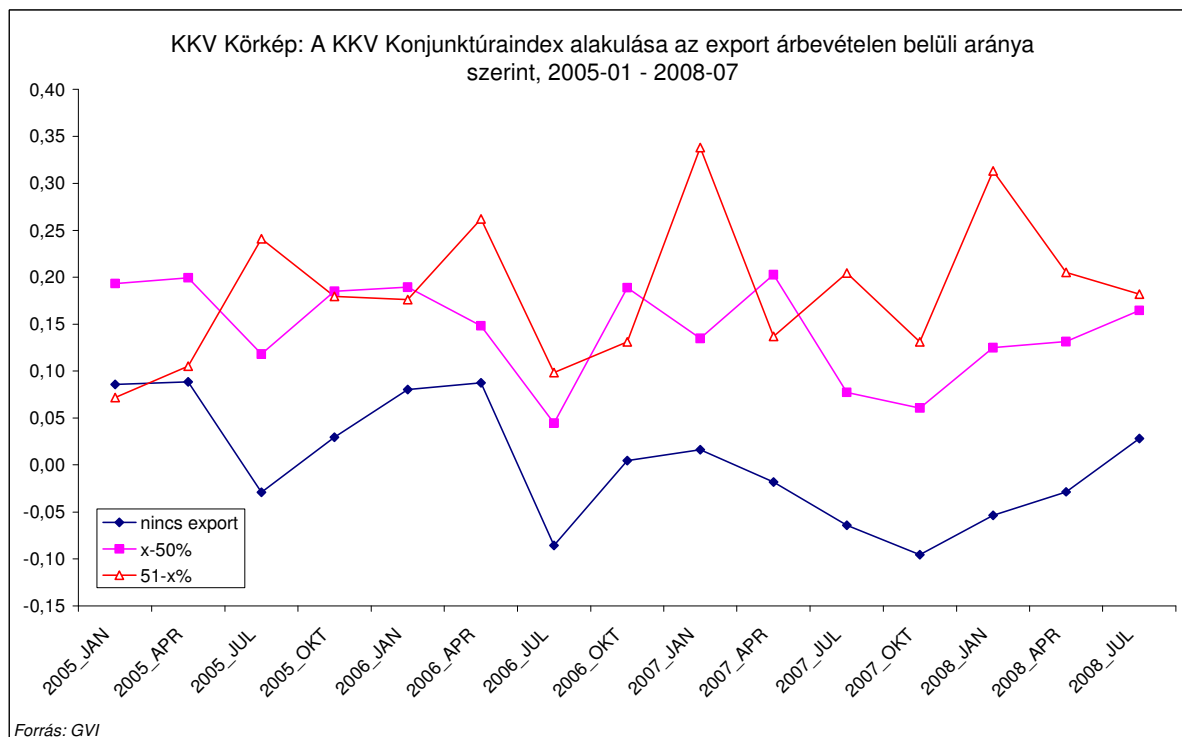
*: Súlyozott adatok

1. ábra: A KKV Konjunktúraindex alakulása a cégek nagysága szerint, 2005.01 - 2008.07

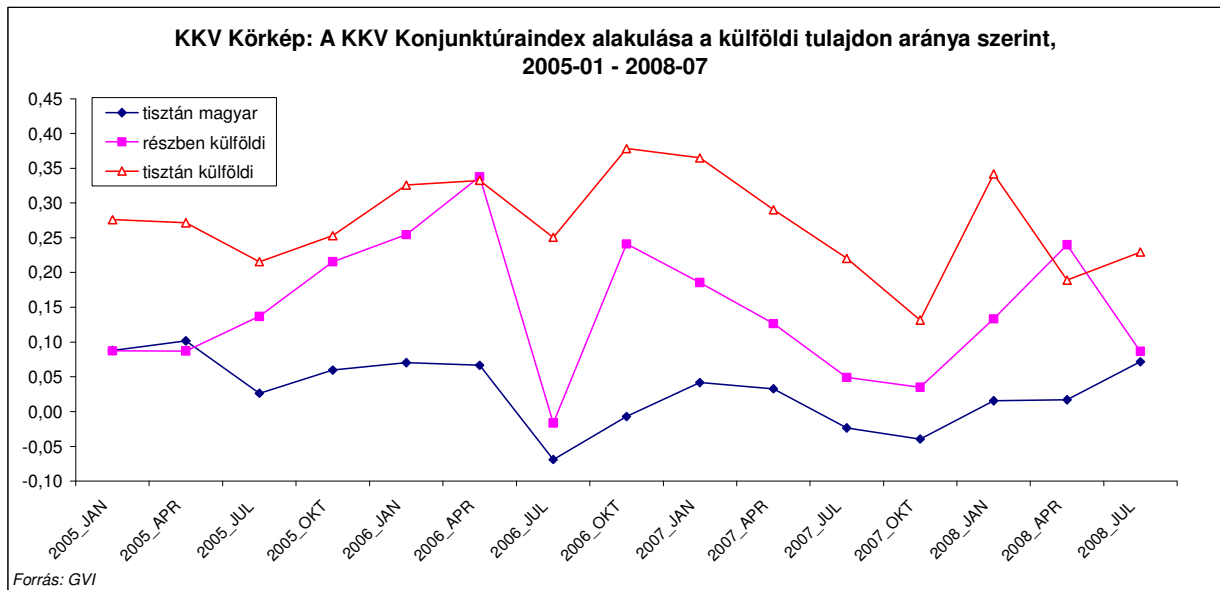
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

2. ábra: A KKV Konjunktúraindex alakulása az export árbevételben belüli aránya szerint, 2005.01 - 2008.07

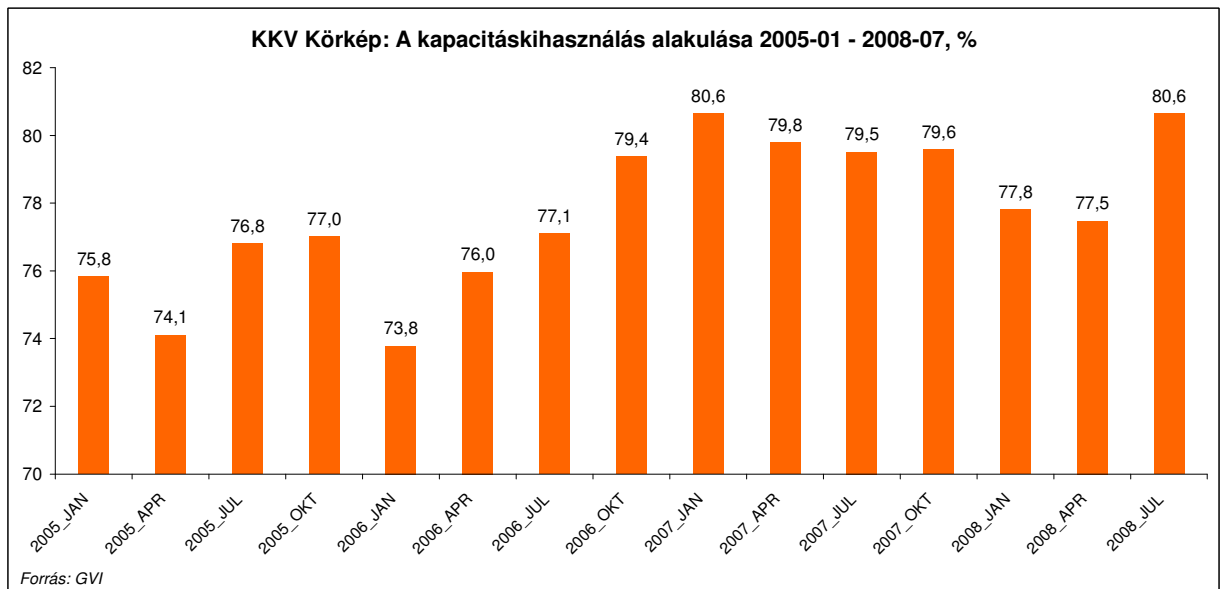
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

3. ábra: A KKV Konjunktúra Index alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.01 – 2008.07

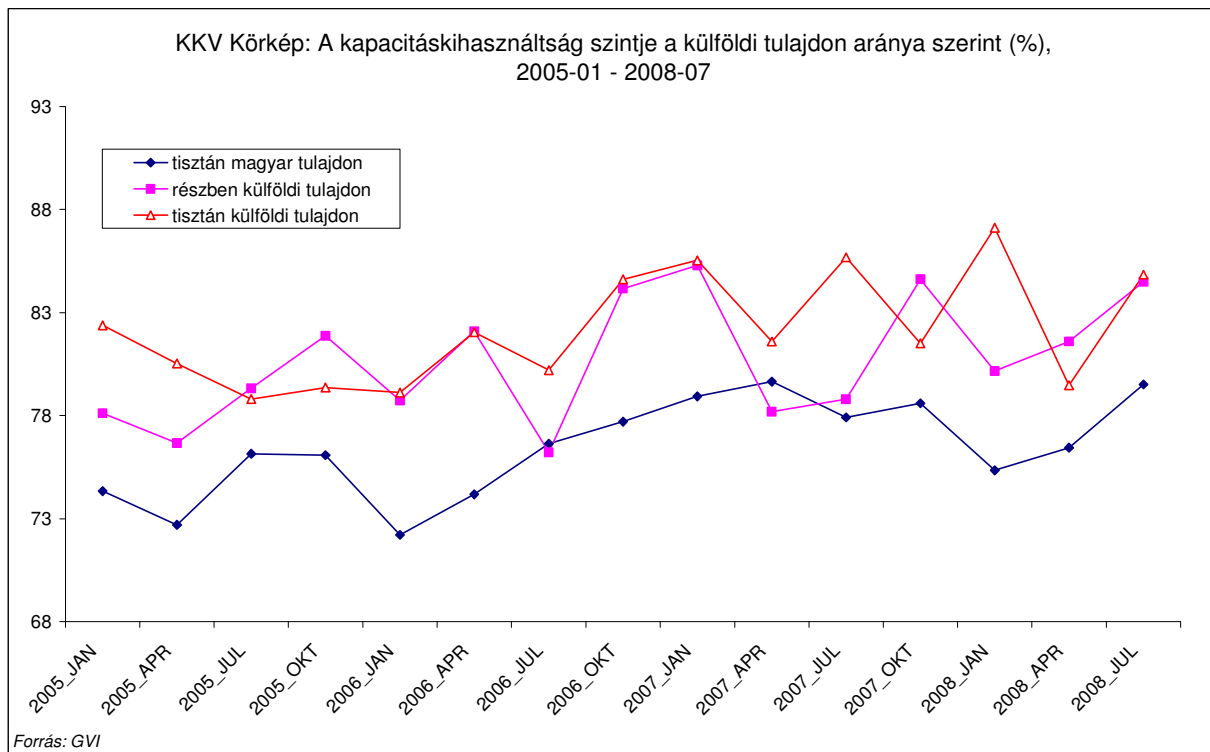

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

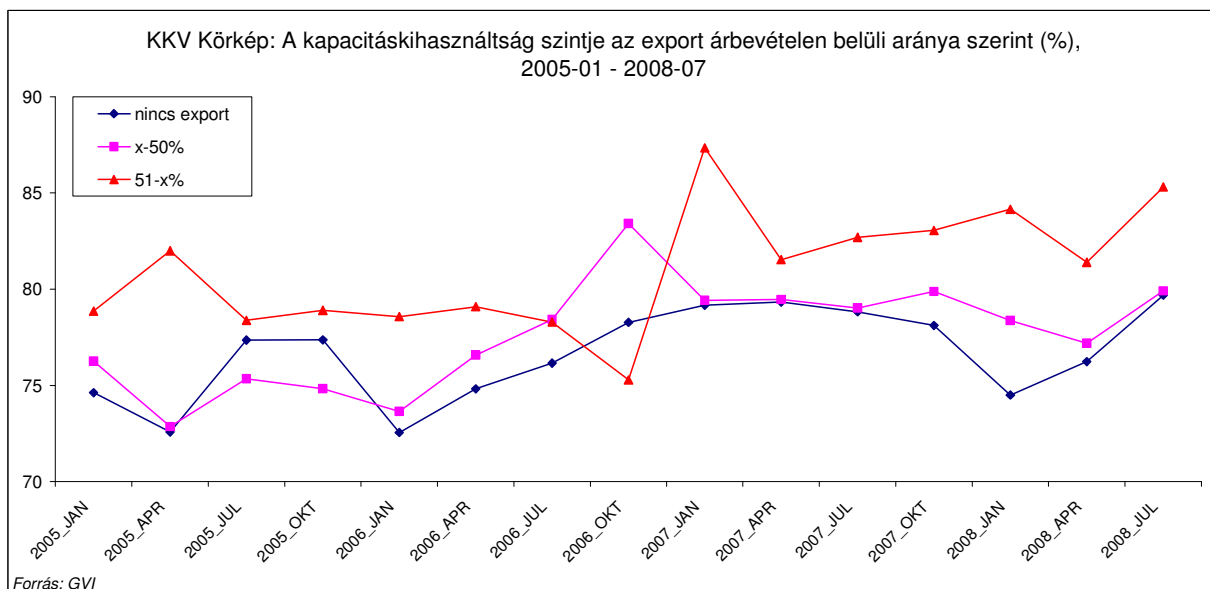
4. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás alakulása, 2005.01 – 2008.07

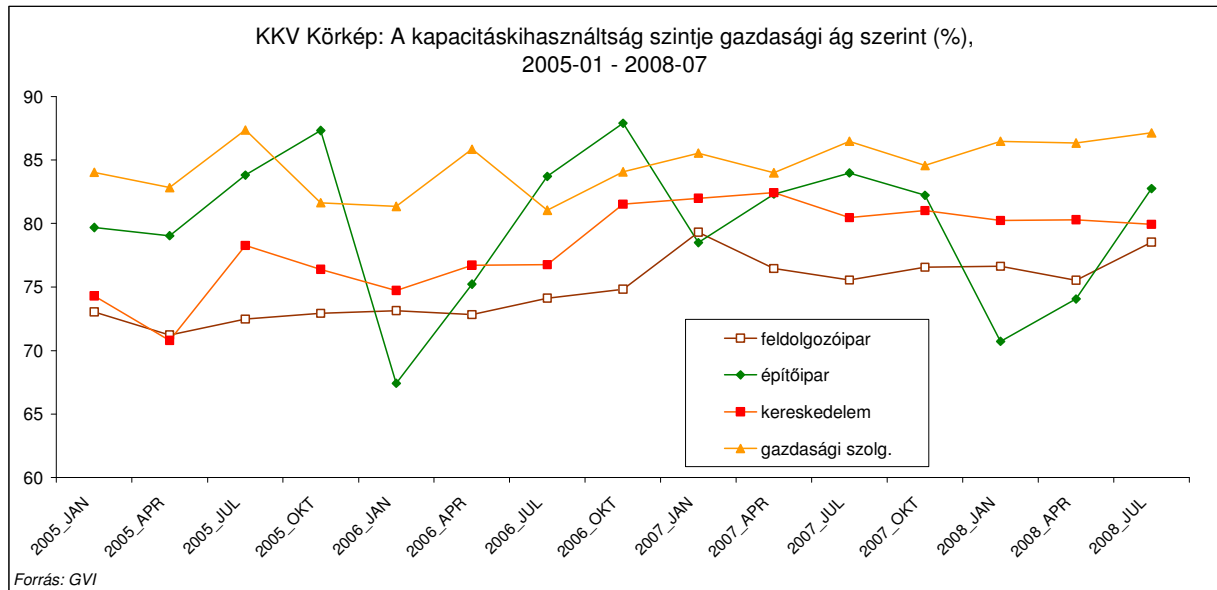
5. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.01 – 2008.07

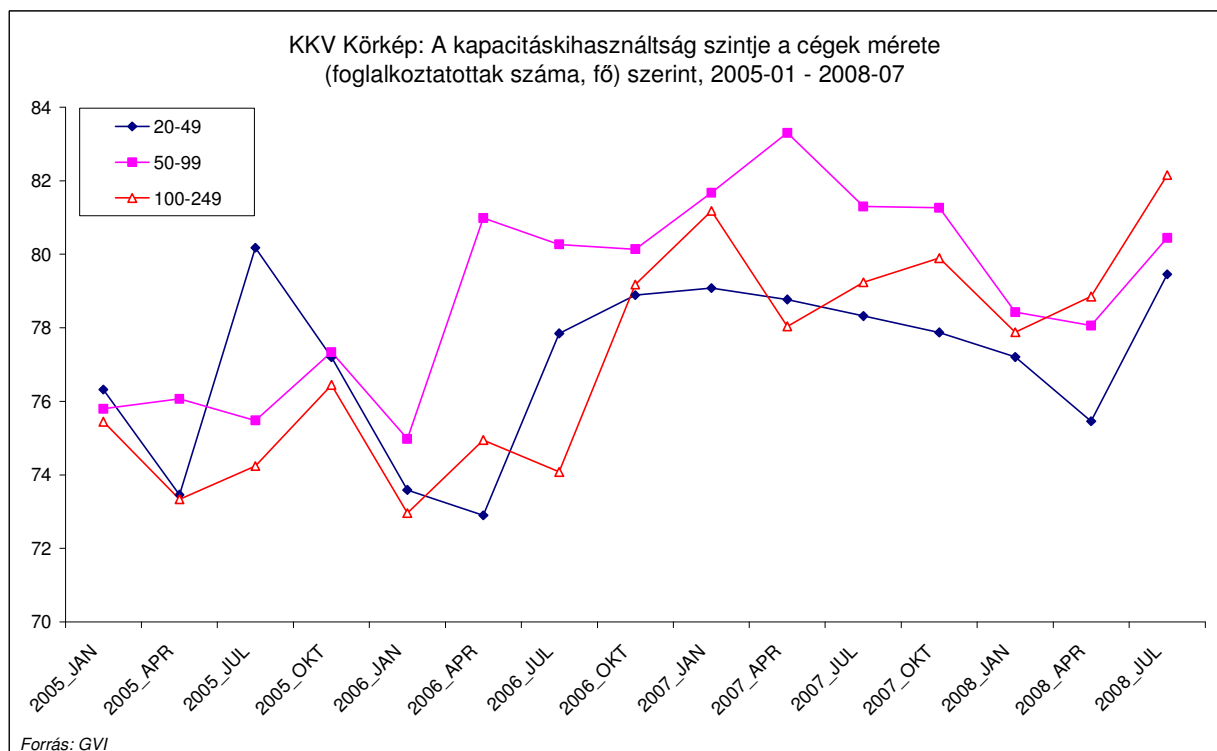
6. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás alakulása az export aránya szerint 2005.01 – 2008.07

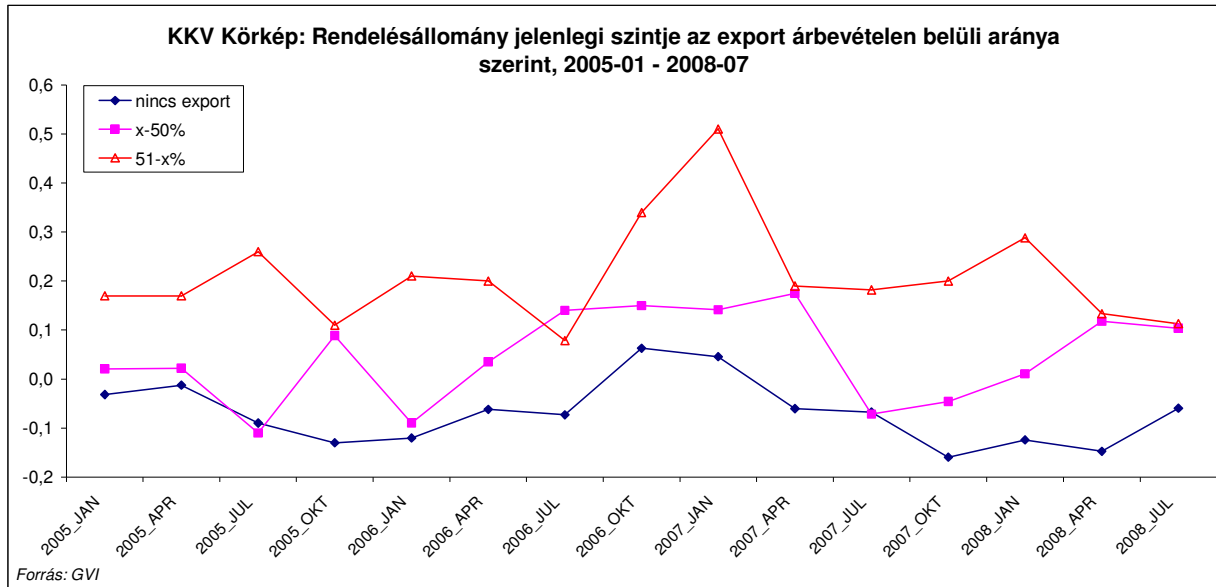
7. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás gazdasági ágak szerint, 2005.01 – 2008.07

8. ábra: Az átlagos kapacitáskihasználás alakulása a cégek mérete szerint 2005.01 – 2008.07

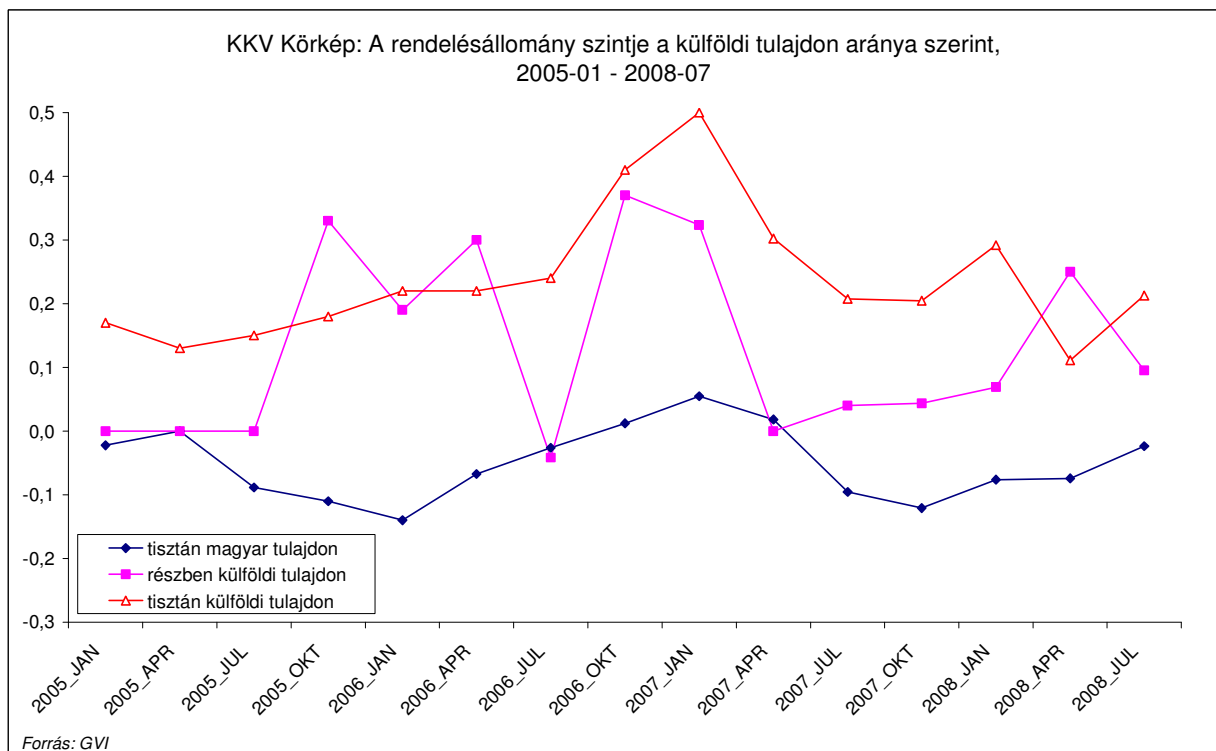

9. ábra: A rendelésállomány alakulása az export árbevételen belüli aránya szerint 2005.01 – 2008.07

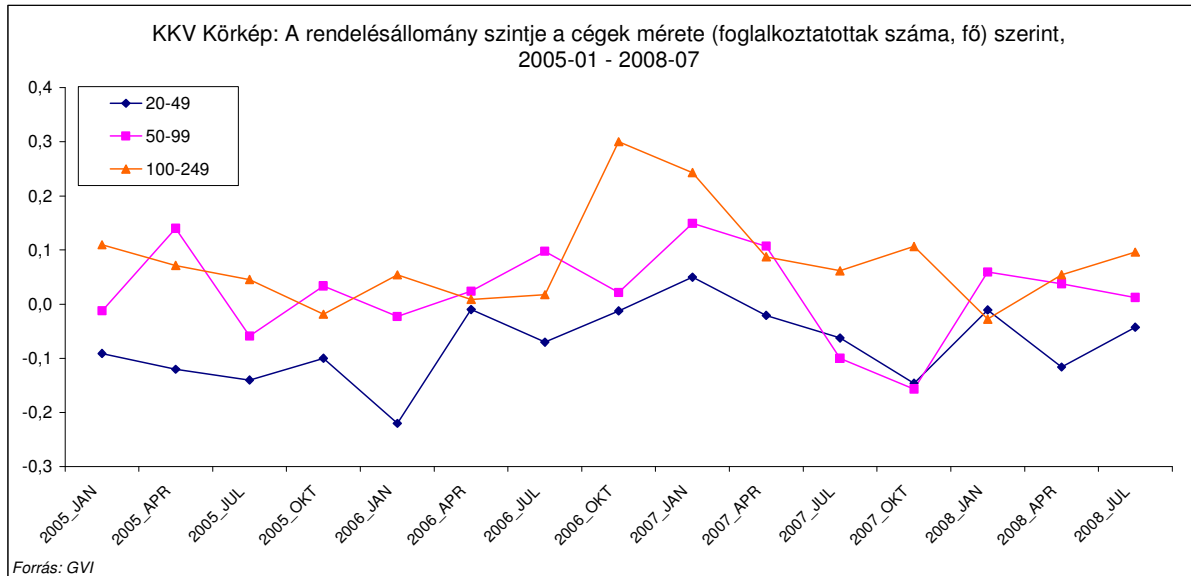
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

10. ábra: A rendelésállomány alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.01 – 2008.07

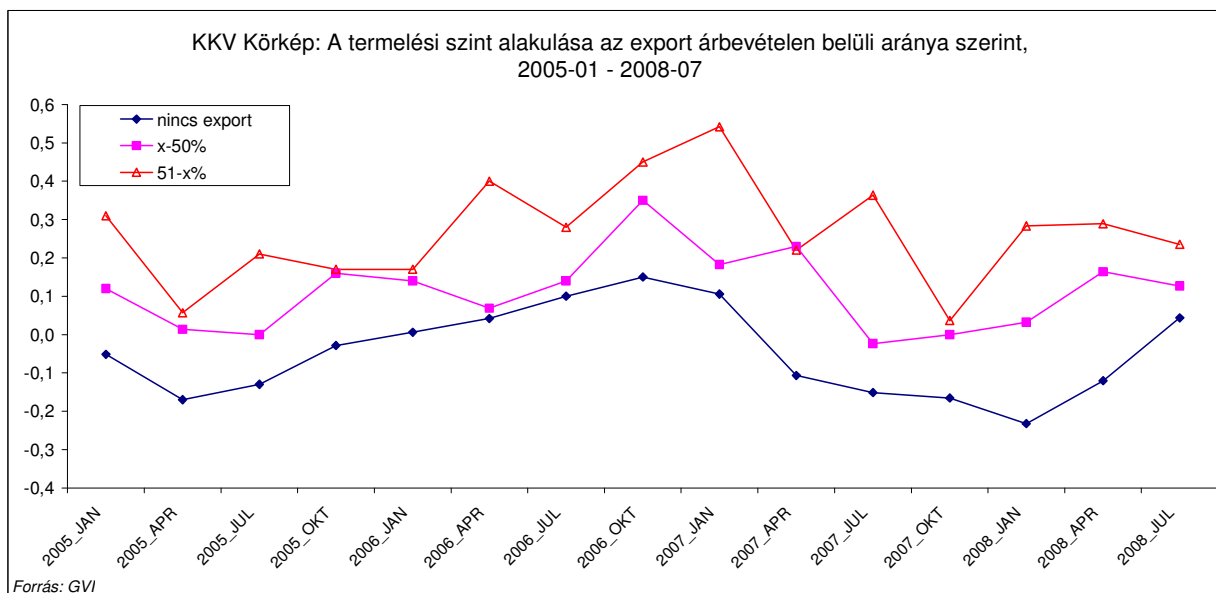

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

11. ábra: A rendelésállomány alakulása a cég nagysága szerint, 2005.01 – 2008.07

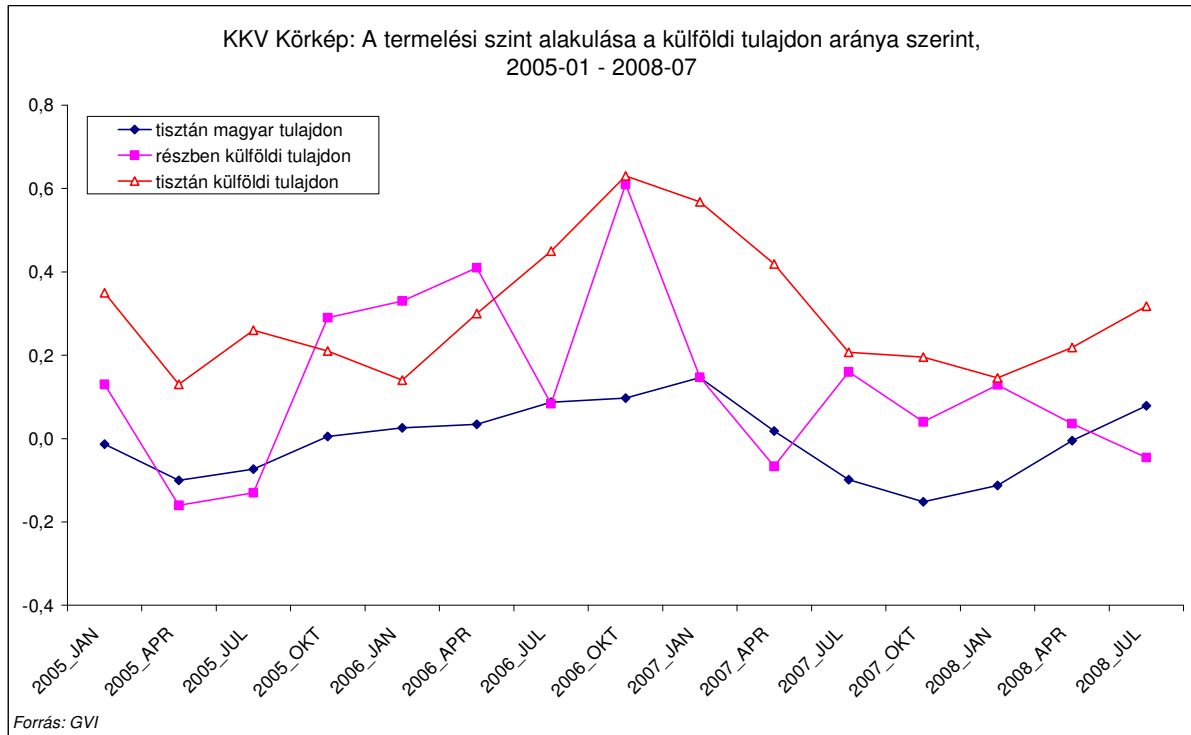

12. ábra: A termelési szint alakulása az elmúlt negyedévben az export részaránya szerint, 2005.01 – 2008.07

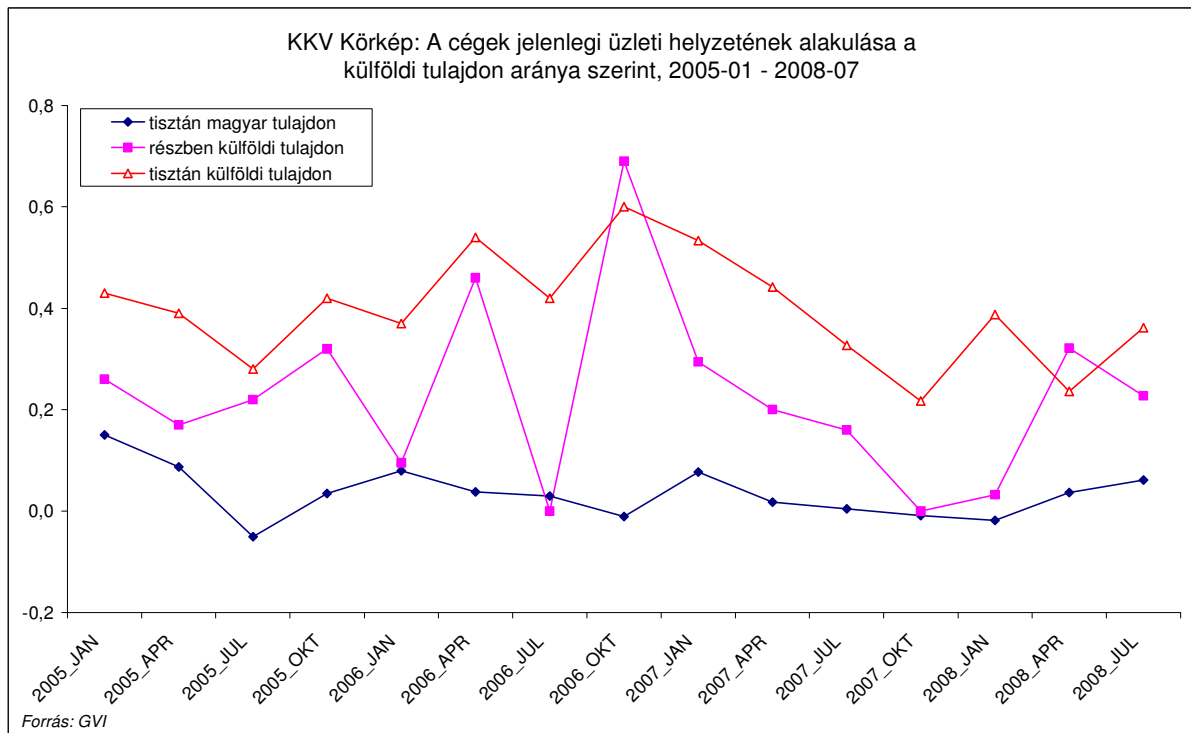
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég alacsony, $+1$ -et akkor, ha minden cég magas szintről számol be.

13. ábra: A termelési szint alakulása az elmúlt negyedévben a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.01 - 2008.07

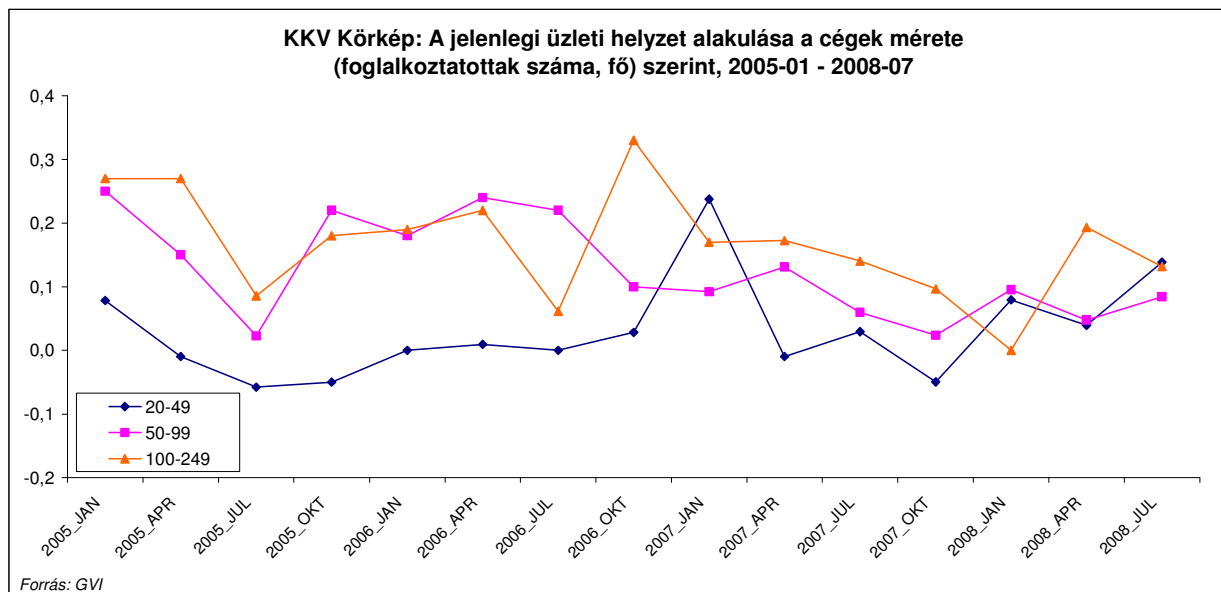
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég 'alacsony', $+1$ -et akkor, ha minden cég 'magas' szintről számol be.

14. ábra: A jelenlegi üzleti helyzet alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.1 - 2008.07

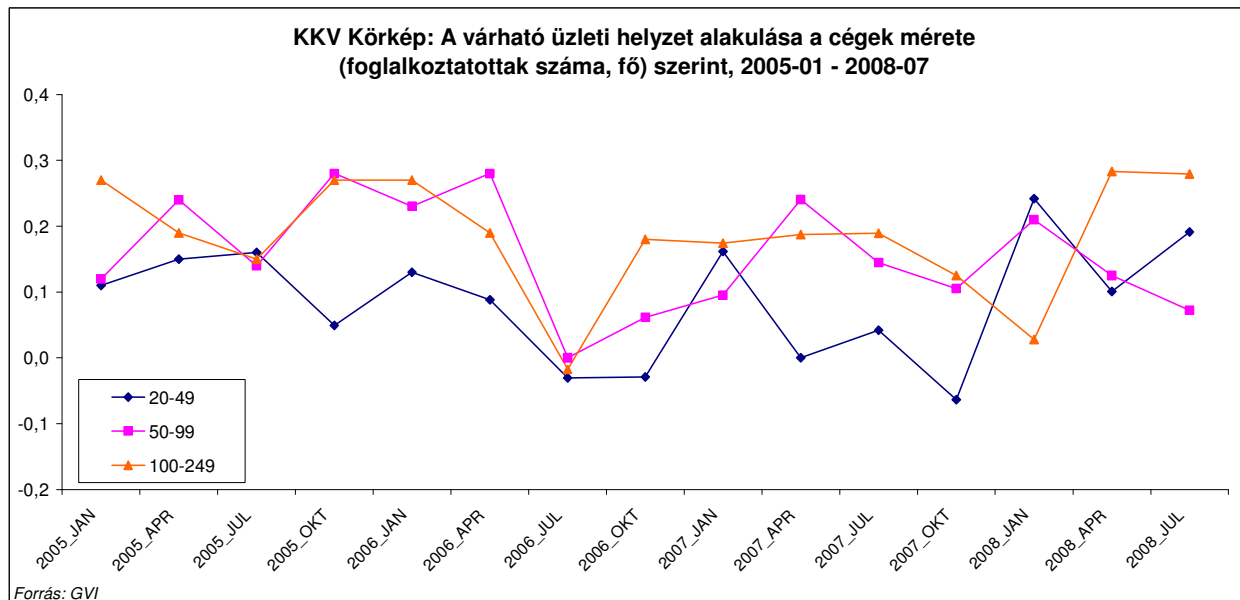
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

15. ábra: A jelenlegi üzleti helyzet alakulása a cég nagysága szerint 2005.01 - 2008.07

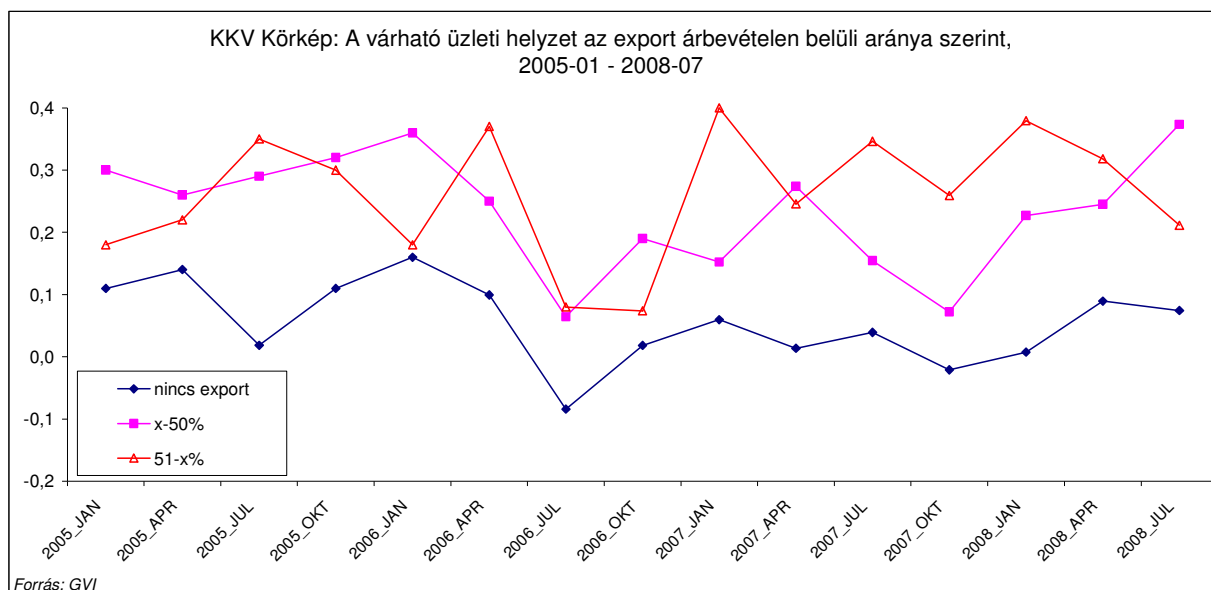
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

16. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása a cégek nagysága szerint, 2005.01 - 2008.07

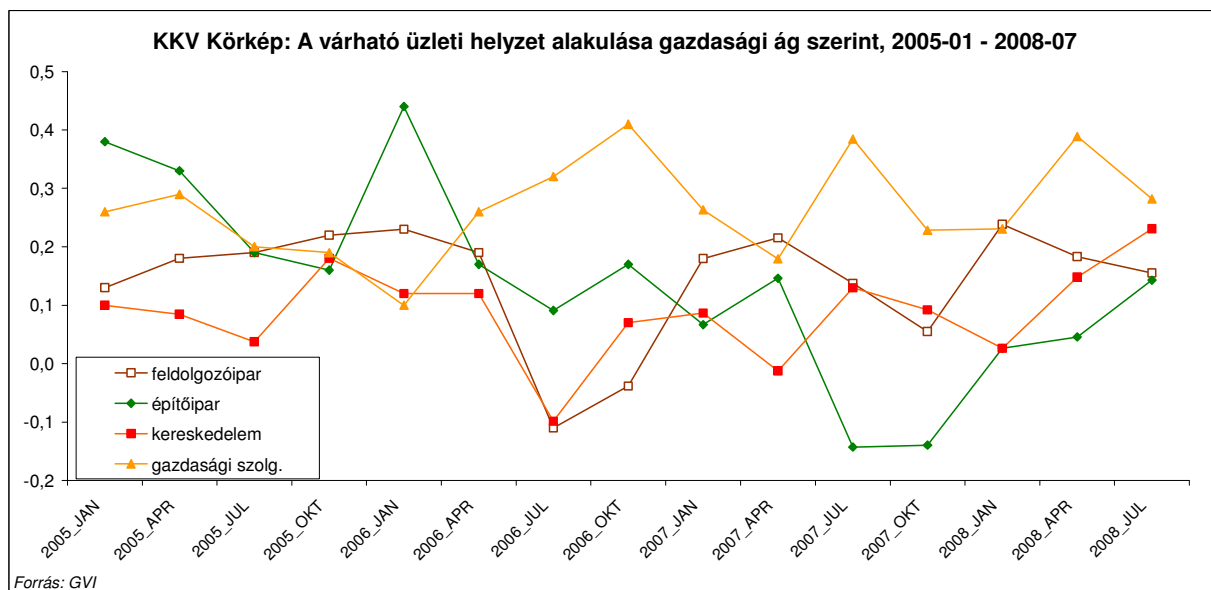

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

17. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása az export részaránya szerint 2005.01 - 2008.07

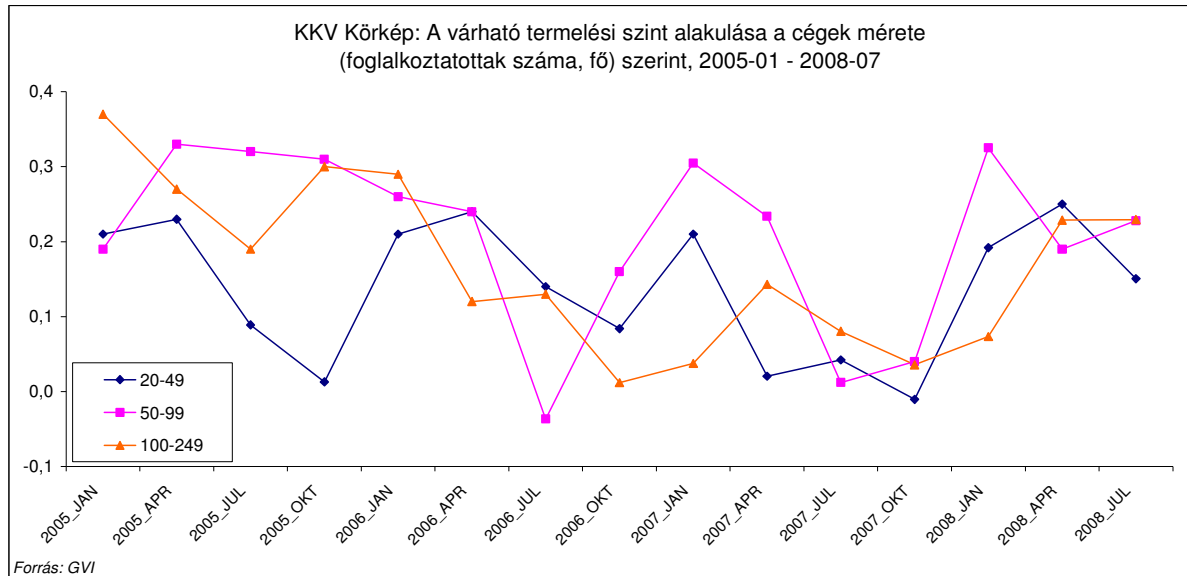

18. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása gazdasági ágak szerint, 2005.01 - 2008.07

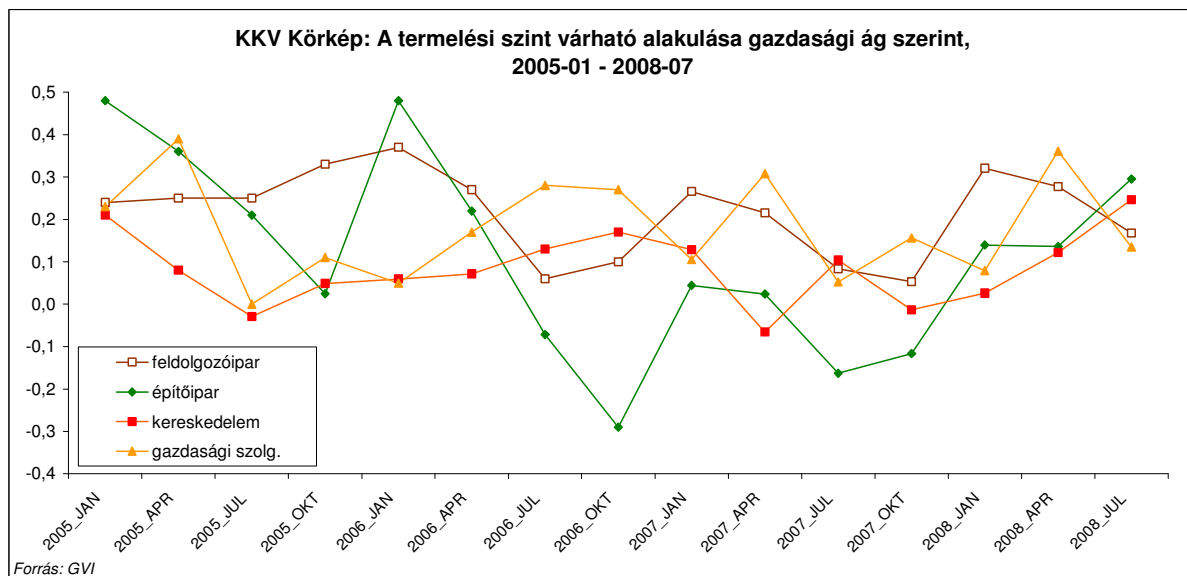
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és +1 közötti értékeket vehetnek fel. -1-et akkor, ha minden cég romlásról, +1-et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

19. ábra: A várható termelési szint alakulása a cégek nagysága szerint, 2005.01 - 2008.07

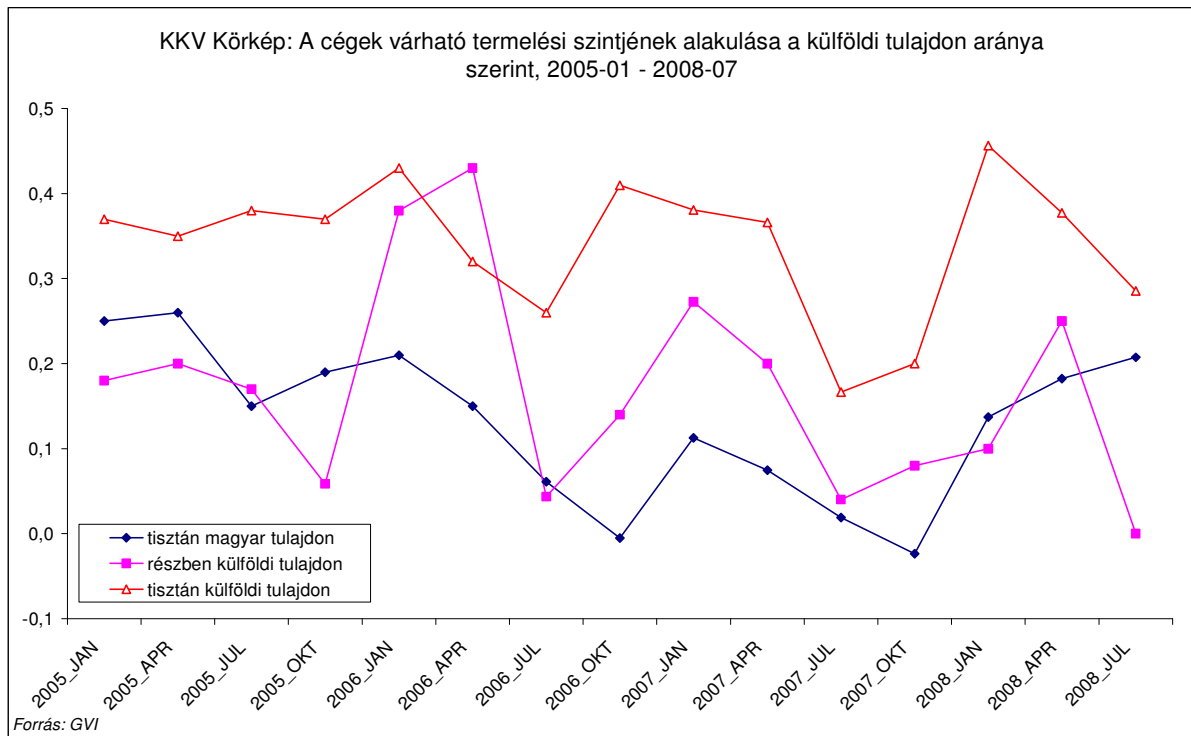
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

20. ábra: A várható termelési szint alakulása gazdasági ágak szerint, 2005.01 - 2008.07

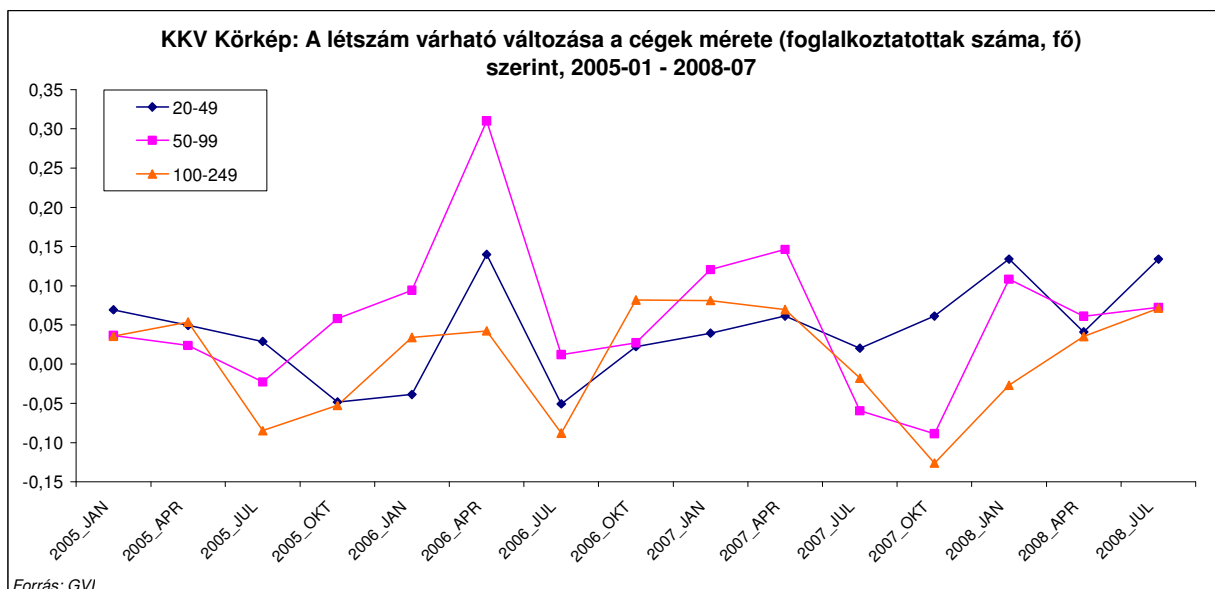
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

21. ábra: A várható termelési szint alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 2005.01 - 2008.07

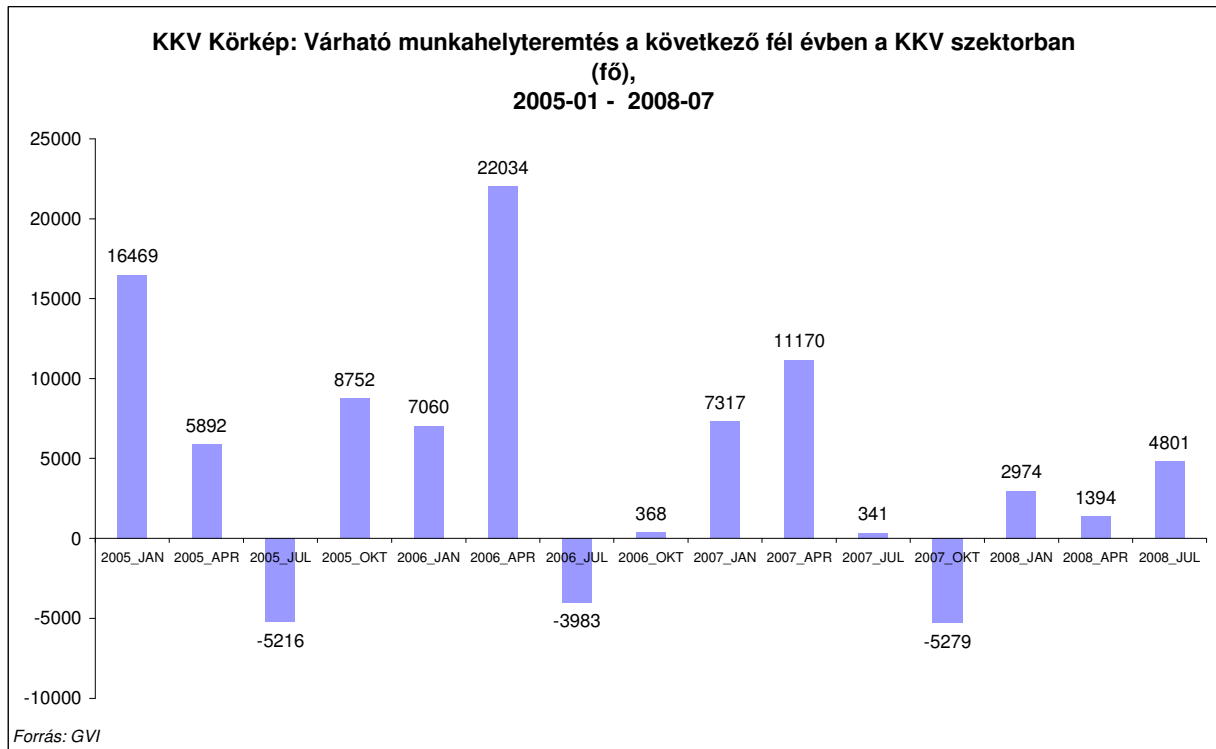
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég romlásról, $+1$ -et akkor, ha minden cég javulásról ad számot.

22. ábra: A létszám várható változása a következő fél évben a cégek nagysága szerint, 2005.01 - 2008.07

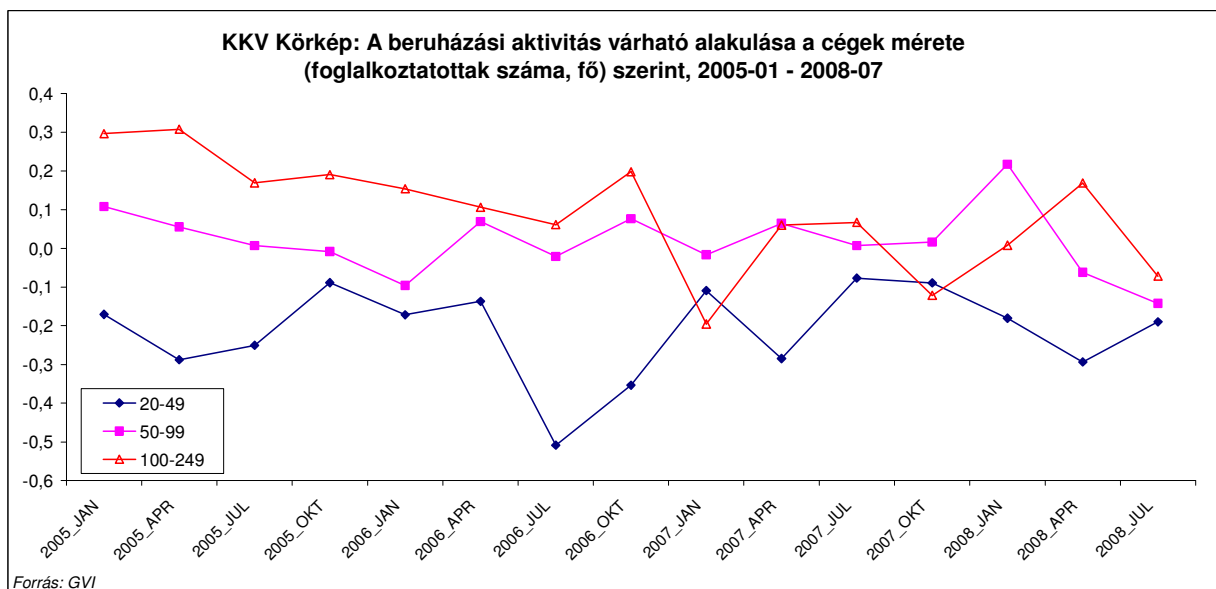

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég csökkenésről, $+1$ -et akkor, ha minden cég növekedésről ad számot.

23. ábra: Munkahelyteremtés (+) vagy munkahelyrombolás (-) várható rövid távú alakulása a KKV szektorban (fő), 2005.01 - 2008.07

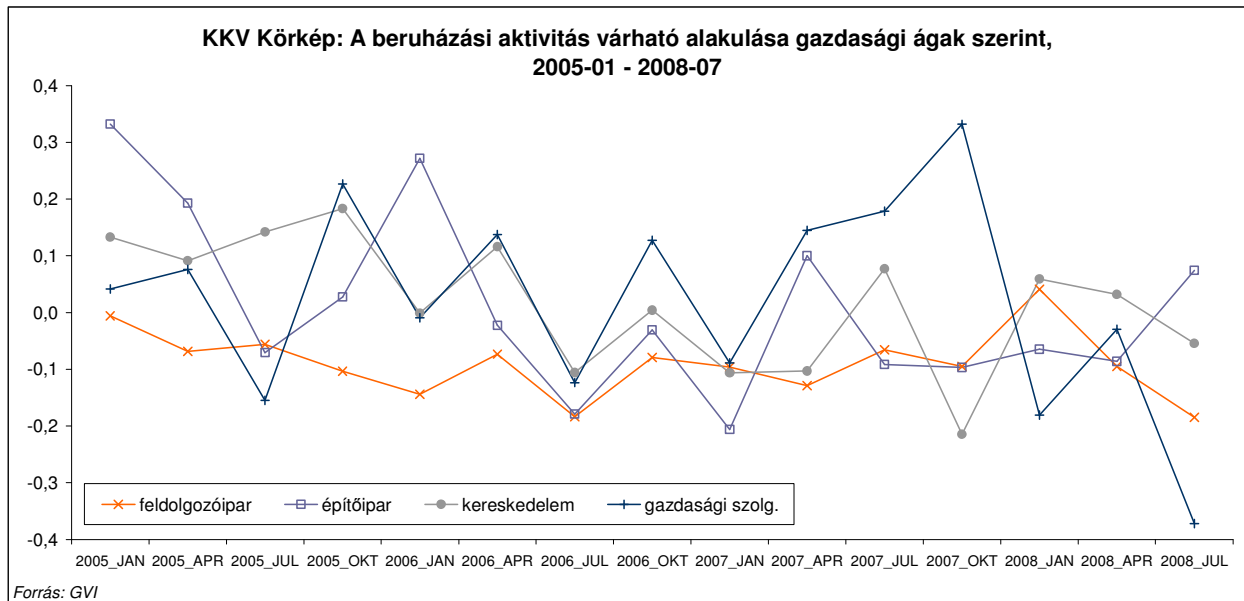

24. ábra: A beruházási aktivitás várható alakulása a következő fél évben a cégek mérete szerint, 2005.01 - 2008.07

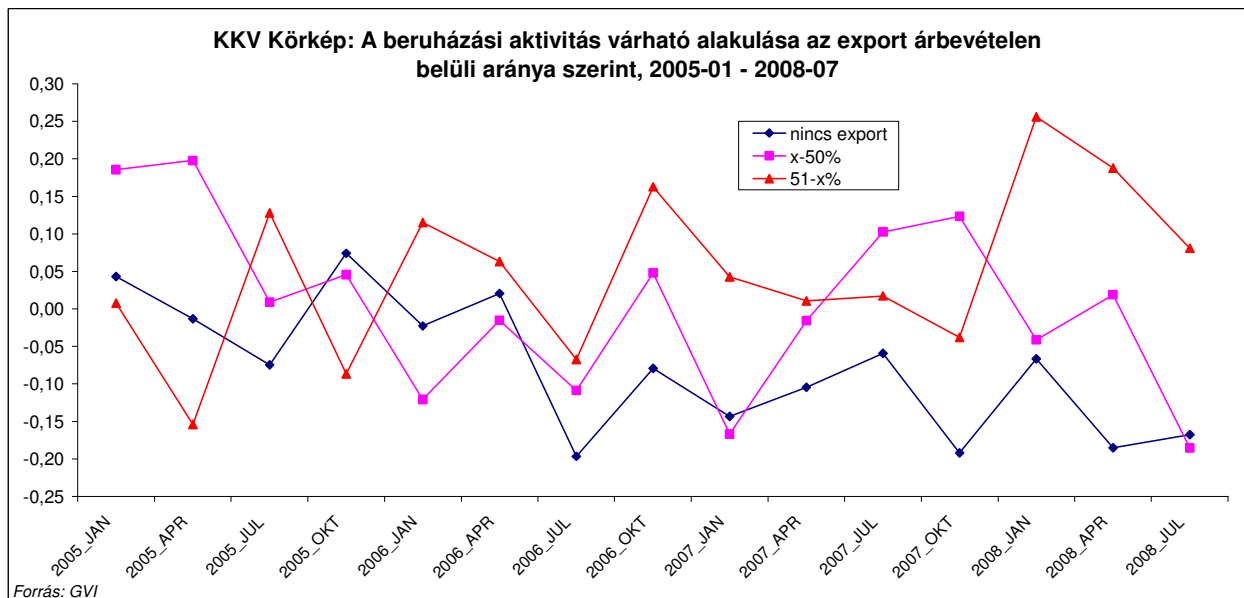
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és +1 közötti értékeket vehetnek fel. -1-et akkor, ha minden cég csökkenéssel, +1-et akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

25. ábra: A beruházási aktivitás várható alakulása a következő fél évben gazdasági ágak szerint, 2005.01 - 2008.07

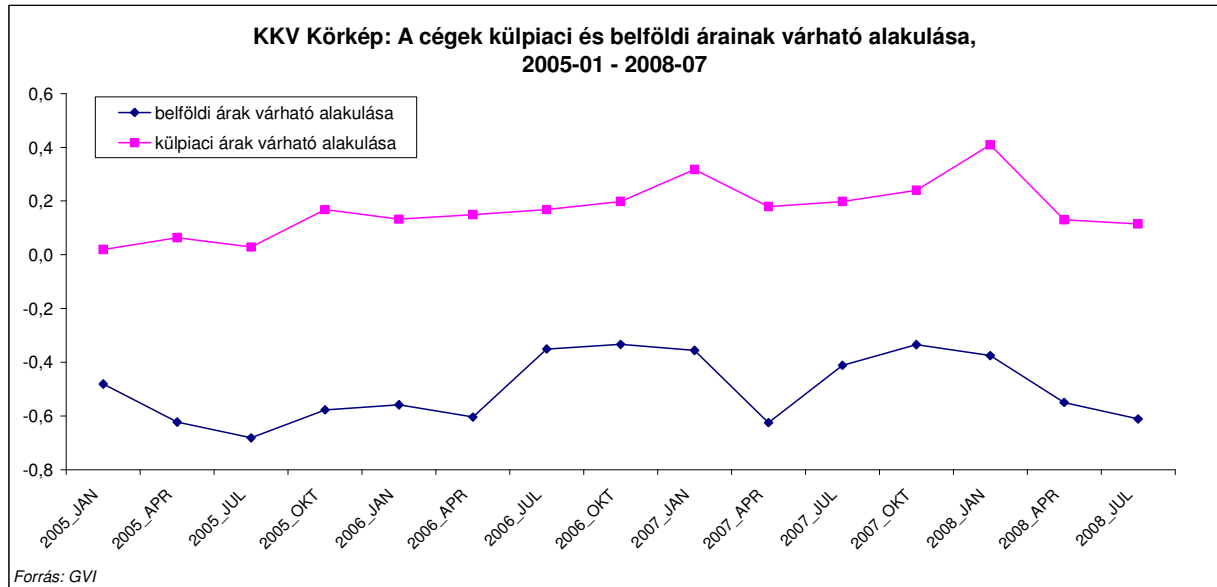
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+1$ -et akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

26. ábra: A beruházási aktivitás várható változása az export árbevételen belüli aránya szerint, 2005.01 - 2008.07

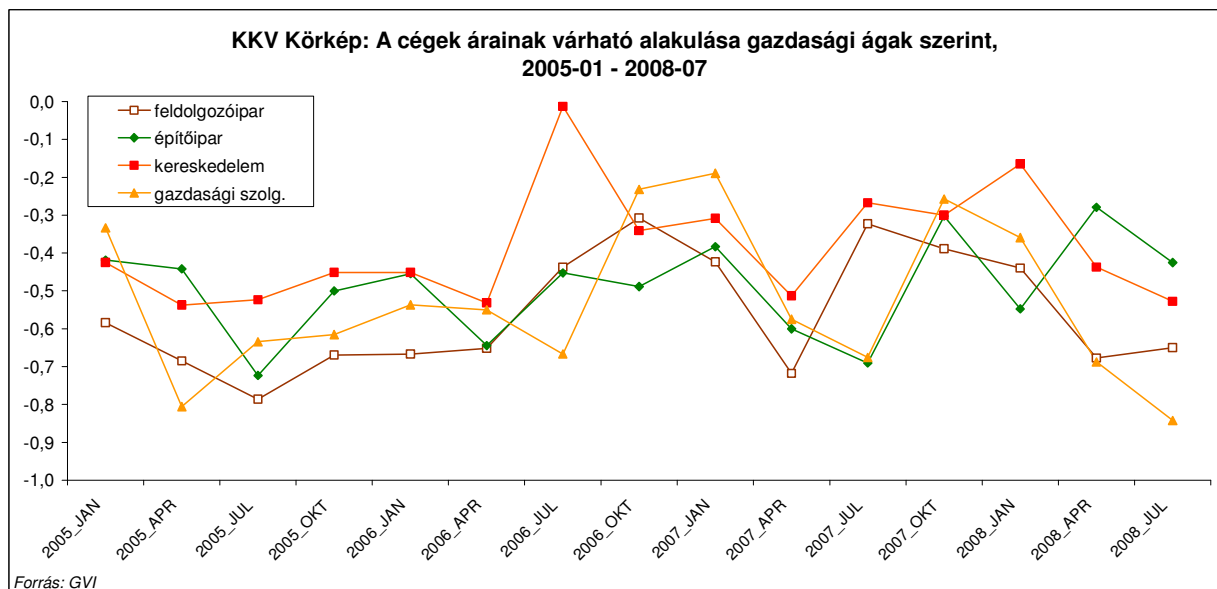
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+1$ -et akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

27. ábra: KKV Körkép: A cégek árainak várható alakulása, 2005.01 - 2008.07

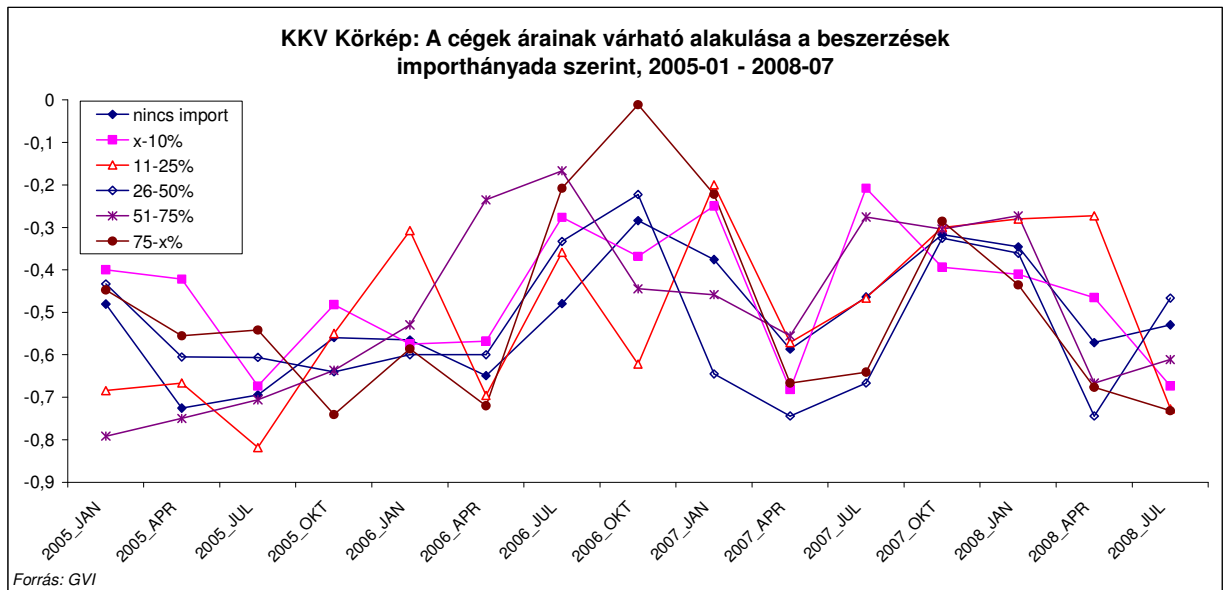
Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és +1 közötti értékeket vehetnek fel. -1-et akkor, ha minden cég az inflációnál kisebb mértékben emeli, vagy nem változtatja, vagy csökkenti árait, +1-et akkor, ha minden cég az inflációt meghaladó ütemben tervezi növelni árait, és 0-át akkor, ha várhatóan minden cég az inflációval megegyező ütemben növeli az árait.

28. ábra: KKV Körkép: A cégek belföldi értékesítési árainak alakulása a gazdasági ágak szerint, 2005.01 - 2008.07

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és +1 közötti értékeket vehetnek fel. -1-et akkor, ha minden cég az inflációnál kisebb mértékben emeli, vagy nem változtatja, vagy csökkenti árait, +1-et akkor, ha minden cég az inflációt meghaladó ütemben tervezi növelni árait, és 0-át akkor, ha várhatóan minden cég az inflációval megegyező ütemben növeli az árait.

29. ábra: KKV Körkép: A cégek belföldi értékesítési árainak alakulása a cég beszerzéseinek importhányada szerint, 2005.01 - 2008.07

Megjegyzés: az ábra y tengelyén az értékek -1 és $+1$ közötti értékeket vehetnek fel. -1 -et akkor, ha minden cég az inflációnál kisebb mértékben emeli, vagy nem változtatja, vagy csökkenti árait, $+1$ -et akkor, ha minden cég az inflációt meghaladó ütemben tervezi növelni árait, és 0 -át akkor, ha várhatóan minden cég az inflációval megegyező ütemben növeli az árait.

Függelék – a vizsgálat kérdőíve

sorszám

Milyen telefonszámon érted el a válaszolót?

körzetszám / telefonszám

Kérdezés kezdete: 2008. hó nap óra..... perc

A kérdező aláírása: igazolványszáma:

KKV KÖRKÉP – 2008. július

A Figyelő – MKIK GVI – Volksbank közös kutatása

A VÁLASZADÁS ÖNKÉNTES!

Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. Törvény, valamint a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó 1992. évi LXIII. Törvény értelmében bizalmasan kezeljük. Válaszait csak összesítve, statisztikai módszerekkel dolgozzuk fel!

A.

1. Jelenleg (Önt beleértve) hány főt foglalkoztat a vállalkozás főállásban?

..... főt -9 – NT X –

↳ **1.1. ebből fizikai:**fő → **1.2. fizikaiból szakképzett:**.....fő

999 – NT X –

999 – NT X –

2. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

.....% 999 – NT X –

3. Mekkora volt a vállalkozás nettó árbevétele hozzávetőleg 2007-ben, millió forintban?

.....millió forint -9 – NT X –

4. A teljes értékesítésükből hány százalékot tett ki az export részaránya 2007-ben?

.....%

0 – nem exportált

999 – NT X –

6 - RA

Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban, külföldi beutazó vendégek fogadása!

5. Az összes exportja hány százalékát értékesítette 2007-ben az Európai Unió országokban?

0 – Egyáltalán nem exportált az EU-ba,

1 – exportja 25 %-át vagy ennél kevesebbet,

2 – exportja 26 -50%-át,

3 – 51-75 %-át, vagy

4 – exportja több mint 75%-át értékesítette az EU-ban?

9 – NT X –

6. A vállalkozásnál hozzávetőlegesen hány százalékot tett ki az importból beszerzett anyagok / áruk értékének aránya az összes beszerzésen belül 2007-ben? Azokat az anyagokat / árukat is számítsa ide, amelyek importból származnak, függetlenül attól, hogy Önök importálják-e közvetlenül, vagy sem.

.....%

999 – NT X –

7. Ön szerint milyen a vállalkozás jelenlegi üzleti helyzete? Jó, kielégítő vagy rossz?

1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz 9 – NT X –

8. Hogyan ítéli meg a vállalkozás jelenlegi jövedelmezőségét? Jó, kielégítő vagy rossz?

1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz 9 – NT X –

9. Milyenek ítéli a vállalkozás rendelésállományát, vagy termékeinek keresletét jelenleg? Magasnak, közepesnek vagy alacsonynak?

1 – magas 2 – közepes 3 – alacsony 4 – nincs 9 – NT X –

10. Körülbelül hány százalékos a vállalkozás meghatározó termelőkapacitásainak / kapacitásainak jelenlegi kihasználtsága?

.....% 999 – NT X –

11. Ön szerint hogyan alakult a vállalkozásnál a termelés szintje / a szolgáltatás volumene az elmúlt 3 hónapban az előző év azonos időszakához viszonyítva? Nőtt, azonos szinten maradt vagy csökkent?

1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 9 – NT X –

B.

12. Várhatóan hogyan fog alakulni a vállalkozás létszáma a következő 6 hónap során? Csökken, nem változik, vagy nő?

↻ 1 – csökken 2 – nem változik ↻ 3 – növekszik 9 – NT → 13 - RA
 fővel ↓ 13 - RA ↻ fővel
 0 – NT X – 0 – NT X –

- 12.a. A fizikai foglalkoztatottak száma az Ön cégénél a következő félévben várhatóan ...

1 – nőni fog → 12.a.1. **Hány fővel?** fővel 0 – NT
 2 – nem változik, vagy → 13 - RA
 3 – csökkenni fog? → 12.a.2. **Hány fővel?** fővel 0 – NT
 9 – NT

- 12.b. A szakképzett fizikai foglalkoztatottak száma az Ön cégénél a következő félévben várhatóan ...

1 – nőni fog → 12.b.1. **Hány fővel?** fővel 0 – NT
 2 – nem változik, vagy
 3 – csökkenni fog? → 12.b.2. **Hány fővel?** fővel 0 – NT
 9 – NT

13. Várhatóan milyen lesz a vállalkozás üzleti helyzete a következő 6 hónap során? Jó, kielégítő vagy rossz?

1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz 9 – NT X –

14. Ön szerint várhatóan hogyan alakul a vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónap során? Javul, nem változik vagy romlik?

1 – javul 2 – nem változik 3 – romlik 9 – NT X –

15. Várhatóan hogyan alakul majd a vállalkozás termelőkapacitásainak / kapacitásainak kihasználtsága a következő 6 hónapban? Nőni fog, azonos marad, vagy csökkenni fog?

HA A CÉG **NEM TERMEL**: A KAPACITÁSAIRA KÉRDEZZ!

1 – nőni fog 2 – azonos marad 3 – csökkenni fog 9 – NT X –

16. Várhatóan hogyan változik vállalkozásánál a termelés szintje / a szolgáltatás volumene a következő 6 hónap során az előző év azonos időszakához viszonyítva? Növekszik, nem változik vagy csökken?

1 – növekszik 2 – nem változik 3 – csökken 9 – NT X –

17. Várhatóan hogyan alakul a vállalkozásnál a beruházások volumene a következő 6 hónap során az előző év azonos időszakához képest? Nő, változatlan marad vagy csökken?

1 – nő 2 – változatlan marad 3 – csökken 4 – nem lesz beruházás 9 – NT X –

18. Az értékesítési árak belföldön a következő 6 hónapban várhatóan az inflációnál jobban nőnek, az inflációval azonos mértékben nőnek, az inflációnál kevésbé nőnek, nem változnak, vagy csökkennek?

1 – az inflációnál jobban nőnek 4 – nem változnak
2 – az inflációval azonos mértékben nőnek 5 – csökkennek
3 – az inflációnál kevésbé nőnek 9 – NT X –

19. Az értékesítési árak külföldön a következő 6 hónapban várhatóan növekednek, nem változnak vagy csökkennek?

1 – növekednek 2 – nem változnak 3 – csökkennek 4 – nem értékesít külföldre 9 – NT X –

20. Üzleti partnereinek körülbelül hány százaléka fizetett több alkalommal is késedelmesen 2008. első félévében?

.....%-a
999 – NT X –

21. Az értékesített termékeik/szolgáltatásaik ellenértékének körülbelül hány százaléka folyt be több mint egy héttel a fizetési határidő lejárása után 2008. első félévében?

.....%-a
999 – NT X –

22. Milyen gyakran szokott előfordulni késedelmes fizetés a legfontosabb vevő esetében? Mindig, gyakran, ritkán, vagy soha?

4 – mindig 3 – gyakran 2 – ritkán 1 – soha 9 – NT X –

23. Kérem, mondja meg, hogy az elmúlt 12 hónapban előfordult-e akár csak egyszer is...

	igen	nem	NT	
a) hogy késtek más vállalatokkal szembeni fizetési kötelezettségük kiegyenlítésével? HA IGEN: —> Hányszor?	alkalom	0	9	X
b) hogy késtek a tb járulék befizetésével?	1	2	9	X
c) hogy késtek adók (ÁFA, társasági adó előleg, stb.) befizetésével?	1	2	9	X
d) hogy likviditási gondok merültek fel?	1	2	9	X

24. Előfordult-e az Önök cégével az elmúlt 12 hónapban, hogy azért nem tudtak fizetni szállítóiknak időben, mert Önöknek sem fizettek vevőik határidőre?

1 – igen 2 – nem 9 – NT X –

25. Véleménye szerint üzleti partnerei körében hogyan alakult a körbetartozás által okozott problémák súlya az elmúlt 3 hónap során? Csökkent, nem változott vagy nőtt?

1 – csökkent 2 – nem változott 3 – nőtt 9 – NT X –

26. Cége általában hogyan kezeli a tartozásokat?

- 1 – Saját maga hajtja be a tartozásokat,
 2 – külső adósságbehajtó céget alkalmaz,
 3 – faktorál, vagy
 4 – alvállalkozójának csak akkor fizet, ha Ön megrendelőjétől megkapta a tartozást?
 5 – egyéb módon, éspedig:
 0 – nem fordult még elő, hogy nekik tartoztak volna
 9 – NT X –

27. Hogyan alakult az export értékesítés jövedelmezősége (profit/export árbevétel) 2008 első félévében az előző évhez képest?

- 1 – Jelentősen romlott,
 2 – kicsit romlott,
 3 – nem változott,
 4 – kicsit javult, vagy
 5 – jelentősen javult?
 9 – NT X –

28. Hogyan oldják meg az export-jövedelmezőségének csökkenéséből származó problémákat? Válasszon a következő lehetőségek közül!

	igen	nem	NT	
a. Exportárok növelésével?	1	2	9	X
b. Pótlólagos hitel felvételével?	1	2	9	X
c. Exporttermékek egy részének belföldi piacon történő értékesítésével?	1	2	9	X
d. Az importarány növelésével?	1	2	9	X
e. Termelés csökkentésével?	1	2	9	X
f. Termelés fokozásával?	1	2	9	X
g. Termékválaszték bővítésével?	1	2	9	X
h. Belföldi értékesítés növelésével, (pl. termék szerkezet átalakítással)?	1	2	9	X
i. Termelési költségek további csökkentésével?	1	2	9	X
j. A termelés külföldre telepítésével?	1	2	9	X
k. Devizában történő elszámolással a szállítók felé?	1	2	9	X
l. Árfolyambiztosítási szerződéskötéssel (a MEHIB-nél)?	1	2	9	X
m. Kereskedelmi bankkal kötött határidős devizaügylet?	1	2	9	X
n. Kedvezményes exporthitel felvételével?	1	2	9	X
o. Az export értékesítése visszafogásával?	1	2	9	X
p. A munkaerő leépítésével?	1	2	9	X
q. Eszközök eladásával?	1	2	9	X
r. Fejlesztések / képzések visszafogásával?	1	2	9	X
s. Minőségromlással?	1	2	9	X
t. Tevékenységi körök leépítésével?	1	2	9	X
u. Egyéb, éspedig:	1	2	9	X

3 – nem tudták megoldani

4 – nem foglalkoztak vele

29. A következő lehetőségek közül válassza ki azokat, amelyek segítségével jelenleg kezelik cégüknél a forint/euró árfolyam ingadozása miatti árfolyamkockázatot?

	igen	nem	NT	
a. Pénzügyi műveletekkel fedezik.	1	2	9	X
b. Betudjuk a cég profitjának változásába.	1	2	9	X
c. Változtatunk a cég exportárain.	1	2	9	X
d. Egyéb lépéseket teszünk, éspedig:	1	2	9	X

30. Értékelje az iskolai osztályzáshoz hasonlóan az alábbi lehetséges forint / euró árfolyamok mindegyikét abból a szempontból, hogy vállalata számára melyik mennyire lenne jó vagy rossz!

Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, vagy 1 – nagyon rossz lenne

a). 240 Ft és alatta	____	d). 251-255 Ft	____	g). 266-270 Ft	____	j). 280 Ft fölött	____
b). 241-245 Ft	____	e). 256-260 Ft	____	h). 271-275 Ft	____		
c). 246-250 Ft	____	f). 261-265 Ft	____	i). 276-280 Ft	____		

31. A cég euróban számított export árbevétele meghaladja-e az importból beszerzett anyagok euróban kifejezett értékét?

- 1 – igen, meghaladja
2 – nem haladja meg
9 – nem exportál

32. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

- 1 – igen → Adja meg e-mail címét, a nevét és beosztását! Adatait más célra nem használjuk fel!

.....@.....

.....

neve:

.....

beosztása:

.....

- 2 – nem
X –

Köszönjük, hogy válaszaival segítette munkánkat!

KÉRDEZÉS VÉGE: óra perc